

ÚJ

KÖZNEVELÉS

2025. SZEPTEMBER–OKTÓBER | 81. ÉVF. 7–8. SZÁM

PEDAGÓGIA A MÚZEUMBAN

OKTATÁSI
HIVATAL

Házhoz megy a Bélyegmúzeum!

- Élményalapú tanulás iskolai környezetben!
- Kooperatív módszerek és önálló tevékenységek ötvözve egy műtárgyban rejlő tudással tanórai keretek között!
- Hogyan válhat egy mindennapi használati tárgy a tudás forrásává?
 - Hogyan szólaltassunk meg egy műtárgyat?
 - Történelem, környezetvédelem, egészséges életmód vagy éppen pályaválasztás: számtalan téma közül válogathatunk. Hogyan lehetséges ez?

Mindezt megmutathatják diákjaiknak, ha részt vesznek a Bélyegmúzeum új kihelyezett óráin, melyek gyakorlott múzeumpedagógusaink révén „házhoz”, azaz iskolába mennek. A múzeumpedagógia nálunk sokkal több, mint kézműveskedés. Kihelyezett múzeumi óráink gondolkodtatnak, újra rendszerezik a már megtanult ismereteket, de mindemellett újakat is adnak, játékosan és változatos módszerekkel egészítik ki a tananyagokat, újdonságot visznek az iskolai hétköznapiakba. Mozgó múzeumunk segítségével egy ma már kevésbé ismert, egykor népszerű használati tárgy műtárggyá és információforrássá válását követhetik nyomon diákok és pedagógusok egyaránt. Amennyiben a jelentkezés előtt szeretnék bővebben megismerni aktuális, tanulással kapcsolatos programjainkat, keressenek fel minket a muzeumpedagogia@belyegmuzeum.hu e-mail címen vagy kísérjék figyelemmel aktuális híreinket a www.belyegmuzeum.hu weboldalon, illetve közösségimédia-felületeinken.

Pedagógia a múzeumban – avagy jegy helyett belépő

Szöveg: **Szabó Dániel** főszerkesztő

A múzeum nem pusztán kiállítóter lehet, hanem az élmények, a találkozás és a tanulás helyszíne is: egyfajta közös gondolkodási tér, ahol a múlt és a jelen kérdései a saját tapasztalatainkon keresztül kaphatnak új értelmet. Lapunk legújabb száma azt vizsgálja, miként állhat egy kiállítás pedagógiai értelemben is érvényes helyszínként a nevelés és a személyes fejlődés szolgálatába – hogyan segíthet a kortárs és a klasszikus művészet abban, hogy a fiatalok figyelme ne csak a látnivalóra, hanem a mögötte lévő összefüggésekre, történetekre és értékekre is rátaláljon.

Mostani lapszámunkban továbbra is olyan kérdéseket járunk körül, amelyek a pedagógusok mindennapjait, a köznevelés jelenét és jövőjét érintik: beszélgetünk az új pedagógus-életpályamodellről és a bérezési rendszer változásairól; megismerjük az Országos Mentőszolgálat HŐSképzés programját, amely egyszerre közvetít életmentő tudást és közösségi felelősséget; bemutatjuk, hogyan épül tovább a Móra, a hagyományokra támaszkodó, mégis folyamatosan megújuló könyvkiadó.

A zilahi Mihai Eminescu Általános Iskolával ellátogatunk Sólyomkővára, Kárpát-medencei körkép rovatunkban pedig betekintünk a romániai és szerbiai pedagógus-szövetségek munkájába, amelyek rendületlen erővel igyekeznek képviselni a magyar nyelvű oktatás ügyét és összekötni mindazokat egymással, akik érdekeltek a magyar oktatás jövőjének építésében. Foglalkozunk egy falusi iskola múltjával is, megmutatva, hogy a pedagógiai örökség sokszor kéziratokban, emlékekben és apró személyes történetekben őrződik meg. A Budapesti Klasszikus Film Maratonról készült beszámolónk pedig a kulturális örökség továbbélésének egy másik formáját igyekszik bemutatni.

Tudományos interjúnkban a kémia hétköznapi szépségeiről és társadalmi hasznáról olvashatnak, míg ifjúságközpontú riportunkban a LogIQa nyári tábor világába tekintünk be, ahol a játékos gondolkodás egyszerre fejleszt, teremt közösséget és nyújt felejthetetlen élményt. A digitális tér fogyasztói kihívásait bemutató interjúnkban a Gazdasági Versenyhivatal kínál megoldásokat a fiataloknak az interneten rájuk zúduló veszélyekkel szemben.

Idén ünnepli 100 éves jubileumát az első magyar keresztretjtvény. *Évfordulók* rovatunkban erről is írunk, és akinek kedve van, kikapcsolódásként megpróbálhatja megfejtetni. Annyit elárulhatok: nehezebb, mint amilyennek tűnik.

Reméljük, hogy lapszámunk tartalma inspirációt és megerősítést ad mindazoknak, akik nap mint nap a fejlődés, a nevelés, az értékörzés és értékteremtés szolgálatában munkálkodnak!

Szerkesztőségünk nevében kellemes olvasást kívánok!

Új Köznevelés magazin

Alapító:

Emberi Erőforrások Minisztériuma

Kiadó:

Oktatási Hivatal (OH)

Felelős kiadó:

Brassói Sándor, az Oktatási Hivatal elnöke

Felelős szerkesztő:

Kiss Gábor László főosztályvezető

Főszerkesztő:

Szabó Dániel

Szerkesztő:

Bodon Gergely Dávid

Szerkesztőbizottsági tagok:

Geröly Noémi Katalin, Kaposi József,
Kóródi Bence, Sipos Imre

Olvasószerkesztő:

Gyimesné Szekeres Ágnes

Tördelőszerkesztő:

Pattantyus Gergely

Hirdetés: koznevelas@oh.gov.hu

Cikkeket az alábbi e-mail-címre várunk:

koznevelas@oh.gov.hu

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.

SZERKESZTŐSÉG:

Cím: 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.

E-mail: koznevelas@oh.gov.hu

Honlap: folyoiratok.oh.gov.hu/uj-koznevelas

Layout-tervek: Salt Communications Kft.

Fotók: Shutterstock.com, Freepik.com

Címloldal fotó: Vigh Levente

HU ISSN 2939-6050 (Online)

HU ISSN 2064-0625 (Nyomtatott)

[megj.: 2013–2021]

Terjedelem: 3,375 ív

Tartalom

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Szabó Dániel: Pedagógia a múzeumban – avagy jegy helyett belépő

AKTUÁLIS

- 3 A fő cél az, hogy minél vonzóbbá váljon a pedagóguspálya
- 5 A klasszikus gyerekirodalom bölcsője és bölcs őre –
75 éves a Móra Kiadó
- 8 A 2025/2026-os tanév fontosabb napjai (kivonat)
- 12 Erdei iskola Súlyomkőváron
- 14 SzívCity és HŐSképzés

KÁRPÁT-MEDENCEI KÖRKÉP

- 17 Harmincöt éve a romániai magyar oktatás szolgálatában
- 20 Egyszerre őrizni a hagyományokat és nyitni az új megoldások felé

OKTATÁS-NEVELÉS

- 23 Az emberek javára teremteni
- 26 Tudomány + játék + közösségépítés = Élmény²
- 28 Őr község iskolatörténete
- 31 Tudatosan a digitális világban –
A Gazdasági Versenyhivatal fiataloknak szóló programjairól
- 35 Metszetek egy filmmaratonról
- 38 **LÉLEKBÚVÁR**
A múzeum mint terápiás tér

A HÓNAP TÉMÁJA: PEDAGÓGIA A MÚZEUMBAN

- 42 A művészet nemcsak tárgyakat, hanem embereket is formál
- 44 Ahol az embernek szabad máshogy gondolkodni
- 46 „Külön mederben, temérdek átfolyással”

A MI VILÁGUNK

- 48 Kulturális ajánló
- 50 Hazai ízek – Gasztrokulturális összeállítás
- 52 Évfordulók
- 54 Iránytű
- 56 Pályázatok

A fő cél az, hogy minél vonzóbbá váljon a pedagóguspálya

2025. augusztus 20-ától ismét **Sipos Imre** tölti be a Belügyminisztériumban a köznevelési helyettes államtitkári pozíciót. Az oktatási szakember nyolc év után tér vissza arra a posztra, melyet 2013 és 2017 között már betöltött. Az elmúlt években az Oktatási Hivatal tartalomfejlesztési és tankönyvkiadási elnökhelyetteseként dolgozott. Írásunkban a pedagógusok új életpályájáról és a pedagógusok bérezéséről kérdeztük az új helyettes államtitkárt.

Szöveg és fotó: **Belügyminisztérium**

Részletesebb bemutatkozó interjút a következő lapszámunkban közlünk.

Milyen témákat tart a legfontosabbnak a most induló hivatali időszakában?

Továbbra is fontosnak tartom a pedagógusok helyzetének további javulását. Itt komoly változások történtek az elmúlt két évben, megszületett a pedagógusok új életpályájáról szóló törvény, melynek keretében új jogállást kaptak a pedagógusok, ami összekapcsolódott egy nagyon komoly, történelmi léptékű béremeléssel. 2024. januárjában átlagos 32,2%-os, 2025. januárjában további 21,2%-os béremelést kaptak a pedagógusok. Ennek eredményeképpen idén a pedagógusok átlagbére elérte a diplomás átlagbérek 80%-át, és a Kormány vállalta, hogy ezt az arányt 2031. év végéig fenntartja.

Úgy tudom, a legfőbb cél a tanári pálya vonzóvá tétele volt. Milyen forrásokból valósult meg ez a bérrendezés?

Igen, a fő cél az, hogy minél vonzóbbá váljon a pedagóguspálya, egyre több fiatal válassza a pedagóguspályát hivatásul. Ennek egyik fontos eszköze a bérrendezés. Azzal, hogy a pedagógusok bérét a diplomás átlagbérekhez kötöttük, garanciát adtunk a tanárok számára, hogy fizetésük értékkeövető marad. Ez a többéves bérrendezés jelentős hazai és uniós forrás bevonásával valósul meg. Az Európai Unió több mint 700 milliárd forinttal támogatja a béremelést az Emberi Erőforrás

Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz) által megvalósuló *Pedagógus életpályamodell* című, és a *Pedagógus életpályamodell – hátrányos helyzetű tanulókkal foglalkozó pedagógusokat érintően* című projektek keretében.

A *Pedagógus életpályamodell* projekt 2024-ben indult. Az eddig eltelt másfél évben három mérföldkő sikeres teljesüléséről tudunk beszámolni, melynek kapcsán összesen 1,28 milliárd eurót sikerült megtéríteni Magyarországra részére.

Ez azért jelentős összeg, az ebben a támogatási ciklusban érkező uniós támogatásokat tekintve.

A 2031-ig tartó bérköltségek oroszlánrészét a Magyar Állam állja, de még uniós viszonylatban is ez egy jelentős támogatás. Ebben a 2021–2027-es támogatási ciklusban minden tagállam kijelöli azokat a stratégiai fontosságú műveleteket, amelyek jelentősen hozzájárulnak az adott program céljainak teljesítéséhez. Magyarország ezeket a kiválasztott műveleteket közös néven Pilléreként jelöli, utalva fontosságukra, a fejlesztéspolitikai célkitűzések elérésében betöltött szerepükre. Az EFOP Plusz egyik Pillér művelete a *Pedagógus életpályamodell*, a támogatás tekintetében pedig a legnagyobb részt ez teszi ki.

A bérrendezésnek láthatók már a hatásai?

Igen, egyértelműen láthatók. Elsősorban a pedagógusképzésre jelentkezők és felvételt nyertek számának alakulásából. Az idei év szeptemberében induló pedagógusképzésekre összesen 30.347 fő jelentkezett, míg ez a szám 2022-ben még csak 13.422 fő volt. Nem csak a jelentkezők, hanem a felvett hallgatók számában is nagy arányú növekedés figyelhető meg: míg 2022-ben 7.460 pedagógus hallgató nyert felvételt, addig 2025-ben 16.746 főre emelkedett a felvett hallgatói létszám. A fenti adatokból tehát az látszik, hogy a béremelések hatására nőtt a pedagógusképzésre jelentkezők és felvettek aránya, tehát népszerűbbé vált a pálya.

Milyen terveik vannak a jövőre vonatkozóan?

Szeptemberben lezajlott a pedagógusok teljesítményértékelése, ennek hatására az értékelt pedagógusok további differenciált béremelésben részesülhetnek. A jövő év elején tovább emelkednek majd a pedagógusbérek, mert minden évben szükséges a pedagógusbéreket hozzáigazítani a diplomás átlagbérekhez a 80%-os arány fenntartása miatt. Én abban bízom, hogy a múlt évben elindított intézkedések kedvező hatásai a jövő évben is folytatódnak majd, és ami nagyon fontos, egyre több fiatal választja majd ezt a hivatást. Én a magam részéről, helyettes államtitkárként törekszem mindent megtenni ennek érdekében.

A klasszikus gyerekirodalom bölcsője és bölcs őre – 75 éves a Móra Kiadó

A Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó nemcsak egy jelentős jubileumot ünnepel idén, hanem egy olyan hagyomány továbbélését is, amely generációk olvasási élményeit határozta meg Magyarországon. A kiadó története egyszerre szól felelősségről, értékőrzésről és megújulásról: arról a szellemiségről, amely a tehetség felismerésétől a klasszikus életművek gondozásáig ível, és arról a törekvésről, hogy a jövő olvasói is ugyanolyan természetességgel találkozhassanak a minőségi gyerekirodalommal, mint a korábbi nemzedékek. Az évforduló kiváló alkalom arra, hogy **Janikovszky Jánossal**, a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó elnökével végigtekintsünk ezen az úton, és felidézzük, milyen fordulópontok formálták a mai Mórát.

Szöveg: Szabó Dániel | Fotó: Móra Könyvkiadó

A Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó az egyik legnagyobb múltú magyar kiadó. Az Ön számára mit jelent a 75 éves évforduló – mérföldkő vagy inkább egy folyamatos történet újabb fejezete?

Már a pusztán létünk okot adna öröme és büszkeségre. De az a tény, hogy teljesítményünk alapján ma az egyik legnagyobb független magyar könyvkiadó vagyunk, igazi kuriózum. Teljesítményen az évente megjelenő címszámot és az árbevételt értem, függetlenségen pedig azt, hogy nem tartozunk egyik könyvkereskedelmi láncához sem. A 75. születésnap évében próbálunk több módon emlékezni és emlékeztetni azokra a csodás, kivételesen művelt elődökre, szerkesztőkre, képszerkesztőkre, munkatársakra, akik meglátták a tehetséget, és lehetőséget adtak nekik az alkotásra, biztosítva számukra a megélhetést is. Én a Móra Kiadóból nézve a szokásosan emlegetett 3T-t másként látom. A mi 3T-nk: *Tudás, Tehetség és Tradíció*. Ez a három a magyar igazság. És a ráadás: a *Tanítás*. Ezért lehetünk 75 évesek – és a történet folytatódik, csak más peremfeltételek mentén.

A Móra elődje, az Ifjúsági Könyvkiadó 1950-ben alakult. Milyen nagy fordulópontokat, korszakváltásokat emelne ki a 75 évből, amelyek a mai kiadót formálták?

Az „alapító atyák”, vagyis az akkori Művelődési Minisztérium célja az Ifjúsági Kiadó létrehozásával az volt, hogy az ifjúság nevelését és művelődését elősegítő kiadványok jelenhessenek meg. Nyilván hosszú távra terveztek, mert el sem tudták képzelni, hogy egyszer véget ér az a rendszer, amely életre hívta a kiadót. Ebben a tekintetben igazuk lett, mert az 1957 óta immár Móra néven működő könyvkiadó több krízist is átvészelve él és virul.

Ha fordulópontokat kell kiemelnem, akkor az első a kötelező és ajánlott irodalom bevezetése volt 1955-ben, azután az ismeretterjesztő szerkesztőség megalapítása 1958-ban, majd a Kozmosz Könyvek szerkesztőség létrejötte 1964-ben. A két első, nagyobb krízis költözéssel függ össze: a 80-as évek elején el kellett költözni a New York Palotából a számunkra épült Május 1. (ma Hermina) úti székházba, ahonnan azután 1993-ban kiebrudalt minket a Magyar Könyvkiadó. Ezen költözés alatt semmisült meg a teljes „vaspéldány”-készlet és valamennyi szerződés.

A Móra Könyvkiadó Vállalatból 1993-ban alapította meg az Állami Vagyonügynökség, az ÁVÜ, a Móra Könyvkiadó Részvénytársaságot, melyet nyílt pályázaton értékesített. A nyertes a dolgozókkal együtt induló konzorcium lett. Én anyám kérésére és vele együtt családom néhány kárpótlási jegyével vettem részt ebben, kezdetben csak sok teendőt, később már fantáziát is látva a cégben. A magánosítást követően a részvénytársaság tanúsága szerint 45 részvényese volt a Mórának. A szükséges készpénzt a Budapest Bank és dr. Váradi Péter amerikai üzletember, anyám egykori szegedi barátja adta össze. A hitelt a Postabank, a tudást a dolgozók. Röviden: összejött az ész és a szív.

Közben megszűntek a könyvkereskedelmi vállalatok, a Művelt Nép és az ÁKV, a Móra elvesztette piacát és kiadási jogainak javát. Gomba módra szaporodtak az új könyvkiadók, a szerzőknek és örököseiknek a szebb jövő reményében volt hova menni. A vagyonunk javát képező szerzői jogokat tehát széthordták, elvesztettük. De nem sokáig keseregünk, hanem elindítottuk az általam akkor a „Móra Kiadó visszavág” névre keresztelt projektet. Sziszifuszi munkával, lépésről lépésre haladva szereztük vissza elvesztett szerzőink és örököseik bizalmát. A 2000-es évek első évtizedében 18 kiadótól

kerültek vissza hozzánk elveszett felhasználási jogok. Erre nagyon büszke vagyok.

Egy következő fordulópont volt, amikor 2018-ban megvásároltuk a német Westermann cég magyar leányvállalatát, a Dinasztia Tankönyvkiadót. Négy munkatársát is átvettük a cégnek, és létrejött a Móra Edu imprint.

2017 óta végre méltó helyen van az irodánk a budapesti Jókai utcában, és 2020-ban megépült saját, 3000 nm-es logisztikai központunk, amely nemcsak partnereinket, de webáruházunkat is képes magas színvonalon kiszolgálni. 2022-ben pedig megvásároltuk a Naphegy Kiadót, így egy újabb erős portfólióval bővült a választékunk.

A Móra név mára szinte összeforrt a minőségi ifjúsági irodalommal. Mi az a szemlélet vagy szerkesztői elv, amely végig megmaradt a kiadó történetében?

Állandó vezérelvnek talán a minőségteremtést mondanám: olyan műveket igyekszünk megjelentetni, amelyek nemcsak az adott generációk számára jelentenek értékes olvasmányélményt, hanem több évig, évtizedig sikeresek, szeretik őket. Újra és újra kiadjuk a klasszikus szerzőket, műveiket – ha úgy tetszik, ez egyfajta küldetés. Ám ez hatalmas felelősség is egyben, hiszen mégiscsak egy szűrés, válogatás eredménye, hogy mi az, amit fontosnak tartunk újra és újra eljuttatni a mai gyerekeihez. És kihívás, hogy olyan műveket találjunk, jelentessünk meg, amelyek ennek az örökségnek méltó folytatói, azaz most a jövő klasszikusait keressük.

A Móra mindig is híres volt arról, hogy kiváló szerzőkkel és illusztrátorokkal dolgozik. Ön szerint mely alkotók vitték a legmesszebbre a kiadó hírnevét? Van-e olyan kevésbé ismert szerző vagy illusztrátor, akinek a felfedezése különösen emlékezetes a kiadó történetében?

Azt szoktuk mondani, hogy a szerzők naggyá tették a Mórát, a Móra pedig a szerzőket. Szóval egyfajta kölcsönösség jellemezte és jellemzi ma is a kapcsolatot. A világon a legismertebb magyar ifjúsági regény az elő-

ször 1907-ben megjelent *A Pál utcai fiúk*, amelyet azután elődünk, az Ifjúsági Kiadó átvett, és először 1953-ban adott ki. A Móránál több mint 60 kiadást élt meg, legalább tíz különböző borítóval. A legismertebb a *Reich Károly* által készített, melyet külföldre is eladtunk már.

Fontos megemlíteni *Marék Veronikát*, aki első könyvtervét, a *Boribon, a játékmackót* alig húszévesen a Mórába hozta be, és néhány próbarajz elkészítése után elhitték neki, hogy valóban tud rajzolni és írni, így 1958-ban meg is jelent a könyv. Aztán 1961-ben jött a *Laci és az oroszán*, meg a többi. A *Laci és az oroszán* azután a 2000-es években Japánban egészen a császári udvarig vitte Veronika hírért, és a könyvről, amelyből eddig több mint 700 ezer példányt adtak el, film is készült.

De ha egy mórás szerzőt kell kiemelni abból a szempontból, hogy ki vitte a legmesszebbre a kiadó hírnevét, akkor *Janikovszky Éva* jut eszembe elsőként, hiszen az ő műveit fordították le a legtöbb idegen nyelvre, szám szerint harmincra, kötetei eljutottak Japánba és Kínába is. És persze vele együtt ment a könyvek illusztrátorának, *Réber Lászlónak* a híre, ismertsége is. Egyébként Janikovszky Éva előbb kapott elismerést külföldön, mint itthon, hiszen már 1973-ban megkapta az NSZK-ban a gyerekirodalmi díjat (Deutscher Jugendbuchpreis) a *Ha én felnőtt volnék* című könyvére, míg itthon csak 1977-ben lett József Attila-díjas.

Mindenképpen meg szeretném még említeni *Nagy Diána* grafikust, aki ugyan nem a Móránál publikált először, de a Móra vitte el őt nemzetközi vizekre. A *Babageometria*-sorozatot a Móra segítségével fejlesztette tovább, és mára több külföldi kiadóval van szerződésünk, nemrég írtuk alá az amerikai kiadásra szólót.

Hetvenöt év alatt bizonyára rengeteg kulisszatitok, anekdota gyűlt össze. Van-e kedvenc története egy legendás könyv születéséről, egy szerzővel vagy illusztrátorral való emlékezetes együttműködésről?

Mivel a költözések során sajnálatos módon a Móra legtöbb irata, levelezése megsemmisült, alig maradt írásos

nyoma a múltnak. Én leginkább a kisszámú régi, még élő mórás dolgozó elbeszéléseire és anyám hagyatékára tudok támaszkodni. Egy ilyen anekdota szerint *Kormos István* a New York palotában a kiadó folyosóján állítólag mosolyogva azt mondta *Csukás Istvánnak*: „Gyere, Pistám, csináljuk meg a magyar gyerekirodalmat!” És megcsinálták, ha nem is kettesben.

Egyik másik, hasonló, mosolygásra fakasztó anekdota szerint Kormos néha bement a képszerkesztőségre, nekitámaszkodott az ajtófélfának, és azt mondta: „Alélok.” Ez azt jelentette, hogy vegyék elő a dugiitalt a szekrényből, hogy meghúzhassa.

Anyám hagyatékából a kedvenc történetem 1970-re datálódik. Ekkor jelent meg a *Csúkos könyvek*-sorozatban *Szabó Magda Abigél* című kötete először, szerkesztője Janikovszky Éva volt. Anyu könyvespolcán a könyv a következő sokatmondó dedikációval található: „Horn Micinek, aki Janikovszky fedőnév alatt addig agitált, míg meg nem írtam ezt a regényt. Nagy szeretettel: Abigél. Ui.: Na, mit szólsz hozzá, hogy milyen fiatalsága volt egyeseknek?”

Melyik könyv kiadása okozta a legnagyobb kihívást, akár szakmai, akár logisztikai értelemben?

Egész biztosan az *Ablak-Zsiráf*, amely „Képes gyermeklexikon” alcímmel jelenik meg 1971 óta. A *Mérei Ferenc* és *V. Binét Ágnes* által összeállított több mint 1000 szócikket öt évtized alatt számtalanszor újítottuk meg, az eddig kiadott példányszám több milliós, ahogy azon iskolások száma is, akik olvasták, használták az alsó tagozatokban. Ezek elképesztő számok. A borító eddig ötször újult meg, volt kék, zöld, piros, aztán másik kék, utalva a felújítás tényére. A kötet eddig öt illusztrátornak adott munkát. A napokban, 75. születésnapunkra jelenik meg az ötvenedik kiadás! Természetesen ismét megújult tartalommal, és részben a klasszikus *K. Lukács Kató*-grafikákkal, részben teljesen újakkal, melyeket *Tuza Edit* készített. Az eredeti kötet szerkesztője *Schindler Frigyesné* volt, aki nemcsak szerkesztője, hanem fordítója is volt sok más, a Móránál megjelent kötetnek. 18 éven át dolgozott a szerkesztőségben, az *Ablak-Zsiráf* a főműve, ha lehet ilyet mondani. Az *Ablak-Zsiráf* logisztikai értelemben is kihívást jelent, hiszen mindig jelentkeznék szülők, iskolák azzal, hogy ők még a régi kötetet szeretnék megvenni, mert az osztályban azt használják. Szóval egy jó ideig elérhetővé kell még tenni a korábbi kiadást.

Milyen kihívásokkal szembesül ma egy nagy hagyományú gyermek- és ifjúsági könyvkiadó a gyorsan változó olvasói szokások, a digitális platformok és az erős nemzetközi verseny mellett?

A kérdésben benne van a válasz is: nemhogy gyorsan, de rohamtempóban változnak az olvasói szokások, egy-két év alatt is észrevehető a változás; felgyorsult a gyerekek életritmusa, és megváltoztak az információszerzés módjai, a szabadidős tevékenységek között toronymagasan vezet a digitális platformok használata. A változás azonban inspirációs forrás is: a legfiatalabb korosztályt kell megnyernünk az olvasásnak, a könyveknek, mert ha valaki kisgyerekként belenő a könyvek világába, remélhető, hogy ott is marad, illetve felnőttkorában mindenképp visszatér oda. Az mégiscsak lehet egy motivációs erő a kamaszoknak is, hogy szabad, gondolkodó ember csak az lehet, aki tudással rendelkezik, mégpedig olyan tudással, olyan értékrendszerrel, amelyet maga alakít ki, és nem követ szolgáian, ostobán véleményvezéreket. Tudniillik, nem olvasni bárki tud – olvasni csak kevesen.

Hogyan tudja a Móra megőrizni a klasszikus értékeit, miközben új formákat és trendeket követ?

A Mórában jött létre a közös nevezőnk, amiért sokszor félszavakból is értjük egymást. Vigyáznunk kell az olyan kincseinkre, mint Vuk, Frakk, Vackor, Boribon, a Kisvakond, Micimackó, Poldi bácsi, Rémusz bácsi, Bors néni, Matula bácsi, Pöttyös Panni, a Tesz-Vesz város, a Futrinka utca, a Palánk utca, az Eszterlanc, a Petepite, a népmesekeinc, a mondókák, és sok tucat egyéb nálunk megszületett csoda. Ezen azt értem, hogy lehetőleg mindig piacon legyenek a régi karakterek, a megszokott grafikával, ne engedjük feledésbe merülni őket. De közben kitalálunk új formátumokat (Vackor lapozó), kitágítva a korosztályt, a célcsoportot, megújítjuk a borítókat (Fekete István-sorozat), trendivé tesszük a klasszikus tartalmat. Néhány klasszikust újrafordítunk (*Momo*), igyekszünk minél több címet hangoskönyv formában is elérhetővé tenni.

Ha egyetlen mondatban kellene megfogalmaznia, miért fontos ma a Móra, mit mondana a következő generáció olvasóinak és alkotóinak?

A Móra Kiadó a klasszikus magyar gyerekirodalom bölcsője és bölcs őre.

A 2025/2026-os tanév fontosabb napjai (kivonat)

Összeállította: **Bodon Gergely Dávid**

Forrás: A belügyminiszter 27/2025. (VII. 24.) BM rendelete a 2025/2026. tanév rendjéről
(Magyar Közlöny, 2025. évi 87. szám)

Színkódok, jelölések, rövidítések:

- A tanév főbb időpontjai, szünetek
- **TÉMAHÉT, TÉMANAP** – A BM által javasolt témahetek és témanapok kitűzött időpontjai
- **DIFER, NETFIT, MÉRÉS** – Mérésekkel, felmérésekkel, értékelésekkel kapcsolatos időpontok, feladatok
- **ARANY** – Az Arany János programokkal kapcsolatos események, feladatok
- **VIZSGA** – A felvételi és érettségi vizsgákkal kapcsolatos események, feladatok
- **Piros betű** – ünnepek, munkaszüneti napok, valamint ledolgozandó munkaszüneti napok
- OH** – Oktatási Hivatal

DÁTUM	KÓD	TEVÉKENYSÉG
November 6–10.	VIZSGA	Őszi emelt szintű szóbeli érettségi vizsgák
November 14-ig	VIZSGA	Az OH közlése a 6 és 8 évfolyamos gimnáziumi központi írásbeli felvételi vizsgát szervező gimnáziumok, továbbá a nyolcadik évfolyamosok számára központi írásbeli felvételi vizsgát szervező intézmények jegyzékét.
November 17–21.	VIZSGA	Őszi középszintű szóbeli érettségi vizsgák
December 1-ig	VIZSGA	A tanulók jelentkezése a központi írásbeli felvételi vizsgára közvetlenül a központi írásbeli felvételi vizsgát szervező – az Arany János Tehetséggondozó Programra történő pályázat benyújtása esetén a pályázatban megjelölt – intézménybe.
December 5-ig	VIZSGA	A központi írásbeli felvételi vizsgát szervező intézmények eddig az időpontig jelentik az OH-nak – a Hivatal által meghatározott módon – a hozzájuk a központi írásbeli felvételi vizsgákra jelentkezők alapján a feladatlapigényüket.
December 9-ig	ARANY	Az Arany János Tehetséggondozó Programra történő pályázatok benyújtása.
December 20. – 2025. január 4.		Téli szünet A téli szünet előtti utolsó tanítási nap 2025. december 19. (péntek), a szünet utáni első tanítási nap 2026. január 5. (hétfő). December 24–26. (szerda–péntek) – karácsony Január 1. (csütörtök) – újév

DÁTUM	KÓD	TEVÉKENYSÉG
Január 12. – május 6.	MÉRÉS	A 2025/2026. tanévben országos mérés, értékelés keretében a tanulók fizikai állapotának és edzettségének vizsgálatát az iskolák – az 1–4. évfolyamon, valamint a felnőttoktatásban tanulók kivételével – a nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő tanulók esetében 2026. január 12. és 2025. május 6. között szervezik meg. A mérés eredményeit az érintett iskolák 2026. június 19-ig töltik fel a Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt (NETFIT) rendszerbe.
Január 17-ig	ARANY	Az Arany János Kollégiumi Programba történő pályázatok benyújtása. Az Arany János Tehetséggondozó Programba tartozó intézmények legkésőbb január 23-ig megszervezik a találkozást a programba jelentkezőkkel.
Január 23.		Az első félév vége
Január 24. 10.00	VIZSGA	Központi írásbeli felvételi vizsgák az érintett 6 és 8 évfolyamos gimnáziumokban. Központi írásbeli felvételi vizsgák a kilencedik évfolyamra és az Arany János Tehetséggondozó Programba jelentkezők számára az érintett intézményekben. Az általános felvételi eljárás kezdete.
Február 3. 14.00	ARANY	Pótló központi írásbeli felvételi vizsgák a 6 és 8 évfolyamos gimnáziumokban, továbbá a kilencedik évfolyamra, valamint az Arany János Tehetséggondozó Programba jelentkezők számára azoknak, akik az előző írásbelin alapos ok miatt nem tudtak részt venni.
Február 4.	ARANY	Az Arany János Tehetséggondozó Programba tartozó intézmények megszervezik a találkozást a programba jelentkező, a pótló írásbelin részt vett tanulókkal.
Február 13-ig	ARANY	Az Arany János Tehetséggondozó Programban és az Arany János Kollégiumi Programban részt vevő intézmények a programra benyújtott pályázatok eredményéről – egymás egyidejű előzetes értesítésével és a köznevelésért felelős miniszter bevonásával – értesítik az érintett törvényes képviselőket, tanulókat és általános iskolákat.
Február 13.	VIZSGA	A központi írásbeli felvételi vizsgát szervező intézmények az OH által meghatározott módon értesítik az írásbeli eredményéről a tanulókat.
Február 19.	VIZSGA	Az általános iskola továbbítja a tanulói jelentkezési lapokat a közép fokú iskoláknak, a tanulói adatlapot az OH-nak. (A 6 és 8 évfolyamos gimnáziumba történő jelentkezésről a tanuló közvetlenül is továbbíthatja a jelentkezési lapot a gimnáziumnak, a tanulói adatlapot a Hivatalnak.)
Március 2–6.	TÉMAHÉT	„PÉNZ7” pénzügyi és vállalkozói témahét

DÁTUM	KÓD	TEVÉKENYSÉG
Március 2–19.	VIZSGA	A szóbeli vizsgák, valamint az EMMI--rendelet 27. § (5) bekezdése és 28. § (1) bekezdése szerinti vizsgálatok az általános felvételi eljárás keretében.
Március 15.	ÜNNEP	Március 15. (vasárnap) – nemzeti ünnep
Március 20-ig	VIZSGA	A középfokú iskola eddig az időpontig nyilvánosságra hozza a jelentkezők felvételi jegyzékét.
Március 23–27.	TÉMAHÉT	Digitális Témahét
Március 23. – május 29.	MÉRÉS	A tanév során az országos mérést az alábbi évfolyamokon és mérési területeken kell lebonyolítani: a) 4. évfolyamon szövegértés és matematika egy mérési napon; b) 5. évfolyamon szövegértés, matematika, digitális kultúra és történelem két mérési napon; c) 6–11. évfolyamon szövegértés, matematika, digitális kultúra, történelem, természettudomány, idegen nyelv, célnyelv három mérési napon. Az iskolák a meghatározott mérések lezárásához kapcsolódó adatokat legkésőbb 2026. június 5-ig küldik meg.
Március 25–27.	VIZSGA	A tanulói adatlapok módosításának lehetősége. 2025. március 27. A módosító tanulói adatlapok továbbításának határnapja. Az általános iskolai jelentkeztetés esetén az iskola eddig az időpontig elzárva őrzi az eredeti, korábban beküldött tanulói adatlap egyik példányát, és a módosító tanulói adatlapot továbbítja a Hivatalnak. A 6 és 8 évfolyamos gimnáziumba történő jelentkezés esetén a szülő egyénileg is továbbíthatja a módosító tanulói adatlapot a Hivatalnak.
Április 2. – április 12.		Tavaszi szünet A tavaszi szünet előtti utolsó tanítási nap 2026. április 1. (szerda), a szünet utáni első tanítási nap 2026. április 13. (hétfő).
Április 6.	ÜNNEP	Április 6. (hétfő) – húsvéthétfő
Április 7-ig	VIZSGA	Az OH elektronikus formában megküldi a középfokú iskoláknak a hozzájuk jelentkezettek listáját ABC-sorrendben.
Április 13-ig	VIZSGA	Az OH a módosító tanulói adatlapok alapján kiegészíti a jelentkezettek listáját.
Április 17-ig	VIZSGA	A középfokú iskola igazgatója az ideiglenes felvételi rangsort – a Hivatal által meghatározott módon – megküldi az OH-nak.
Április 20–24.	TÉMAHÉT	Fenntarthatósági Témahét
Április 23–24.		Beiratkozás az általános iskola első évfolyamára

DÁTUM	KÓD	TEVÉKENYSÉG
Április 27-ig	VIZSGA	Az OH kialakítja a végeredményt az igazgatói döntések és tanulói adatlapok egyeztetése alapján, és elküldi azt a közép fokú iskoláknak (egyeztetett felvételi jegyzék).
Április 30.		Utolsó tanítási nap a közép fokú iskolák végső, befejező évfolyamán és a szakgimnáziumok 12. évfolyamán. A két évfolyamos, részszakmára való felkészítést folytató szakiskolákban az utolsó tanítási nap: 2026. május 29. (péntek).
Május 1.	ÜNNEP	Május 1. (péntek) – munkaszüneti nap
Május 4–22.	VIZSGA	Tavaszi írásbeli érettségi vizsgák
Május 8-ig	VIZSGA	A felvételt hirdető közép fokú iskolák megküldik a felvételtől vagy az elutasításról szóló értesítést a jelentkezőknek és az általános iskoláknak.
Május 11. – augusztus 31.	VIZSGA	A közép fokú iskola igazgatója rendkívüli felvételi eljárást írhat ki.
Május 22-ig	VIZSGA	A 2026. május 22-ig megtartott rendkívüli felvételi eljárást meghirdető iskola igazgatója dönt a felvételi kérelmekről.
Június 1-ig	VIZSGA	A benyújtott kérelmek alapján lefolytatott jogorvoslati eljárás befejezése a fenntartónál.
Június 3–10.	VIZSGA	Tavaszi emelt szintű szóbeli vizsgák
Június 9.	ÜNNEP	Június 9. (hétfő) pünkösdhétfő
Június 15. – július 1.	VIZSGA	Tavaszi középszintű szóbeli vizsgák
Június 19.		Utolsó tanítási nap
Június 19-ig	NETFIT	Az 5–12. évfolyamon végzett NETFIT-mérés eredményeit az érintett iskolák feltöltik a Nemzeti Egységes Tanulói Fittségi Teszt rendszerbe.
Június 25–26.		Beiratkozás a közép fokú iskolákba.

Erdei iskola Sólyomkőváron

Az **Erdei iskola** projektje Szilágy megyében egyedülálló kezdeményezés. Célja, hogy a tanulók személyes megtapasztalás során ismerkedjenek meg az őket körülvevő környezettel, csapatokban dolgozva fedezzék fel a közös munka izgalmát és örömet, s nem utolsósorban, hogy sokat tartózkodjanak a friss levegőn, élvezzék a természet nyújtotta szabadságot, szépséget.

Szöveg: **Sólyom Andrea** tanítónő, Zilah, Mihai Eminescu Iskola | Fotó: Kósa Andrea

Ebben a nem mindennapi élményben 55 nagyon szerencsés harmadik és negyedik osztályos tanuló részesülhetett a **zilahi Mihai Eminescu Általános Iskolából**. A szervezők, *Bécsi Csilla* aligazgatónő, *Kósa Andrea* logopédus, *Sólyom Andrea* és *Nagy Beáta* tanítónők heteken át tartó előzetes munkájára volt szükség ahhoz, hogy igazán változatos, hasznos és élvezetes tanulási tevékenységek terve szülessen meg. Ezeket sikerült is megvalósítani *Nagy Katalin* angol- és *Szabó Krisztina* testnevelő tanárnők segítségével.

Az idei Erdei iskola helyszíne a Sólyomkővári Református Ifjúsági Központ volt, ahol **május 12 és 16** között egy nem szokványos iskolai héten át arra kerestük a választ, hogy sokféleségünkben hogyan tudunk egy csapat tagjai lenni, együttműködni egy közös cél érdekében. S persze észrevétlenül rengeteget tanulni a környező természetéről és természettől.

A nulladik napon, hétfőn, minden tanuló elfoglalta szobáját, majd csapatok megalkotása következett. A gyerekek leleményessége a csapatnevekben is megmutatkozott: az Erdei sziklák, Rotációs kapa, Kobra king, Capybara és Erdei bundáskenyér fantázianeveket választották. Csapatcímert közösen készítettek, majd minden gyerek tenyérrel írt bele, szerinte ő miért lesz hasznos tag, mitől egyedi és megismételhetetlen. Már az első csapatmunka bizonyította, hogy mindenki tud építő résztvevője lenni a közösségnek.

Kedden, az első napon, témánk „Az időjárás” volt. Az időjárás paramétereit mértük meg, de előtte elkészítettük a mérőeszközöket: széliránymérőt, szélerősségmérőt, csapadékmérőt és légnyomásmérőt. A felhőket vizsgáltuk és osztályoztuk, megtanultuk leolvasni a hőmérőt, majd megállapítottuk, hogy most még verőfényes az idő, meleg van, de eső várható. Délután

időjárás-előrejelzést hallhattunk román nyelven; a gyerekek szöveget alkottak a megadott román szavakkal, majd párosával „tévébe mondták” a várható időjárást. Közben pedig örültünk, hogy kint nem esik.

Szerda, a második nap, a kirándulásé volt. Közvetlen környezetünket figyeltük meg, azaz a Huta Slavia köré épült épületeket jártuk végig térképpel a kezünkben. Minden csapat megkereste, megfigyelte az ősi foglalkozásokat bemutató házakat: az asztalos-, a kovács- és az üvegfúvóműhelyt, a pálinkafőzdét, a pékséget, a szövőházat és az olajprést. Megcsodáltuk a vízimalmot, az állatokat, a szépen felújított csúrt, s megjegyeztük a nevét (majd meg is tapogattuk) néhány régi használati tárgynak: péklapátnak, patkónak, fújtatónak, téhelynek, dagasztótekenőnek stb. Délután a mesterségek kapcsán üveget festettek a gyerekek, tutajt eskábáltak, vízre tették, s örömjongások közepette úsztatták a patakon. Talán ez volt a hét csúcspontja.

A harmadik napon, csütörtökön, az élővilág került fókuszba. A táborhelyet jártuk be széltébe-hosszába, hogy növényeket gyűjtsünk, állatokat figyeljünk meg. Előkerült a nagyító és a messzelátó. Növényhatározó segítségével sok tavaszi virágot azonosítottunk, kéreg- és levélmintát gyűjtöttünk a közeli fákról, rovarokat, csigát, énekesmadarat fényképeztünk le, amíg el nem eredt az eső. Délután köveket festettek a gyerekek (virág- és állatminta is került rá), mindenki besegített a fánk készítésbe és -evésbe, estefele pedig a társasjáték is előkerült.

Az utolsó, negyedik napon, igyekeztünk felhívni a figyelmet arra, hogy környezetünk védelme mindenki közös feladata, nem mindegy, milyen ökológiai lábnyomot hagyunk magunk után. A tanulók írásban fogalmazták meg, mit tehetnek/tehetünk egy élhetőbb, tisztább környezet kialakítása érdekében. Ezeket a jótanácsokat a következő gyerekcsoport el is olvashatta, mert színes virágokra laminálva jól látható helyre ki is tették ügyes kezek: a szeretett patak mellé, a közösen épített gáthoz, a kinti tűzhelyhez, valamint a lombátor közelébe.

Közös ebéddel zárult az Erdei iskola hete. Szorgos anyukák, apukák készítettek bográcsost mintegy 200 személyre. A gyerekek csillogó szemekkel fogadták szüleiket, testvéreiket, nagyszüleiket. Bemutatták nekik a heti tevékenységek munkáit (a nappali fala megtelt velük), egymás szavába vágva mesélték a hét eseményeit, majd elfogyasztották a finom ételt. Különleges, nagyszerű hetet zártunk. Köszönet illeti Kósa Andrea tanárnőt az Erdei iskola ötletéért és megvalósításáért, Béczi Csilla aligazgatónőt, ki közben tartott minden adminisztratív szálat, a szakács néniket, kik a testi táplálékot biztosították, az asszisztensnőt, ki az egészségügyi ellátásban szorgoskodott, s a szülőket, hogy ránk, tanító nénikre, bízták csemetéiket, s mindenben támogattak. Együtt sikerült!

SzívCity és HŐSképzés

A modern technika gyümölcsei az életmentés szolgálatában

Az Országos Mentőszolgálat (OMSZ) több mint egy évszázados múltra tekint vissza, tevékenységében pedig mindig központi szerepet játszott az életmentés üzenetének minél több emberhez való eljuttatása. Az elmúlt években azonban nemcsak az intézményi fejlődés, hanem a szemléletváltás is új lendületet adott a szervezetnek: a kommunikációban bátrabban, modernebb eszközökkel szólítják meg a társadalmat, miközben programjaik révén bárki számára elérhetővé teszik az alapvető elsősegély-ismeretek elsajátítását. A következőkben **Győrfi Pál**, az OMSZ szóvivője mesél az intézmény elsősegélynyújtást oktató, társadalomformáló programjairól, lehetőségeiről.

Szöveg: **Bodon Gergely Dávid** | Fotó: OMSZ

Mit érdemes tudni a SzívCity-ről? Milyen társadalmi célok vezérelték az applikáció megálmodóit annak megtervezése, kidolgozása során?

Az első önkéntes mentőegyesület 1887-ben alakult meg Budapesten az 5. kerületben, vagyis igen régi hagyományokkal büszkélkedhet az OMSZ. Ekkoriban gombamód szaporodtak a mentőegyesületek, de csak a II. világháború után, 1948. május 10-én jött létre a ma ismert, országos kiterjedésű Mentőszolgálat, amely azóta is egységes állami intézményként működik. Ez alatt a 138 év alatt folyamatos megújuláson ment keresztül a szervezet. Már a kezdetektől volt egy olyan törekvés, hogy a civil embereket is megpróbáljuk bevonni az elsősegélynyújtásba, életmentésbe, hiszen már korán felismerték elődeink, hogy a legsürgősebb esetekben, amikor minden perc számít, akkor van csak igazán esély az életmentésre, ha a segítség megérkezéséig már részesül valamilyen elsősegélynyújtásban az, aki miatt mentőt hívtak. Az elmúlt évtizedekben ennek megfelelően a Mentőszolgálat igyekezett egyre nagyobb hangsúlyt fektetni a segítségnyújtás technikáinak átadására, ahogy hozzá hasonlóan más szervezetek (mint például a Magyar Vöröskereszt) is egészen régóta szervez laikusoknak szóló elsősegélynyújtás-képzéseket.

Mindazonáltal nagy lépést jelentett 2017–18-ban, amikor az OMSZ szemléletet váltott. E paradigmaváltás nagyban volt köszönhető **Dr. Csató Gábornak**, a Mentőszolgálat új főigazgatójának, aki egészen új lendülettel állt a Mentőszolgálat élére. Hivatalba lépésekor rögtön jó néhány tabut ledöntött: azelőtt például az intézmény nem foglalkoztatott nőket mentőápolóként vagy mentőgépkocsi-vezetőként, a főigazgató azonban feloldotta az erre vonatkozó gátakat. Egy másik tabu a kommunikációt övezte. A Mentőszolgálat korábban ugyanis mint olyan, komoly feladatot ellátó, nagy presztízsű intézmény, amely az emberek életével, tragédiáival áll napi viszonyban, csakis a legkomolyabb hangot üthette meg, bármilyen ügyben is kellett megszólalnia. Be kellett azonban látni, hogy ha valóban be kívánjuk vonni

az embereket az életmentésbe, hangnemet, stílust kell váltani, és bizony használni kell az új kommunikációs eszközöket, hogy minél szélesebb körben érjük el őket. Ahhoz tehát, hogy motiválni tudjunk és képesek legyünk bevonni másokat is az életmentésbe, olyan kommunikációs eszközöket is használni kell, amelyek korábban szinte bűnnek számítottak volna: mint például a humor vagy látványos vizuális elemek használata, videók forgatása és hasonlók.

Noha már korábban is volt komoly közösségimédia-elérésünk, igyekeztünk folyamatosan lépést tartani az egyre bővülő szociálismédia-platformokkal, vagyis elkezdtünk eszközrendszerben és csatornában is újítani. A cél minden esetben ugyanaz volt: a társadalom érzékenyítése és bevonása az életmentésbe – és nagy szerencsénkre egyértelmű pozitív eredményeket sikerült elérnünk: az elmúlt évek alatt megdupláztuk a sikeres újraélesztések számát. Mindez szinte minden kétséget kizáróan az új kommunikációs stratégiának köszönhető, hisz nem lett hirtelen lényegesen több mentőautó az utakon. A siker minden esetben azoknak volt köszönhető, akik ott voltak éppen a helyszínen, és tudtak is, mertek is segíteni. Ez a két dolog kell ugyanis az életmentéshez: valamiféle alapismeret – ami akár néhány perc alatt is elsajátítható – és bátorság; hiszen hiába van ott valakinek a tudás a fejében, ha nem mer odamenni egy bajbajutotthoz.

Ezzel összhangban készült el nyolc éve **Dr. Fejes Marianna** mentőorvos kezdeményezésére a **SzívCity** applikációnk, amin keresztül egy életmentő közösség kiépítése volt a célunk. Ha valaki vállalja az életmentés megkezdését, amíg a mentők a helyszínre érnek, akkor letölti ezt az ingyenes applikációt, mi pedig, ha ő van a legközelebb egy bejelentett utcai rosszulléthez, küldünk az applikáción a telefonjára egy GPS-riasztást, ami odavezeti a helyszínre, hogy elkezdhesse az újraélesztést. Tipikus példája ez annak, amikor a modern technika gyümölcseit az életmentés szolgálatába állítjuk. Ma már több mint hatvanezer ember tagja ennek a közösségnek.

Mi az a HŐSképzés és kiket kíván megszólítani? Kikből válhatnak hősök?

Mi azt mondjuk, hogy bárkiből lehet hős – noha fontos, hogy mielőtt helyszínre sietne valaki, előbb legyen némi tapasztalata, fogalma a segítségnyújtás alapvető szituációiról, technikáiról. Az alapelv persze az, hogy a legrosszabb ilyenkor, ha senki nem csinál semmit. Az a 10–15 perc, amíg kiér a helyszínre a mentő, kritikus az életmentés szempontjából.

A SzívCity kapcsán merült fel az is, hogy ha valaki letölti az applikációt, de nincs hol és min gyakorolnia, fontos lenne, hogy számíthasson egy biztos pontra, ahol ezeket az alapvető fogásokat megtanítják neki. Ezért is vált prioritássá egy olyan ingyenes, gyors, gyakorlatorientált képzési lehetőség kialakítása, ahol képzett kollégáink közreműködésével fél óra alatt elsajátíthatók az újraélesztéshez szükséges legalapvetőbb ismeretek. Ezzel a céllal indítottuk útnak 2018-ban a **HŐSképzés** rendszerét. A névadással azt is szeretnénk volna kifejezni, hogy véleményünk szerint nem kell radioaktív pókcspés vagy szupererő ahhoz, hogy valakiből hős váljon – éppen elég, ha valaki képes és hajlandó egy vadidegen ember életéért küzdeni az utcán, lehajolni a bajbajutotthoz és segíteni neki.

A rendszert ennek megfelelően úgy állítottuk be, hogy minden hónap első hétfőjén megnyitjuk a megyeszékhelyi mentőállomások kapuját – tehát az ország minden vármegyéjében lehetőséget biztosítunk, hogy ingyen és bérmentve részesülhessenek mindazok ilyen gyakorlati képzésben, akik ezt fontosnak tartják, de még sohasem

tanultak ehhez hasonlót, vagy épp csak feleleveníteni szeretnék a korábban (például jogosítványszerzéskor) már elsajátított ismereteiket. Nagy sikerrel indult el a kezdeményezés, és azóta is töretlen lelkesedéssel élnek a lehetőséggel családok, magánemberek, munkahelyi csoportok egyaránt.

Az alapvető baleseti ellátás technikáin túl milyen hangsúlyt kap a társadalmi felelősségtudat, a morális érzék, az empátia és a gyors, de higgadt reakcióképességhez szükséges pszichés-kognitív jelenlét átadása?

Fontos, hogy egy olyan, kimondottan gyakorlati képzésről beszélünk, amely során 3–4 típusos helyzet ellátására fókuszálunk. Az egyik a már említett hirtelen szívmegállás. Egy másik a légúti elzáródás, amikor valaki nem kap levegőt – ez is roppant időkritikus helyzet, ugyanis nem lehet várni a mentőkre, hanem azonnal kell cselekedni. Ilyenkor tesznek jó szolgálatot a jól irányzott hátütések vagy a Heimlich-fogás. A harmadik tipikus eset, amikor egy erős vérzést kell szerény eszközigénnyel, néhány fogással csillapítani, amíg ki nem érnek a mentők.

Ezekre az esetekre természetesen nem pusztán a konkrét fogások bemutatásával, hanem kommunikációs eszközökkel is igyekszünk felkészíteni a hozzánk látogatókat. A legfontosabb információk átadásán túl célunk annak a rég meghaladott gondolatnak a leépítése, ami harminc-negyven évvel ezelőtt még minden hasonló tanfolyamon elsőként került fel a táblára, ez pedig a „*Nil nocere!*” („Ne árts!”) elve. Nem szabad

ugyanis attól félni, hogy valamit elrontunk – a gyakorlat bebizonyította, hogy még a tökéletlen technikán alapuló, bizonytalan segítségnyújtás is többet javít egy bajbajutott túlélési esélyein, mint ha az ártástól való félelmünkben nem merünk közbeavatkozni. Azt kell mindenkinek tudatosítania a segítségnyújtás során, hogy minden apró gesztussal csak több esélyt adunk a másinak. Fontosnak tartjuk tehát, hogy ilyen esetekben ne a gáta, hanem az ösztönzők érvényesüljenek.

Szintén sajátos kihívást jelent, amikor valaki mondjuk irtózik a vértől, így képtelen elképzelni magáról, hogy szükség esetén bármiféle segítséget tudna nyújtani. Ilyenkor a kollégák arra próbálnak rámutatni, hogy éles helyzetben egészen más reakciók lépnek életbe, mint amikor nyugalmi állapotban, egy kényelmes székben ülve elképzelünk egy esetet. Általában, amikor épp előttünk történik a baj, efféle aggályoknak idejük sincsen felmerülni, hanem aki tudja, hogy mit kell csinálnia, egyből meg is tudja tenni a szükséges lépéseket. Ilyenkor nincsen idő és nem is jut eszünkbe filozofálni – hanem amikor már túl vagyunk a kritikus ponton, utólag vesszük csak észre, milyen hevesen ver a szívünk és csodálkozunk el, hogy „Jé, ezt is meg tudtam csinálni!” Ekkor van lehetőségünk arra is, hogy levonjuk a szükséges konklúziókat és megerősítsük magunkban azt a motivációs forrást, amiből egy következő helyzetben majd megint meríteni tudunk.

Mekkora az érdeklődés a képzés iránt? A program indulása óta hozzávetőlegesen hány résztvevőből sikerült hóst faragni?

Sok ezer ember vett már részt ezen a képzésen, és mai napig tucatnyian jelentkeznék képzésről képzésre országszerte a vármegyei mentőállomásokon. Fontos persze elmondani, hogy nemcsak a HŐSképzés kínál lehetőséget az ilyen jellegű ismeretszerzésre, hanem a Magyar Vöröskeresztnek is rendszeresen vannak hasonló tanfolyamai. Fontos mérföldkő volt továbbá az is, hogy az elmúlt időszakban a Nemzeti alaptantervbe is sikerült beépíteni az elsősegélynyújtás alapjait. Nagyjából az általános iskolák hetedik osztályosainál húzódik az a határ, ahol az elsősegélynyújtást adott esetben már a gyerekek fizikai ereje is képes támogatni, indokolni.

A gyerekeken túl pedagógusokat is képzünk azzal a céllal, hogy a megszerzett tudást maguk is kamatoztassák és továbbadják a tanulóiknak. Mindehhez több iskolában is sikerült biztosítani olyan eszközöket, babákat, amelyek segítségével hatékonyan átadhatók az újraélesztés és a baleseti ellátás alapvető technikái. Fontos társadalmi csoportot képeznek még a jogosítványszerzők, akiknek kötelező vizsgát tenniük elsősegélynyújtásból a vezetői engedély megszerzéséhez. A jogosítványszerzés iskolai formájában pedig ugyancsak az OMSZ munkatársai segítik a tanfolyamot végző tanulók felkészítését.

Milyen résztvevői visszajelzéseket kapnak a képzésről? Változott-e valamit az évek során a képzés menete, tartalma, szemlélete?

Az elsősegélynyújtás egy olyan ismeretanyag, amiben nagyon lassan és ritkán történnek jelentős szakmai

változások – jóllehet, azért tudunk ilyenről az elmúlt évtizedekből. Volt például egy hosszú időszak, amikor laikusoknak csak a lélegeztetés módszerét engedték elsajátítani, félve attól, hogy a mellkasnyomásokkal nehogy kár tegyenek. Ez a szemlélet mára 180°-os fordulatot vett, lévén a mellkasnyomások a legfontosabbak egy újraélesztés során. Ennél fogva a HŐSképzésben is központi helyen szerepel, hogy adott esetben hová kell tennünk a kezünket, milyen erővel kell nyomnunk, milyen mélységben, irányban és ritmusban ahhoz, hogy valakin jó eséllyel hajtunk végre sikeres újraélesztést. Ha a beteg nem is tér eszméletéhez, ezzel az eljárással lehet biztosítani a test vérellátását addig, amíg a mentők a helyszínre nem érnek.

A mellkaskompresszió lett tehát a legfontosabb eleme a tanfolyamainknak – amíg a lélegeztetés majd hogyan ki is marad belőle, lévén az a nemzetközi tapasztalat, hogy sokszor nehezebbnek bizonyul, mint a jól elvégzett mellkaskompresszió. Nem biztos ugyanis, hogy a levegő valóban eljut oda, ahova kell neki, és amíg a segítségnyújtó a kívánt hatás elérésének tudta nélkül próbálgatja a lélegeztetéssel, értékes perceket veszít. Hozzá kell tenni, hogy nem a saját fejünkben találjuk ki, mit érdemes és mit nem átadni egy ilyen képzésen – minden esetben szigorúan igazodunk azokhoz a szakmai ajánlásokhoz, amelyeket például a nemzetközi **European Resuscitation Council** (ERC) is követ.

Szintén újdonság számba megy a defibrillátorhasználat oktatása. Annál fogva, hogy manapság egyre szélesebb körben válik elérhetővé ilyen eszköz, központi helyen szerepel egy elsősegélynyújtásra, újraélesztésre fókuszáló tananyagban az ilyen és ehhez hasonló életmentő eszközök helyes használatának átadása. A SzívCity applikációban ennek megfelelően sikerült feltöltenünk egy defibrillátortérképet is, ami GPS segítségével mutatja, hol van a legközelebb ilyen eszköz. A legtöbb gép persze maga is rendkívül felhasználóbarát: a bekapcsolást követően saját maga ad hangos, magyar nyelvű utasítást a használatot illetően.

Honnan értesülhetnek az érdeklődők a képzési lehetőségekről? Hogyan lehet jelentkezni a programra?

Mi kifejezetten az integrált kommunikáció hívei vagyunk – vagyis igyekszünk minden olyan technikai eszközfeltételt megragadni és kiaknázni, amin keresztül szélesebb körben érhetjük el az embereket, a televíziótól a TikTok-ig. Ezért is fontos például a **Facebook-oldalunk**, ahol már több mint 300 ezren követnek minket. Nagy átfedés van ugyanis azok között, akik követik a közösségimédia-tevékenységeinket, akik letöltik a SzívCity applikációt, és akik eljönnek egy HŐSképzésre – jóllehet, így is csak kis szeletét tudjuk elérni és aktivizálni a társadalomnak. A motivációnak azonban az egyik legfontosabb módja a pozitív példa megmutatása. Ezért szinte naponta teszünk közzé és mutatunk be a Facebook-oldalunkon olyan eseteket, történeteket és embereket, amik és akik élő példával tudnak szolgálni arról, hogy bizony bárkiből válhat hős.

Harmincöt éve a romániai magyar oktatás szolgálatában

Interjú Burus-Siklódi Botonddal, a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének (RMPSZ) elnökével

A romániai magyar oktatás helyzete sokat alakult az elmúlt évtizedekben. Az anyanyelvi oktatás, valamint az ezt lehetővé tevő intézményi háttér kiépülése, fejlődése azonban elképzelhetetlen azon szakmai és emberi kötelékek nélkül, amelyek élő kapcsolatot teremtenek az állami szakpolitikával éppúgy, mint más, hasonló helyzetben lévő külhoni testvérszövetségekkel, vagy épp Magyarországgal. Az RMPSZ rendületlen erővel igyekszik képviselni a magyar nyelvű oktatás ügyét és összekötni mindazokat egymással, akik érdekeltek a magyar oktatás jövőjének építésében, fellendítésében. A Szövetség és a romániai magyar oktatás történetéről, törekvéseiről és sikereiről **Burus-Siklódi Botond**, az RMPSZ elnöke mesélt nekünk.

Szöveg: **Bodon Gergely Dávid** | Fotó: Turcza Hunor

Milyen szakmai igények és célok hívták életre a Szövetséget 1991-ben?

Még a viharos '90-es évek elején lépett a megvalósulás útjára a magyar oktatásban érdekeltek azon régi vágya, hogy önálló magyar iskolahálózatot hozzunk létre, ott is alapítva iskolákat, ahol még nem voltak. Köztudott volt, hogy a '89-es fordulat előtti időszakban a magyar tannyelvű iskolák még a színmagyar közegben is megszűnőben voltak és román iskolák tagozataként vagy egy-egy osztály szintjén működtek csupán. E helyzet megállítása, visszafordítása irányuló törekvéseink azonban egyre több olyan szakmai kérdéssel szembesítettek, amelyekre nehezen találtunk válaszokat külön-külön, egyedül – így merült fel egy szakmai érdekszervezet létrehozásának az igénye. Ilyen kezdeményezésekről egész Erdély-szerte tudni lehetett, ám az első olyanra, ami határozottan is megfogalmazta azon szándékok és célok körét, amelyek mentén létre lehet hozni egy hatékony szakmai érdekvédelmi szervezetet, csak 1991-ben, a marosvásárhelyi vártemplomban rendezett Maros megyei szinten szervezett küldött-tanácskozáson került sor. Ezen a találkozón székelyföldi megyék meghívottjai és küldöttjei is részt vettek. Ezt követte egy szovátai, szűkebb körű egyeztető fórum 1991 nyarán, majd végül ősszel meg is történt a Szövetség bírósági bejegyzése Csíkszeredán. Szövetségünk alakuló ülésére még ez év decemberében, a sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium dísztermében került sor.

Hogy miben is voltunk érdekeltek? Elsősorban az oktatási rendszer teljes körű átalakítására vonatkozó elvárással kellett szembenézni, amely törekvés integráns részeként valósítható csak meg a magyar tannyelvű nevelés-oktatás fejlesztése. Mindehhez egy sor oktatási reform beindítására volt szükség. Alapítóként deklaráltuk, hogy törekvéseinknek megfelelően mindenképp érdekeltek vagyunk és részt kívánunk venni a romániai oktatási rendszer teljes körű átalakításában, támogatva minden olyan kezdeményezést, amely az oktatási rendszer átfogó fejlődésének elősegítésén keresztül a magyar oktatás fejlesztését is szolgálja. Azt is kinyilatkoztattuk, hogy céljaink elérése érdekében semmiféle pártérdeknek nem kívánjuk alávetni magunkat – noha minden olyan párttal vagy érdekvédelmi szervezettel igyekszünk szakmai kapcsolatot ápolni, amely számára fontos a magyar nyelvű oktatás ügye.

A megalakulást követően elsődleges feladataink közé tartozott egy országos szintű intézményhálózat kialakítása, amelybe minél több iskolát igyekeztünk bevonni. Elsődlegesen megyei szintű szövetségi kapcsolatokat sikerült kiépíteni – a székelyföldi, partiumi és közép-erdélyi régiókban pedig nem csupán megyei, hanem körzeti és széki szintű szervezetek is alakultak és csatlakoztak hozzánk. Egy-két évbe telt, mire e szervezetek megválasztották a maguk testületét, és az alapszabályzatban foglaltak szerint kialakítva a saját szervezeti és működési szabályukat, önálló életet kezdtek élni, egyetlen szövetség részeként. Nem sokkal

ezután kezdődött meg a szakmai műhelyek és módszertani központok kialakításának folyamata, amelyek a szakmai programok szervezésével, kiejánlásával segítik a mai napig a kollégák becsatlakozását a kárpát-medencei vérkeringésbe – hiszen már a kezdetekkor, a kilencvenes évek elején egymás után alakultak azok a ma is létfontosságú társszervezetek, amelyek a maguk közegében tesznek meg mindent a magyar nyelvű oktatás fejlesztéséért, érdekeinek képviseléséért.

Milyen gyakorlati intézkedéseken keresztül segíti a Szövetség a térség magyar nyelvű pedagógiai közösségét?

Módszertani központjaink azzal a céllal jöttek létre, hogy az adott régióban felmerülő szakmai programigényeket felmérjék és ezek mentén szervezzenek különféle képzéseket, szakmai programokat. Ennek megfelelően ma már a központok által évente 40–50 programszámmal szervezünk évközi továbbképzéseket. Ezen kívül igyekszünk részt venni minden olyan anyasorsági kezdeményezésen, amely lehetőséget kínál a kollégák bevonására. Ezek közel 35 éve nyújtanak lehetőséget különböző konferenciákon, szakmai egyeztetéseken, kerekasztal-beszélgetéseken, de hosszabb lefolyású pedagógus-továbbképzéseken való részvételre is.

Ezen évközi továbbképzések mindenképp a legzadagabb szakmai programjaink közé tartoznak, de mellettük büszkék vagyunk arra az országos, sőt egész Kárpát-medence-szerte ismert és keresett rendezvényünkre, amelyet Bolyai Nyári Akadémia néven ismernek a kollégák. Ezt 1993 óta minden évben megrendezzük – idén már a 33. évfolyamát tudjuk magunk mögött. Régebben évi 20–25, az utóbbi években pedig 10–15 szekcióban tartunk tematikus szakmai programokat.

Ezek kapcsán is szeretném megköszönni azt a jelentős támogatást, amit a mindenkori magyarországi oktatási minisztérium biztosított és biztosít szakmai céljaink és programjaink megvalósításához. Említést kell tennem továbbá azokról a kárpát-medencei nyári akadémiákról is, amelyeket külhoni társszervezeteink szerveznek évről évre Felvidéken, Kárpátalján és a Vajdaságban. Ezek mind kiváló alkalmat teremtenek a szakmai tapasztalatok megosztásához, és tartós baráti kötelékek építéséhez.

Pontosan mely megyei szervezetekkel és területi oktatás-módszertani központokkal áll szakmai kapcsolatban a Szövetség? Hogyan járulnak hozzá a szervezetek, intézmények a romániai magyar oktatás fejlesztéséhez?

A történelmi régiók szerint a partiumi, bánáti és máramarosi megyéket összefogó oktatási központunk Nagyváradon, a közép-erdélyi megyéket összefogó Gál Kelemen Oktatási Központ Kolozsvárott, a székelyföldi, barcasági, csángóvidéki, bukaresti szórványt is magába foglaló központunk pedig Csíkszeredán működik, immáron közel harminc éve. A '90-es évek közepén pedig egy országos szintű módszertani bázist is sikerült létrehozunk Szovátán: a Teleki Oktatási Központot, ahol a szakmai események mellett turisztikai programlehetőségeket is kínálunk. E központok szolgáltatásait az eltelt évek alatt folyamatosan sikerült fejleszteni, bővíteni.

Említett szakmai bázisaink élén olyan köztisztviselnek örvendő pedagóguskollégák állnak, akik nagyszerű tanári tapasztalattal és gyakorlati háttérrel állítják össze régióként az elvárásoknak megfelelő szakmai programokat. Az említetteken túl minden olyan állami szervezettel is törekedtünk-törekszünk az együttműködésre, amely szakmai szinten segíti a magyar oktatás ügyének előmozdítását. Így a megyei szinten működő Pedagógusok Házaival mint a tanári továbbképzéseket szervező, lebonyolító állami intézményekkel is szoros kapcsolatban állunk.

Hogyan értékeli a magyar nyelvű oktatás érdekeit képviselő szervezetek viszonyát az állami szakpolitikával? Milyen támogatást biztosít a román állam a nemzetiségi intézmények számára pedagógiai céljaik elérésében?

Az elmúlt 35 év során mindig voltak, vannak és lesznek is olyan ügyek, problémák, amelyek megoldása széles körű együttműködést igényel nem csupán a romániai magyar oktatás, hanem általában a román közoktatás fejlesztésében érdekelt felek részéről. Ezek a problémák az évek során persze sokat változtak: a román oktatási rendszer demokratizálódása egy olyan hosszú lefolyású folyamat, amely a kezdetektől, a 90-es évek elejétől mind a mai napig tart. Jóformán ahány miniszter, annyi elgondolás létezik az oktatásról, így az ágazatért felelős miniszterek váltakozásával egymást érő paradigmaváltások között kell helytállnunk.

Örömünkre elmondható, hogy az általános demográfiai adatoknak megfelelő arányban részesülnek magyar oktatásban az érintett diákok; ennek az érvényesítése mind a megfelelő politikai érdekképviselő és szakmai egyeztetés gondosan kiépített rendszerének köszönhető. Így az, hogy még a szórványban is létrejöhettek önálló magyar iskolák a '90-es évek elején, vagy hogy a román többségű iskolákban is indulhattak magyar tagozatok, illetve, hogy mindezek fenntarthatónak bizonyultak és mind a mai napig kiváló eredményekkel működnek, úgy gondolom, elképzelhetetlen lett volna a mindenkori állami vezetés és a politikai érdekképviselő egyeztetőkészsége nélkül.

Az állam mindemellett azt is igyekszik lehetővé tenni – legalábbis nem gátolja –, hogy a magyarul vagy magyarul is oktató intézmények mellett támogató intézményekként létesülhessenek olyan kollégiumok, diákszállások, amelyek kimondottan a szórványban élő, anyanyelvükön tanulni vágyó diákokat fogadják, akik számára máskülönben nagy nehézséget jelentene eljutni a megfelelő intézményekbe. Más kérdés, hogy ezeknek a kollégiumoknak a fenntartása és működtetése az esetek többségében már nem állami támogatás eredményeképpen valósul meg, hanem szinte kizárólagosan anyasorsági pályázati források felhasználásával tudják fenntartani a működtetésüket vállaló civil szervezetek. Hasonlóképp megvan a lehetőség olyan mikrobuszhalózatok kialakítására is, amelyek megkönnyítik a kollégiumokba és iskolákba való eljutást. Mindez az önkormányzatok által biztosított normatív támogatások mellett persze elképzelhetetlen lenne az anyasorsági források megkeresése és lehívása

nélkül. Pozitív példaként említem ezen a téren például az Iskola Alapítvány és a Rákóczi Szövetség rendszeres és hathatós anyagi és infrastrukturális támogatását.

A magyar nyelvű oktatás fejlődése tehát nem kizárólagosan a Pedagógusszövetség érdeme, hiszen az anyaországgal és más támogató szervezetekkel kialakult kötelékek mellett fontos és nélkülözhetetlen kapcsolatot ápolunk a politikai képviseleti szervünkkel: a Romániai Magyar Demokrata Szövetséggel (RMDSZ) is. Az általunk szakmai alapokra helyezett, megfogalmazott elvárásokat és célkitűzéseket legelőször is ők tudják politikai síkon érvényesíteni. Az itt végzett oktatásfejlesztési munkának azonban – túl a szakmai és a politikai érdekvédő intézményeken – van egy harmadik lába is: az oktatásirányításban részt vevő magyar kollégák képviselete által nyújtott szakmai-döntéshozói háttér. A mindenkor román közoktatási minisztériumban a kezdetektől működik egy Kisebbségi Főosztály, hosszú ideje azonban már államtitkári szinten is képviselik a romániai magyar oktatás ügyét. Így a mindenkor államtitkárral és a Főosztállyal is rendszeresen egyeztetünk, de a minisztérium megyei szinten működő tanfelügyelőségeinek képviselőivel is szoros kapcsolatban állunk.

Milyen határon átvéló pedagógiai projektek valósultak meg az elmúlt években Magyarországgal együttműködésben?

Az első között kell említenünk azt a kárpát-medencei egyeztető fórumot, amit a külhonban, a diaszpórában működő, a magyar nyelvű oktatás érdekeit képviselő szervezetek összefogásának céljával hozott létre az akkori magyarországi Oktatási Minisztérium, magára vállalva ezeknek a szakmai érdekvédelmi szervezeteknek a támogatását. A fórum 2013-tól Külhoni Magyar Oktatási Tanács néven végzi tovább áldásos munkáját. A Nemzeti Pedagóguskarral megalakulása óta kiváló kapcsolatot ápolunk, így valamennyi rendezvényükön részt veszünk, ám éppígy megtisztelik ők is a mi határon átvéló szakmai programjainkat a jelenlétükkel. Ugyanakkor egészen a '90-es évektől kezdve több főiskolával, egyetemmel sikerült prosperáló együttműködési megállapodásokat kötni.

Az utóbbi években, bekapcsolódva több Erasmus-projektbe, szintén gyümölcsöző együttműködés bontakozott ki az **Innovatív Pedagógiai Műhellyel**, amellyel már másodízben dolgozunk közösen azon az **OktOpusz** nevű szakmai programon, ami a Kárpát-medencei magyar oktatási szakértők egységes adatbázisának kialakítását tűzi ki célul. Említésre érdemes még a debreceni **Suliszervíz Oktatási és Szakértői Irodával** való szoros szakmai kapcsolatunk, hiszen már sokadik éve veszünk részt az éves oktatásszakértői és szakképzési konferenciájukon, amire Hajdúszoboszlót követően, újabban Egerben kerül sor. Külön fejezetet érdemelne a kapcsolatrendszerünk bemutatásában – hiszen egyik legfontosabb szakmai partnerünk az Oktatási Hivatal (OH), amellyel már számtalan EFOP-os és egyre több Erasmus+-os szakmai projektben volt és van szerencsénk együtt dolgozni.

Az említetteken túl mi magunk is igyekszünk megfogalmazni olyan releváns témákat az egyes szolgáltatásaink keretében, amelyek hozzájárulnak az OH hatáskörébe tartozó POK-okkal való kapcsolatépítéshez és a kölcsönös tudásmegosztáshoz. Jelentős fejlemény továbbá a Kárpát-medence-szerte egységes **pedagógusigazolvány** bevezetése, amely átvételével, kiosztásával az OH az egyes diaszpórában működő magyar pedagógusszövetségeket bízta meg. Nagy dolog ez mindnyájunknak, hiszen túl azokon a kedvezményeken, amelyekben ezentúl valamennyi kárpát-medencei pedagóguskolléga részesülhet, olyan szimbolikus jelentőséget is tulajdoníthatunk a magyar pedagógusigazolványnak, amely tovább erősíti bennünk az összetartozás tudatát.

Az RMPSZ elnökeként miben látja szakmai küldetését? Milyen reményekkel, célokkal tekint az elkövetkező évek felé?

Elsődleges reményem, hogy a sok éven át építgetett iskolahálózat ezután is ki tudja majd elégíteni azokat az igényeket, amelyeket eddig, sőt, többet is azoknál. Ehhez azonban egy olyan közéleti, társadalmi stabilitásra volna szükség, amely nem jellemzi a mindennapokat. Az újabb és újabb ígéretes reformkezdeményezések kifulladásra, gyors váltakozására instabilitást sugall az oktatás résztvevői felé, ami nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy a gimnáziumból kikerülő fiataljaink ma már sok esetben külföldön keressenek maguknak lehetőséget a továbbtanulásra. Mindez nagyban befolyásolja a magyar nyelvű oktatást, a felsőoktatás létét, működésének stabilitását, fenntarthatóságát.

Ezért is van nagy szükség minél több közoktatásban tevékenykedő, minőségi munkát végző pedagógusra, akik hálózata nagy örömünkre jelen pillanatban működik. Ennek a fenntartásában jelentős szerepe volt, van és remélhetőleg lesz is a 35 éves jubileumára készülõ Szövetségünknek. Kitartó munkával és elkötelezettséggel sikerült kialakítani és fejleszteni egy olyan civil szervezetet, amelyre mindannyian büszkéek lehetünk. Nagy öröm ugyanakkor számunkra, hogy valamennyi régióban állnak és működnek közoktatásunk kősziklára épített várai, bástyái, olyan jónevű, minőségi oktatást nyújtó intézményeink, amelyek maradéktalanul képesek felkészíteni a tanulókat a felsőoktatásban való helytállásra és amelyek képesek felruházni a fiatalokat egy olyan identitástudattal, amely segítségükre lehet vagy a hazai felsőoktatás nyújtotta lehetőségek megragadásában, vagy akár a külföldön szerzett tudás és szakmai ismeretek hazahozásában és honi kamatoztatásában.

Ilyen és ehhez hasonló remények, valamint a hozzájuk szabott célok motiválnak engem és motiválják pedagóguskollégáink zömét. Ezért is fontos, hogy az említett partnerekkel való együttműködéssel kiegészülve folyamatosan biztosított legyen a szakmai érdekvédelem. Bízom benne, hogy az utánunk következők is hasonlóképp élnek meg és látják majd ezt a helyzetet, s hogy maguk is tovább érvényesítik majd mindazt, amit 35 évvel ezelőtt elkezdünk és végzünk a romániai magyar oktatás szolgálatában.

Egyszerre őrizni a hagyományokat és nyitni az új megoldások felé

A vajdasági magyar oktatásnak – valamennyi nemzeti kisebbségként anyanyelvén oktató kárpát-medencei pedagógiai közösséghez hasonlóan – szembe kell néznie azzal a kihívással, hogy egy idegen nyelvű és kultúrájú közoktatási rendszer követelményeinek megfelelően munkálkodjon a magyar közösség identitásőrzéséhez elengedhetetlen intézményi rendszer kialakításán, fenntartásán. E kettős feladat olyan pedagógiai és szervezeti kihívásokat teremt, amelyek megoldásához elengedhetetlen a helyi közösségekkel, az oktatási intézményekkel és a szakmai partnerekkel való szoros együttműködés. Az anyanyelvi oktatás fennmaradásának és fejlődésének biztosítása egy, az iskolák falain túlmutató feladat, lévén ezáltal nemcsak a diákok tudása, hanem a közösség kulturális önazonossága is gyarapodik. A vajdasági magyar oktatás helyzetéről, valamint az ott élő magyar pedagógiai közösség szakmai érdekképviselőitől a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesülete (VMPE) elnökével beszélgettünk.

Szöveg: Bodon Gergely Dávid | Fotó: Lukács Attila

Miben áll az 1993-ban alapított Egyesület szakmai küldetése?

A Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesületének küldetése kezdettől fogva az, hogy összefogja a vajdasági magyar pedagógusokat, szakmai közösséget teremtsen és biztosítsa a magyar nyelvű oktatás folytonosságát és fejlődését a szórványban is. Ez nem csupán intézményi feladat, hanem egyfajta hivatástudat és küldetés is, hiszen nemzeti kisebbségként minden iskola, minden pedagógus munkája sokszorosan fontos.

Célunk, hogy a magyar nyelven oktató pedagógusok munkáját továbbképzésekkel, kiadványokkal és szakmai programokkal egyaránt támogassuk, valamint hogy a magyar önazonosságot, néphagyományainkat megőrizzük az oktatás minden szintjén: az óvodától az egyetemig. Fontos számunkra, hogy a pedagógusok közösségben érezzék magukat – ne csak a saját intézményükben, hanem a teljes vajdasági magyarság körében is. A küldetés lényege tehát nemcsak a szakmai fejlődés, hanem egy közösségi és kulturális biztonsági háló fenntartása is, amelyben a pedagógus megélheti, hogy nincs egyedül, és amely által munkája egy nagyobb egész részeként járulhat hozzá a közösség fennmaradásához.

Meglátása szerint melyek a vajdasági magyar oktatásban elért legjelentősebb eredmények az Egyesület megalakulása óta?

Az elmúlt három évtizedben sikerült elérnünk, hogy a magyar nyelvű oktatás megmaradjon és megerősödjön a vajdasági iskolákban, főleg a szórványtelepüléseken. Éppoly fontos eredmény a pedagógus-továbbképzések és szakmai napok rendszeressé válása, hiszen a kollégák az ilyen és ehhez hasonló fórumokon tudnak leghatékonyabban tapasztalatot cserélni. Mindezekon kívül számos tansegédlet, kiadvány és módszertani anyag is született az eltelt évek alatt, amelyek egyaránt nagyban segítik a tanárok mindennapi munkáját. További jelentős teljesítmény, hogy létrejött egy olyan szakmai hálózat, amely képes összekötni az óvodapedagógusokat, tanítókat és középiskolai tanárokat, erős pedagógiai közösséget alkotva.

A legfontosabb eredménynek mégis azt tartom, hogy ma már a vajdasági magyar oktatásban egy jól szervezett, összetartó szakmai közösség működik, amely képes közösen fellépni az oktatás érdekében. A pedagógusok hangja így erősebb, és a döntéshozók felé is hatékonyabban tudjuk képviselni az érdekeinket. Mindemellett nagy eredmény az is, hogy egyre több fiatal pedagógus csatlakozik a szakmához és lát jövőbeli lehetőségeket abban, hogy az anyanyelvén tanítson. Ez a folytonosság a legnagyobb érték, hiszen ez biztosítja, hogy a jövő generációi is magyar nyelven tanulhassanak.

2018-ban az elnöki tisztség átvételekor milyen alapokat kapott elődjétől, Nagy Margit tiszteletbeli elnök asszonytól?

Nagy Margit évtizedeken keresztül szívvel-lélekkel vezette az Egyesületet. Olyan stabil, értékekre épülő alapot kaptam tőle, amelyben benne van mindaz a tapasztalat, amit az évek során felhalmozott. Ideérthetjük a széles körű szakmai kapcsolatrendszeren alapuló, jól működő szervezeti struktúrát és mindenekelőtt azt a hitvallást, hogy a pedagógus munkája hivatás, amely nemcsak a gyerekekről, hanem a közösség megmaradásáról is szól.

A feladatom, hogy ezt a hagyományt továbbvigyem és a 21. század kihívásaihoz igazítva erősítsem meg az Egyesület tevékenységét. Ez a folyamat sokszor igényel egy új gondolkodásmódot, hiszen a digitális kor, az oktatás globalizációja és a fiatal generációk újfajta igényei mind más és más megközelítési stratégia elsajátítását teszik szükségessé. Elnök asszony példája számomra azt mutatta meg, hogy a pedagógus nemcsak tanít, hanem közösséget is épít, értéket teremt, felelősséget vállalva a jövőért. Ezt a szellemiséget igyekszem nap mint nap átültetni a saját munkámba.

Milyen eszközökkel, programokkal, kiadványokkal és milyen intézményi lehetőségeken (például diákotthonokon, oktatási központokon) keresztül segíti a Szövetség a vajdasági magyar pedagógusközösséget?

A VMPE többféle módon nyújt támogatást: továbbképzéseket szervezünk pedagógusoknak minden korosztályban, hiszen a szakmai megújulás elengedhetetlen. Emellett olyan szakmai kiadványokat is megjelentetünk, amelyek új módszertani megközelítéseket mutatnak be, ezzel is segítve a tanárok mindennapi munkáját. Ugyanakkor a tehetséggondozás és anyanyelv-művelés előmozdítása érdekében is rendszeresen hirdetünk tanulmányi versenyeket és pályázatokat a diákság részére.

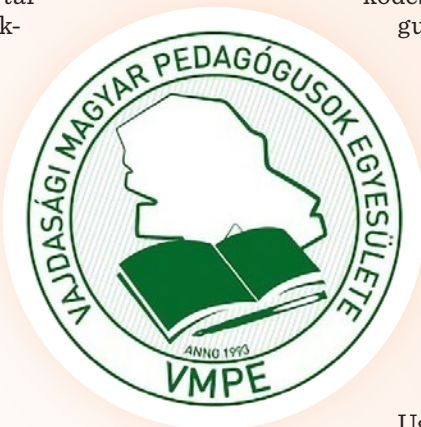
Részt veszünk továbbá különféle Erasmus+-projektekben is, amelyek remek nemzetközi együttműködési lehetőségeket biztosítanak pedagógusoknak és diákoknak egyaránt. Ezek révén a résztvevők nemcsak új szakmai tudást szereznek, hanem kulturális tapasztalatokat is, amelyek szélesítik látókörüket. Mindezekon túl együttműködünk diákotthonokkal és oktatási központokkal, civil szervezetekkel, főiskolákkal, egyetemekkel, de a Vajdasági Magyar Pedagógiai Intézettel is, ahol magyar fiatalok tanulhatnak és fejlődhetnek biztonságos, támogató környezetben.

Ugyanakkor egyre nagyobb hangsúlyt fektetünk a digitális eszközök bevonására is, hiszen a modern pedagógia nem képzelhető el innovatív technológiai eszközök nélkül. Mindezeket úgy szervezzük, hogy a pedagógus mindig érezze: számíthat az Egyesület támogatására, legyen szó tantermi gyakorlatról, szakmai kihívásról vagy közösségi kezdeményezésről.

Milyen együttműködésben állnak a térség másik magyar pedagógusszövetségével, az Észak-Bácskai Magyar Pedagógusok Egyesületével?

Közös célunk a vajdasági magyar oktatás erősítése, így az együttműködés mindig építő jellegű és partneri volt. Közösén szervezünk szakmai programokat, és ahol csak lehet, összehangoljuk a munkánkat. Egymás tapasztalatainak megosztása mindkét szervezet munkáját egyaránt gazdagítja.

Úgy gondolom, hogy a különböző szervezetek együttműködésében rejlik a közösség jövője. Ha egységesen, közösen képviseljük az érdekeinket, akkor sokkal nagyobb esélyünk van arra, hogy a döntéshozók is figyelembe vegyék a magyar pedagógusok szempontjait.

Hogyan alakul a vajdasági magyar nyelvű oktatás érdekeit képviselő szervezetek viszonya az állami szakpolitikával? Milyen segítséget kapnak a nemzetiségi intézmények a szerb államtól pedagógiai céljaik elérésében?

Noha ez egy érzékeny terület, fontos kiemelni, hogy a szerbiai oktatási rendszerben a nemzetiségi oktatás elismert és támogatott. Vannak lehetőségeink a tan- könyvkiadásra, a módszertani fejlesztésre – jóllehet mindig küzdenünk kell azért, hogy a nemzetiségi sajátosságokat tiszteletben tartsák és a magyar nyelvű oktatás ne sérüljön. A támogatás megvan, de folyamatos egyeztetés szükséges, hogy érdekeink valóban érvényesüljenek. Ez a párbeszéd gyakran lassú és aprólékos, de a tapasztalat azt mutatja, hogy ha kitartóan képviseljük a közösség érdekeit, akkor eredményeket tudunk elérni.

Milyen kapcsolódási pontok alakultak ki és erősödtek meg az évek alatt Magyarország oktatási háttérintézményeivel, akár egyes magyarországi iskolákkal?

Sokrétű közös továbbképzési programok bontakoztak ki az utóbbi években egyes magyarországi intézményekkel, amelyek révén a vajdasági pedagógusok első kézből ismerhetik meg az új oktatási trendeket. Éppily fontos a testvériskolai kapcsolatok építése, ápolása, amelyek egyaránt lehetővé tesznek színes diákcsere-programokat és más közös projekteket.

Szakmai partnereink között tudunk ugyanakkor több olyan magyarországi Pedagógiai Oktatási Központot és egyetemet, amelyek módszertani, szakmai és digitális újításokban egyaránt segítik a vajdasági pedagógusokat. Ez a kapcsolat nem csupán szakmai, hanem lelki támogatást is jelent, hiszen a magyarországi intézmények révén erősebben érezzük, hogy egy nemzethez tartozunk. Fontos üzenet ez a pedagógusoknak és a diákoknak is: bár kisebbségben élünk, összeköt minket az anyanyelv és a közös kulturális örökség. Az elmúlt években az együttműködés különösen szoros lett az Erasmus+-programok kapcsán.

A VMPE több Erasmus+-projektben is részt vesz: így az Oktatási Hivatal által koordinált *Köznevelési együttműködés a digitális módszerek és eszközök használatának támogatására Magyarországon és a szomszédos*

országokban vagy az Innovatív Pedagógiai Műhely szakmai közreműködésével zajló OktOpusz – *Kárpát-medencei oktatásszakmai együttműködések* című projektben, amely a határon túli pedagógusok módszertani támogatására jött létre. Éppígy csatlakoztunk az Abacusan Stúdió *URBOTICS – Educational Robotics for Understanding the Challenges of 21st Century Urbanisation* elnevezésű kezdeményezéséhez, amiben a VMPE a vajdasági tesztelő iskolák összefogását végzi. Emellett színes szakmai együttműködés keretében veszünk részt az *ERGO* (Európai Regionális Szervezet) „Biztonságos hely” nevű képzési programjában is. Óriási segítséget és lehetőséget kapunk a Suliszerviz Oktatási és Szakértői Irodától, azaz a Pedagógiai Intézettől.

Ezek az együttműködések is bizonyítják, hogy a szakmai kapcsolatokon túlmutató közös gondolkodás és fejlesztés hosszú távon is erősíti a határon túli magyarság pedagógiai és közösségi megmaradását.

A VMPE elnökeként milyen reményekkel, célokkal tekint a jövő felé?

Céлом, hogy a VMPE továbbra is a vajdasági magyar pedagógusok biztos szakmai otthona legyen. Ez azt jelenti, hogy a jövőben is egy olyan hely, fórum kívánunk lenni, ahová bármikor bizalommal fordulhatnak a pedagógusok szakmai kérdéseikkel, ötleteikkel vagy problémáikkal. Reményeim szerint az elkövetkezőekben sikerül még több fiatalot köszönteni a pedagóguspályán és vonzóvá tenni számukra az anyanyelvi tanítást. Nem kevésbé fontos, hogy a digitalizáció és a modern pedagógiai módszerek révén egyre korszerűbbé váljon az oktatás, hogy a diákok kellőképp felkészülhessenek a 21. század kihívásaira.

Szeretnénk tovább őrizni, erősíteni a magyar nyelvű oktatás helyzetét Vajdaságban, különös tekintettel a szórványban élő közösségekre. Szeretnénk hozzájárulni ahhoz is, hogy a gyermekeink olyan iskolákba járhasanak, ahol büszkék lehetnek anyanyelvükre és identitásukra, és ahol a pedagógusok is támogatást, inspirációt és közösséget találnak. Számomra a jövő kulcsa, hogy egyszerre őrizzük meg hagyományainkat és legyünk nyitottak az új megoldásokra. Ebben látom a VMPE valódi erejét.

Az emberek javára teremteni

Gyógyszerkutatástól az oktatástámogatásig

A vegytan a „színes-szagoss-villanós-durránós” kísérletek alkímikus varázsától a „számokban élő kémia” rejtvénytől összefüggéseitig temérdek olyan oldalát képes mutatni, amely ámulatba ejti-tartja azt, aki nyitottnak bizonyul rá. Ugyanakkor túl az attraktív reakciók és elméleti leírásuk szabályszerűségeinek esztétikumán, a kémia nem csupán a hétköznapi szerves és szervetlen összefüggéseire nyit ablakot, de az emberi életminőség javításának, a gyógyításnak is sajátos eszköze, formanyelve. A kémia ebbéli csodálatraméltóságáról, a természettudományos érdeklődés átadásának jelentőségéről, a tudásmegosztás lehetőségeiről, valamint az innovatív nagyfoglalkoztatók társadalmi szerepvállalásáról beszélgetünk **Dr. Szakács Zoltán Lászlóval**, a Richter Gedeon Nyrt. kutató-fejlesztő analitikusával, a Richter Gedeon Alapítvány a Magyar Kémiaoktatásért kuratóriumának elnökével.

Szöveg: **Bodon Gergely Dávid** | Fotó: Bodó Gábor

Mi vonzotta Önt a gyógyszerkutatás felé?

Már az Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE) vegyészhallgatójaként világossá vált számomra, hogy az én utamat a „számokban élő kémia”, a műszeres analitika és a fizikai kémia jelentik. Különösen vonzottak a spektroszkópiai módszerek, kiemelten a molekulák szerkezetének rejtvényfejtéssel felérő meghatározása a mágneses magrezonanciával (NMR) mért spektrumokból. *Dr. Noszál Béla* vezetett be a gyógyszermolekulák spektroszkópiai és sav-bázis karakterizálásának a világába és egyengette szakmai pályafutásomat egészen az ELTE doktori fokozatának megszerzéséig. Mindeközben hat éven át az ELTE Szervetlen és Analitikai Kémia tanszékén dolgoztam tanársegédként, laboratóriumi gyakorlatokat tartva gyógyszerész, vegyész és tanár szakos hallgatóknak.

A végső impulzust a gyógyszerkutatás irányába *Dr. Szántay Csaba* adta, aki 2007-ben invitált meg a Richter Gedeon Nyrt. Szerkezetkutatási osztályára, ahol immár 18 éve kiváló kollégákkal dolgozom együtt analitikai problémák megoldásán. Naponta átéljük az originális kutatás nemes küldetését: emberek gyógyítására, életminőségük javítására „teremteni” és igen alaposan jellemezni új, korábban soha elő nem állított molekulákat!

Mi motiválja szakmája továbbtökéletesítésében, az önfejlesztésben?

A gyógyszeriparban köztudottan éles a vállalatok közti versenyhelyzet. Itt tényleg „csak az aranyérem csillog”: az adott tünetcsoport kezelésére készítménnyel elsőként piacra lépő vállalat tud ugyanis már a szabadalmi védettség időszakában is részesülni abból a profitból, amellyel majd az évtizedekre elhúzódó kutató-fejlesztő munka újabb projektjeit finanszírozni képes. Ezért kap nálunk is hangsúlyt nemcsak a legmodernebb kémiai, analitikai és farmakológiai technikák, műszerek beszerzése, valamint adaptálása, hanem a kutatók szakmai fejlesztése is.

A szakfolyóiratok böngészése, nemzetközi konferenciák látogatása azonban csak egy forrása a motivációnak. Maga az NMR spektrométer is inspirál, mivel használata során az autodidakta módon megszerzett programozási ismereteimet is kamatoztathatom. További motivációt jelent a szintetikus vegyész kollégáim elhivatottsága, akik munkájához minél hatékonyabb analitikai támogatást igyekszem nyújtani. Az időnyomás kezelése, valamint a hatóságok egyre szigorúbb minőségi elvárásainak való megfelelés külön kihívásai az ipari munkának az egyetemi kutatáshoz képest.

A Richter Gedeon Nyrt. vegyész kutatójaként és a Richter Gedeon Alapítvány a Magyar Kémiaoktatásért kuratóriumának elnökeként mit tart a legfontosabb szakmai küldetésének?

Helyre kell tenni, vissza kell állítani a kémia valós jelentőségének társadalmi szintű elismerését, valamint a kémiatanáraink (és más természettudományos tárgyak oktatóinak) megbecsülését – hiszen ők kulcsszereplői ezen cél elérésének!

Miben látja a tudásmegosztás – és kimondottan a kémiatanítás – jelentőségét?

Messzebből indulok: hazánkban még mindig nem kristályosodott ki a társadalmi konszenzus arról, pontosan mit is várunk az iskolától. Kérdés, miként is tudjuk felvértezni a gyermekeinket olyan kompetenciákkal, amelyek lehetővé teszik számukra az eligazodást egy kismillió globális kihívással küzdő, hihetetlenül gyorsan változó világban. A tudomány megítélése szempontjából pedig további probléma, hogy az interneten és a közösségi médiában bizonyos körökben terjed a „kemofóbia”, özönlenek az áltudományos nézetek, a tévhitek. Meggyőződésem, hogy mindezek ellen egyetlen fegyverrel vehetjük fel a harcot: közhírré tehető edukációval, ismeretterjesztéssel minden korosztály számára, minden lehetséges platformon. Büszke vagyok, hogy egy olyan innovatív nagyfoglalkoztatónál végezhetek tudományos munkát, amely számtalan oktatástámogatási programjával a társadalmi szerepvállalásban, ismeretterjesztésben is élen jár.

A tudomány szószólóinak a társadalommal való „párbeszéde” öröndetes módon új lendületet vett az utóbbi években. Ez az egyik központi üzenete az idén 200 éves Magyar Tudományos Akadémia (MTA) egész éves ünnepi programsorozatának. A Magyar Kémikusok Egyesületének (MKE) Dr. Szalay Péter elnök és Dr. Szabó János Zoltán ügyvezető igazgató vezette tartalmi és arculati megújulása, a **Kémia mindenkinek!** program ugyanezt a célt tűzte a zászlójára és már egyetlen év leforgása alatt látványos eredményt ért el a tizenéves korosztály megszólításában a közösségi és videómegosztó platformokon.

Nem lehetünk azonban naivok: egy bő évtizedbe is belétehet, amíg a tudomány presztízsének, elismertségének a helyreállítása a társadalom mélyebb rétegeibe is leszívárog. Pontosan ezért megkerülhetetlen szereplők ebben a természettudományos tanárok – a közoktatás minden szintjén! Közülük talán a kémiatanárnak van a leglátványosabb „varázspálcája” ehhez: a színes-szagos-villanós-durranó kísérlet! Ezzel köztudottan csillogó szemeket lehet teremteni a kémia számára az általános iskola felsőbb osztályaiban, de megfelelően veszélytelen lebonyolításban alsó tagozatos és ma már óvodás „kémiai beavatásokat” (mint például az **Ovilabor**) is végeznek lelkes kémiatanáraink szerte az országban! A tanárok kísérletezési kedvének bátorítását, vegyszer, eszköz és laboráns biztosításával való támogatását az intézményfenntartók fontos feladatának tartom. Ez köztudottan forrásigényes, és ezért sem valósítható meg minden iskolában. Ahol a kísérletezés

saját erőből nem megoldható, ezen a fórumon is ajánlom a **Holtzer Péter** vezette Szabó Szabolcs Alapítvány **Mo-billaborjának** lelkes önkéntes tanárait, akik ingyen elhozzák az ország bármelyik iskolájába a kémiai reakciókra való rácsodálkozás lelkesítő élményét.

Szülőként és tanárokkal beszélgetve hallok, hogy az egykor „elbűvölő” kémia a középiskolás évek során sok esetben nem szeretett mumustantárggyá degradálódik. Elgondolkodtató, vajon a tanterv felépítésének mekkora szerepe van ebben. Az azonban bizonyos, hogy a kémiatanár szakmai tudása mellett az egyéniségének és a kisugárzásának kulcsszerepe van abban, hogy ez az ellaposodás ne következzen be, és legalább néhány diákot kémiai fókuszú pálya felé lehessen terelni.

A minden korosztályt megcélzó, mindenki számára elérhető kémiaversenyeknek is jelentősége van a tárgy megszerettetése szempontjából. A vonatkozó legfontosabb tanulmányi versenyek listája elérhető az **MKE honlapján**. A csapatversenyek pedig a példamegoldásban kevésbé ügyes tanulók számára is elhozhatják a sikerélményt, míg a komplex természettudományos vagy projektversenyeken megvalósulhat különböző tantárgyak integrációja, a folyamatok, összefüggések mélyebb megértése. A legtehetségesebb tanulók pedig a diákolimpiákon, nemzetközi versenyeken is próbára tehetik a tudásukat.

Kutatói tapasztalataimat magam is igyekszem továbbadni: a Semmelweis Egyetem címzetes egyetemi docenseként gyógyszerészhallgatóknak tartok előadást műszeres analitikai munkámról, valamint kollégáimmal együtt rendszeresen fogadunk nyári gyakorlatos hallgatókat az ország szinte minden vegyész, vegyész-mérnök vagy gyógyszerész képzést nyújtó egyeteméről.

Hogyan segíti jelenlegi munkája az oktatásfejlesztés előmozdítását?

A Richter társadalmi szerepvállalásának kiemelt fejezetét képezi a közoktatás támogatása, amelyet Szántay Csaba vezetésével több alapítványunk is koordinál évente kiírt pályázatokkal, díjakkal. Hogy néhányat említsünk: a **Richter Gedeon Nyrt. Centenárium Alapítvány** infrastruktúra-fejlesztési pályázata kísérleti eszközbeszerzésre, szaktantermi, szertári felújításra szolgál. A megvalósult beruházások kapcsán több mint ötven intézménybe látogattak el kollégáim (néhány alkalommal jómagam is csatlakoztam), részletes képet alkotva a természettudományos oktatás helyzetéről.

A **Fiatal Természettudományos Tanár (FITT) Alkotói Díj** évente közel harminc, 35 év alatti természettudományos tárgyat oktató tanári kiválóságnak nyújt 10 hónapos ösztöndíj-lehetőséget, ahogy az általam vezetett **Richter Gedeon Alapítvány a Magyar Kémiaoktatásért** kuratórium is évente öt kiváló kémiatanár munkásságát ismeri el az egyszeri 1,5 millió forint juttatású **Magyar Kémiaoktatásért Díjjal**. A kiválasztás folyamatában évtizedes pedagógiai gyakorlatukkal segítik munkámat dr. Riedel Miklós (ELTE) és Fogarasi József (Petrik Lajos Vegyipari Technikum). Fontos hangsúlyozni, hogy ez a díj nemcsak a múltbeli

versenyfelkészítést, tananyagfejlesztést vagy a saját iskolán túl is nagy hatást gyakorló évtizedes pedagógiai teljesítményt díjazza, hanem fiatalabb kollégák is elnyerhetik az általános és középfokú oktatásból, akár határon túl magyar nyelven oktató intézményekből. A pályájuk csúcsán járó természettudományos tanárok pedig a nagy presztízsű **Rátz Tanár Úr Életműdíjban** részesülhetnek az Ericsson, a Graphisoft és a Richter konzorciumának jóvoltából. (Az egyes alapítványokról és alapfeladataikról bővebben lehet tájékozódni a **Richter az Oktatásért** honlapon.)

A díjnyertes természettudományi tanárok számára minden ősszel akkreditált, kreditpontokat érő kétnapos továbbképző workshopot rendezünk, amelynek én vagyok az egyik házigazdája. Itt a gyógyszergyártás és -kutatás világát is bemutatjuk meghívott előadók pedagógiai és oktatástámogatási előadásai mellett, a kötetlen diszkussziók során pedig első kézből tudunk helyzetképet alkotni az oktatás jó gyakorlatairól és problémáiról egyaránt. A kitüntetett tanárok pedig a legelkesebb diákjaikkal együtt a Richter interaktív látogatóközpontját és néhány laboratóriumát is meglátogathatják, ahonnan a visszajelzések alapján mindenki új élményekkel és tapasztalatokkal tér haza. A Richter oktatásfejlesztési programjainak nem titkolt célja a képzett, felkészült szakember és mérnök-utánpótlás biztosítása, amelyből a vegyipar többi szereplője is profitálhat.

Milyennek képzeled, reméled a jövő kémiaoktatását?

A „webkettő” internetén tengernyi kémiai tárgyú tartalomba botlanak a diákjaink, amelynek azonban csupán kis része bizonyul hitelesnek és értékesnek szakmailag. A mesterséges intelligencia a házi feladat és esszéírás túlságosan elérhető és egyszerű „megoldását” nyújtja. A munkahelyi sikeresség, a csapatmunkába beilleszkedés szempontjából pedig ma már a „soft skillek” legalább annyira fontosak, mint a kémiai tudás, felkészültség. A jövő kémiaoktatásának ezekre a kihívásokra mind válaszokat kell adnia. Meglátásom szerint a kémiatanár a hagyományos frontális oktatás „előadói” attitűdjétől egyre inkább projekt munkákat vezető és az internetes forrásokat biztos kézzel szelektáló „mentorként” fogja tartani az óráit. A multimédia, az okoseszközök nyilvánvaló térnyerése mellett is fontos, hogy megmaradjon az élő kísérletezés varázsa és tapasztalati értéke. Abban biztos vagyok, hogy diákjainkat soha nem a mesterséges intelligencia fogja megtanítani a kémiára. A tanár jelenléte, felkészültsége és lelkesedése továbbra is ugyanúgy meghatározó marad a pedagógiai eredmény eléréséhez, mint eddig.

Megjárva az oktatói katedra mindkét oldalát, milyen tanácsokkal tudna szolgálni egy pályakezdő kémiatanár számára?

A kémiatanári oklevéllel frissen munkába álló kolléga sajnos jó eséllyel szembesülhet az adott oktatási intézményben vegyszer-, eszköz- vagy forráshiány-nyal és kényszerülhet emiatt kompromisszumokra a módszertani palettán. Ez azonban semmiképpen se

szegje a kedvét, hiszen éppen a mostohábban ellátott intézményekben van a legerősebb szükség a kémia minőségi tanítására, megszerettetésére, már csak a tanulói esélyegyenlőség miatt is. A kormányzat részéről a bérrendezés és a **Köbüki tehetséggondozó tanári ösztöndíj**, a vállalati és civil szféra széles körű összefogásának eredményeként pedig számtalan pályázat (**pafi.hu**), pedagógiai díj (**proprogressio.hu**) és tanári mentorprogram (**sz2a.hu**) segíthetik, motiválhatják a munkáját – túl az interneten hozzáférhető, kész és hiteles segédanyagokon. A konferenciák, workshopok, továbbképzések nemcsak a szakmai ismeretek bővítésére, hanem a pedagógustársakkal való kapcsolatépítésre, tapasztalatcserére is kiválóan alkalmasak. Az intézmények, iskolafenntartók vezetői pedig továbbra is támogassák, bátorítsák a kémiatanárokat az említett rendezvények, pályázatok kiírásainak, információinak átadásával, valamint a legkiválóbb kollégák pedagógiai díjak elnyerésére jelölésével!

Mit üzen a pályaválasztás előtt álló, kémiára fogékony tanulóknak?

Ne hagyják, hogy a kémia iránti rajongás kihunyjon az évek múlásával, az emelt szintű kémia érettségit pedig ne csupán egy eszköznek tekintsék a bejutáshoz a legkeresettebb orvosegyetemi karokra. Legyen kedvük, bátorságuk elsőként választott helyen bejelölni a vegyészt, vegyészmérnök vagy éppen a kémiatanári szakot, hiszen a vegyészet egy sokszínű, izgalmas élet-hivatás, mindennapjaink része, használati tárgyaink előállítója! A kémiaszakkörök, fakultációk, tanulmányi versenyek és a középiskolai tudományos diákkör mellett további inspirációt meríthetnek az MKE már említett Kémia Mindenkinél! programjából, vagy akár az ELTE **Alkímia ma** című, kísérleti bemutatókkal fűszerezett előadássorozatából. A **Kutató Diákok Mozgalmához** csatlakozva pedig még a tudományos kutatás mindennapjaiba is belekóstolhatnak a vállalkozó kedvű diákok.

Személyes életében összeér a reáلتudományos érdeklődés és a művészetek iránti fogékonyság – a kémia és a zene szeretete. Hogyan?

A kutatással, szakmával töltött munkanap után én a klasszikus zenében találok szellemi és lelki regenerálódást, relaxációt és feltöltődést. A zongorázás számomra a szárnyaló szabadság élményét nyújtja, ami meg-sokszorozódik, ha együtt muzsikálhatok hangszeres vagy énekes partnerrel, kamarazenei formációval vagy kórossal. Gyönyörű barátságokat is köszönhetek a közös zenélésnek, az értő és érző egymásra figyelés, a reflexivitás, az együtt alkotás iránti vágy közösen megélt attitűdjének – ami, úgy hiszem, éppoly fontos jellemzője a jó csapatban végzett tudományos munkának!

Tudomány + játék + közösségépítés = Élmény²

A Belügyminisztérium természettudományos táborai

Mózes Krisztián

Kiss Mátvás

A Belügyminisztérium támogatásával nyáron tizenkét országos tábor nyitotta meg kapuit a fiatalok előtt, lehetőséget adva számukra, hogy játékos, élményalapú módon ismerkedjenek meg a természettudományok világával. A kezdeményezés különösen azok számára jelentett új esélyt, akik korábban anyagi vagy földrajzi okok miatt kimaradtak a hasonló programokból. A gyerekek a fizikától és kémiától kezdve a robotikán és földrajzon át a környezetvédelemig számos területen bővíthették tudásukat, miközben együtt dolgoztak, kísérleteztek és fedezték fel a tudomány örömeit. A tizenkét program közül kiemelkedik a LogIQa tábor, ahol a logikai játékok, kreatív feladatok és a természet közelsége egyedülálló élményt nyújt a résztvevőknek, miközben a fiatalok közössége is erősen összekovácsolódik. **Mózes Krisztiánnal**, a LogIQa Stúdió alapítójával és **Kiss Mátvás** tanárral beszélgettünk a visegrádi nyári tábor szervezéséről, múltjáról és koncepciójáról.

Szöveg: Szabó Dániel | Fotó: Belügyminisztérium

Idén nyáron a Belügyminisztérium támogatásával tizenkét természettudományos nyári tábor valósult meg az ország különböző pontjain. A kezdeményezés célja az volt, hogy azok a tanulók is bekapcsolódhassanak az élményalapú tudományos programokba,

akik eddig anyagi, földrajzi vagy szociális okokból kimaradtak a hasonló lehetőségekből.

A 94,55 millió forintos támogatásnak köszönhetően idén összesen 853 diák vehetett részt ingyenesen a programokban, ahol a fizika, kémia, biológia, földrajz, robotika, matematika és környezetvédelem világával ismerkedhettek meg. A táborok a Belügyminisztérium köznevelési szakterületének támogatásával valósultak meg, és a szervezők a korábbi évek tapasztalataira építve magas szakmai színvonalon vezették a programokat.

A kezdeményezés kettős célt szolgált: egyrészt a táborok befogadóképességének növelését, másrészt esélyteremtést azok számára, akik korábban nem juthattak ilyen élményekhez. A programokban hangsúlyt kapott a hátrányos helyzetű tanulók bevonása, az országos lefedettség biztosítása és a teljes térítésmentesség. A részt vevő táborok vállalták, hogy a korábban meghirdetett, önköltséges programjaik mellett külön ingyenes turnusokat is szerveznek, amelyekben a gyerekek minden költségtől mentesen vehettek részt.

A programok közös jellemzője az élményalapú pedagógiai szemlélet volt: a gyerekek játékos, kutató és kísérletezésen alapuló módszerekkel fejleszthették

logikai gondolkodásukat, problémamegoldó képességüket és rendszerszemléletüket. A szervezők célja az volt, hogy a fiatalokat a természettudományos és műszaki pályák felé irányítsák, miközben megtapasztalják a tudomány örömeit, a felfedezés élményét és a közösségbe tartozás erejét.

A Belügyminisztérium által támogatott tizenkét nyári elfoglaltság között különleges helyet foglal el a LogIQa tábor, amelyet évek óta augusztusban rendeznek meg Visegrádon, a Madas László Erdészeti Erdei Iskolában, az UNESCO bioszféra-rezervátum területén. A természetközeli környezet – a kristálytiszta levegő, a közeli hegyoldalak és erdők, a Dunakanyar látványa – ideális háttérrel biztosít ahhoz, hogy a gyerekek kiszakadjanak a hétköznapi életből és teljes figyelmeiket a játékos gondolkodásnak, a logikai kihívásoknak és a közösségi élményeknek szenteljék.

A tábor vezetője, Mózes Krisztián – a LogIQa Stúdió vezetője és a Mensa HungarIQa tehetséggondozási ügyvivője – immár több mint egy évtizede irányítja a programot, amelyet eredetileg *Elekes G. Sándor* indított útjára még 1998-ban, mindössze 35 gyerekkel. A mostani szervezők mindannyian korábbi táborozók, akik tanárként, mentorként adják tovább mindazt, amit egykor ők is kaptak, így a hagyomány és a tapasztalat szervesen kapcsolódik a jelenlegi munkához. „Mindenki egy irányba húz. Az a célunk, hogy megadjuk a gyerekeknek azt az elfogadó, szerető közösséget, amit mi magunk is megéltünk itt” – fogalmazott Mózes Krisztián. Kiss Mátvás matematikatanár és más fiatal segítők mellett vendégprofesszorok is részt vesznek a foglalkozásokon, biztosítva a tudományos és pedagógiai mélységet.

A tábor szellemiségét a kreativitás, az együttműködés és a játékos tanulás határozza meg. A tábor napjai gondosan felépített ritmus szerint zajlanak. A délelőtti logikai feladványokkal, rejtvényfejtő versenyekkel, ördöglakat-készítéssel és verbális játékokkal kezdődnek, amelyek célja a divergens gondolkodás és a stratégiai tervezés fejlesztése. Például a gyerekek gyakran kapnak „logisztikai” típusú feladatokat, ahol a történet részleteinek elemzésével és pontos kérdésfeltevésekkel kell megtalálni a helyes megoldást. Délutánonként a fizikai és kreatív aktivitás kap hangsúlyt: bobbálya, kirándulás, íjászat, „mezei séta” vagy minigolf színezi a programot, miközben a gyerekek a természetet is felfedezhetik. A gyerekek megtanulhatják értelmezni a turistatérképeket, megismerkedhetnek a környék hegyeivel, növény- és gombafajtaival, így felfedezhetik, hogy a természet és tudomány szoros összekapcsolásából hogyan lesz természettudomány.

A tábor egyik különlegessége a pontgyűjtő rendszer, melynek lényege, hogy minden feladat és játék után pontokat kapnak a résztvevők, amiket a tábor végén nyereményekre válthatnak. Ez a módszer nemcsak a motivációt erősíti, hanem a közösségi élményt is fokozza, mivel a gyerekek korosztálytól függetlenül játszanak együtt és tanulnak. A vegyes csapatokban a nagyobbak segítik a kisebbeket, így természetes módon épül ki a bizalom, együttműködés és felelősségvállalás. A logikai gondolkodás mellett – például a gyorsan elsajátítható, tányérokka történetű zsonglörködés során – olyan készségek is fejlődnek, mint a szem-kéz koordináció és a ritmusérzék, ami azonnali sikerélményt is tud nyújtani.

A táborvezetők számára fontos, hogy a gyerekek mind szellemileg, mind fizikailag „szimmetrikusan” fáradjanak el – vagyis a mozgás és a szellemi játékok kiegyensúlyozzák egymást. A táborban nincsenek kütyük, laptopok vagy robotikai eszközök, mégis minden gyerek – ahogy Mózes Krisztián fogalmazott – leköthető akár egy darab spárgával is. A telefonok a szobában maradnak, a gyerekek pedig annyira elmerülnek a közös

játékban, hogy észre sem veszik, mennyire eltelt az idő.

A LogIQa táborban nagy hangsúlyt kap a kreativitás és az elfogadó közeg. A résztvevők számára mindennap lehetőséget biztosítanak önkifejezésre és közösségi élményre: a „Ki mit tud”-estek, a tábortűz körüli éneklés és a spontán játékok mind hozzájárultak ahhoz, hogy a gyerekek biztonságos és támogató környezetben fejlődjenek.

A tábor előkészítése már az előző év augusztusában elkezdődik: a helyszín lefoglalása, a feladatok kiosztása és az órarend tervezése biztosítja a zavartalan működést. A pandémia alatt kialakított távoktatási rendszer, valamint olyan szervezetek, mint a Gondolkodás Öröme Alapítvány és a Mensa HungarIQa Egyesület által szervezett rendszeres foglalkozások teszik lehetővé, hogy olyan gyerekek is részt vegyenek a nyári táborban, akik nem az adott iskolák vonzáskörzetéből érkeznek, például Szegedről, Lucfalváról vagy Tunyogmatolcsról. Így a gyerekek már év közben, a tanórákon megismerkedhetnek logikai és kreatív feladatokkal, így kedvet kapnak, hogy később jelentkezzenek a nyári táborba.

A LogIQa tábor sikerességét jól mutatja, hogy a résztvevők több év után is visszatérnek, tehát a tanulás, a szellemi kihívások és a játékok mellett a közösségépítés is egyaránt jelen van a programban. *Hajdu Máté*, egy tótkomlói tanuló így fogalmazott:

„Krisztián bácsi jött hozzánk minden hónapban, és ő mondta, hogy lesz egy ilyen tábor. Most vagyok itt először, és nagyon tetszik. Eleinte egy osztálytársamon kívül mindenki ismeretlen volt, de most már barátok vagyunk. Minden nap izgalmas feladatok várnak ránk. Reggel felkelünk, megnézzük a pontszámokat, megcsinálom a napi feladatokat és alig várom a délutáni programokat.”

„Krisztián bácsi jött hozzánk minden hónapban, és ő mondta, hogy lesz egy ilyen tábor. Most vagyok itt először, és nagyon tetszik. Eleinte egy osztálytársamon kívül mindenki ismeretlen volt, de most már barátok vagyunk. Minden nap izgalmas feladatok várnak ránk. Reggel felkelünk, megnézzük a pontszámokat, megcsinálom a napi feladatokat és alig várom a délutáni programokat.”

Az ilyen visszajelzések tükrözik a tábor hosszú távú célját: a gyerekek motiválását, önbizalmuk erősítését, a kreativitás és a logikai gondolkodás fejlesztését. A résztvevők a tábor alatt megtanulnak együtt dolgozni, reflektálni, kreatívan gondolkodni és élvezni a tanulást és természet közelségében – mindezt egy szeretetteljes, elfogadó közösség keretein belül.

Összességében a Belügyminisztérium által támogatott táborok nemcsak a tudományos ismeretek átadását biztosítják, hanem komplex élményeket kínálnak, amelyek fejlesztik a gyerekek személyiségét, logikai, tudományos és kreatív képességeiket, valamint közösségi érzésüket. A LogIQa tábor pedig kiemelkedő példája annak, hogyan lehet a hagyományos természettudományos programokat élménypedagógiával, stratégiai és kreatív játékokkal ötvözni, miközben minden gyerek számára egyenlő esélyeket biztosítanak a részvételre. A visegrádi tábor egyértelmű bizonyítéka annak is, hogy a tudomány és a gondolkodás nemcsak tantárgy, hanem élmény is lehet – különösen, ha szeretettel, kreativitással és közösségben adják tovább.

Őr község iskolatörténete

Őr község Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye kis települése, Mátészalka vonzáskörzetében, ahol én is felnőttem, s most iskolakutatást végeztem. Mindig is érdekelt az életrajzok, településtörténetek, iskolafejlesztések, ezért választottam ezt a témát cikkemhez. Tanulmányomban szeretném bemutatni e kis település iskolájának történetét egy ránk maradt régi, írógéppel készült kézirat alapján, mely érdekes adatokat közöl a falusi iskoláról. Szerzője nem ismert, valószínűleg egy korabeli igazgató vagy tanító lehetett, aki az eseményeket közvetlenül a történetek után vetette papírra.

Szöveg: Kiss Tibor

1. kép: Látkép a faluról

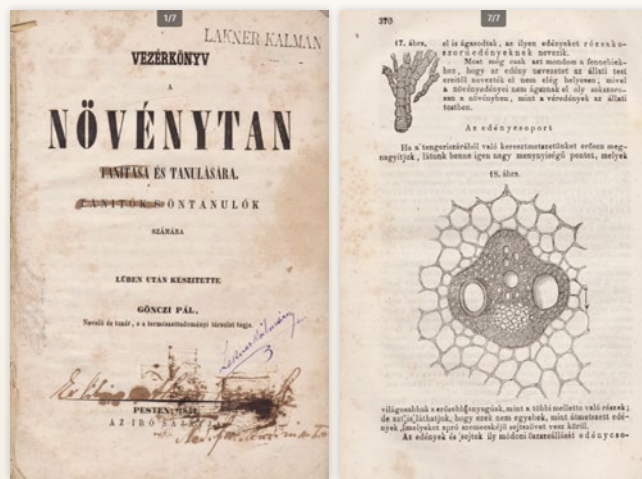
Őr mint település 1221-ben Euru néven volt ismert. 1737-ben már oktatás nyomaival találkozunk a faluban: egy bizonyos *Selymes* nevű ember tanít. Létszámról és magáról az iskoláról nincs forrásunk. A község 1785-ben 36 lakóházból és 241 lakosból állt. 1833-ig közel 17-en tanítottak a faluban. Pontos iskolafeljegyzések, tanítói fizetségek az 1850-es évektől ismertek.

Az 1800-as években néhány tíz korona, pár garas, 1-1 véka gabona és 3 öl fa volt a fizetsége a tanítónak, aki 15–20 gyerekkel foglalkozott az „oskolában”. Tankötelezettség nem volt; többen szüleiknek segítettek, iskolába nem jártak. „1848 júniusában jelentés a minisztériumhoz: oskolás 24 fiú 12 lány oskolába járható, de nem jár: 25 fiú, 29 lány összesen: 54” Az iskolába nem járó gyerekek után a családok büntetést fizettek. Valószínűsíthető, hogy ez már az 1868-as népiskolai törvény bevezetését követő időszakra vonatkozik.

Dobos Imre tanító 1856. április 18-án elhunyt, utána fia veszi át az oktatói szerepet; nem sokáig volt a katedrán, 1858-ban már *Várady Lajos* tanító urat ismerhették meg a gyerekek. Az iskolában a tandíj: „2 véka tengeri helyett 1 véka gabonát kellett fizetni.” Nem mindenki tudta vagy akarta befizetni a tandíjat, ezért „*Szabó Gyován beismeri ezt és azzal védekezik, hogy gyermekei csak fél évig jártak iskolába és így nem köteles annyit*

fizetni. Forintbüntetést szabtak ki Szabó Gy-re. Tóth János is megtagadta a tanítónak a fizetést: azt mondta, hogy házából az Isten se visz ki semmit.”

A tanítók munkarendjéről, az órarendről és a tanításhoz használt könyvekről, tanítási módszerekről a következő tudható meg: „A tanító naponta 4–5 órát tartott, ami hetente 30 órát jelentett. Az órarend a »tanszoba« (tanterem) falán volt látható. A tanítók vezérkönyvekből tanítottak. 1864-ben különböző kézikönyveket használtak: *Hármas Kis Tükör. Erkölcsi olvasókönyv. Sárospataki természetrajz. Sárospataki sz. história. ... Utasítja az egyházmegyei iskolai választmány a tanítókat: Semminemű leckét magyarázat nélkül fel ne adjanak a tanítók!*”

2. kép: Egy tankönyv belseje

„1871. december 5-én szerződést kötnek Éva András vajai ácsmesterrel az iskolaács munkákról. Az iskola épülete romosabb lett, tovább nem lehetett halogatni a felújítást.”

Az **1868. évi XXXVIII. törvény** szerint meghatározták a tanítók minimum „fizettségét”, ami elemi népiskola tanítóként nem lehetett kevesebb 300 forintnál.

1879. április 1-ei esperesi körlevél szerint „*Oroszországban kitört pestis járvány megelőzése s elhárítása érdekében az iskola összes helyiségét tisztán kell tartani*

ni, naponta felmosni a padlózatot, ablakokat, padokat hetente megmosni, a falakat gyakran meszelni, tanítás közben a tantermet gyakran kell szellőztetni, az árnyékszékeket tisztán kell tartani, a gyermekek tisztán mosakodva járnak iskolába. A szülők figyelmét is fel kell hívni a tanulók tisztaságára.”

A fejlődő természettudományos oktatás nyomait is fellelhetjük, például külön felhívják a tanítók figyelmét a selyemhernyó-tenyésztés fontosságára. „A VKM felhívást intéz a püspök úrhoz, hogy a kormányzata alatti azon népiskolai előjárókat és tanítókat kiknek iskolájuk oly vidéken van, ahol eperfák tenyésztetnek vagy jövőre tenyésztethetők – utasítsa oda, hogy ott a selyemtenyésztést lehetőleg most mindjárt, mindenestre az iskolás gyermekekkel gyakorlatilag megkezdhessek, lassanként meghonosítsák, – az eperfa nevelés, az azzal való bánás és a selyemtenyésztés gyakorlására utmutatásul szolgáló olvasókönyv nem magyar nyelven előállításáról őmértósága ígéretet tevén.”

3. kép: Iskolai kép az 1800-as évekből

Az 1900-as évek elején felgyorsultak az események, több tanító érkezett, valamint nagyon sok távozott. Voltak, akikkel nem voltak megelégedve, ők azért hagyták el az iskolát, valakinek nem volt „képezdéje” (mai főiskolai végzettség), vagy – 29 éves korában – jobblétre szenderült.

1918. július 4-én 4 pályázat érkezett be tanítói állásra. Oláh Ilonát választották az I. és II. osztály tanítására, a III–VI. osztályokat pedig Megyeri Endre tanító úr oktatta. 1926-ban érkezett Sepsy Károly. Egy 1931. július 19-én kiadott jelentés a tankötelesek magas létszáma miatt új iskola építését teszi szükségessé. Az 1931/1932-es tanévre 245 gyermeket írtak be.

Az 1932-es tanévtől kezdve olyan híres tanítók tanítottak, akikre már a mai kor öregei is nagyon jól emlékeznek. Az 1932-es tanévtől kezdve Pethőné Oláh Ilona vezeti az I–II. osztály egy részét 83 tanköteles diákkal, Nyíry László a II. osztály másik részét és a III. osztályt 65 tankötelessel, valamint Sepsy Károly a IV–VI. osztályokat 103 diákkal.

Az 1945/1946-os tanévben a II. világháború után Sepsy Károlyt kinevezik igazgatónak, tanítónak Nagy Sándort jelölik ki, aki Sepsy osztályait is tovább tanítja. 1946-ban 267 már tanköteles diák élt a faluban, ezért

4. kép: Iskolakép az 1930-as évekből

még egy tanítót keresnek az iskolába az 1946/1947-es tanévre. A tankötelezett diákok száma egyre nagyobb lett, így bevezették a VII. és VIII. osztályokat is.

A régi oktatók közé tartozott Király Olga tanárnő, aki rajztudását adta át minden gyereknek és műveit nagyon sokáig a folyosókon – szinte galériaszerűen – láthattuk. Molnár Gáborné Viola a matematika és fizika világába vezette be tanítványait. Vízler Emilné Eta a magyar- és történelemórák felejthetetlen tanára. Szántó Lászlóné Rózsika pedig az orosz nyelv szépségét, nyelvtani szabályait és a cirill betűk írott és nyomtatott formáját tanította.

5. kép: Az iskola orosz tanára és biológiai tanára

Molnár Jánosné Ica tanárnő biológiát és földrajzot oktatott mindenkinek. Ő volt az, aki évtizedeken keresztül a természet szépségére, az állatok és az emberi test felfedezésére, a környezetvédelemre tanított és a kontinensek földrajzába vezetett be minket – egyetlen fehér krétával. Többek között neki is köszönhetem, hogy idáig eljutottam. Isten nyugosztalja!

A falu 50 év alatt óriásit fejlődött. Egyre több utca keletkezett, egyre többen költöztek a faluba. A régi épületeket, mint például Ilonka néni iskoláját vagy lebontták, vagy ma már imateremnek használják. Ilonka néni az egyik helyi tanítónő volt, aki abban az épületben tanított, amely a templom mellett található.

6. kép: Ilonka néni iskolája

Az iskola megszűnését követően az épületet imateremként használták, és ma is ebben a funkcióban működik. Az 1990-es években új épületszárnyat húztak fel a régi 6 tantermes épület mellé, ahol már korszerű konyhát és ebédlőt, igazgatói szobát találhatunk. A 90-es években az informatika térhódításának köszönhetően új tantermet alakítottak ki, ahol a mai napig újabb és újabb számítástechnikai ismereteket oktatnak.

7. kép: A modern oktatás 2024-ben

A kornak megfelelően interaktív táblák, tabletek állnak a tanulók és a tanárok rendelkezésére. A diákok nagyon szép eredményeket érnek el mind a körzetben, mind pedig megyei szinten.

8. kép: Az iskola udvara és az új épületrész

9. kép: Az iskola főbejárata

Az iskolaudvaron a mai kornak, a környezetvédelemnek megfelelő és a fenntarthatóság jegyében kialakított napelemek, a fából készült játékok és a nagy fák árnyéka teszi lehetővé a diákok kikapcsolódását, játékát.

Hivatkozások:

1. kép: Repelik Réka különdíjas fotója.
2. kép: Vezérkönyv a növénytan tanítása és tanulására. Tanítók s öntanulók számára. Lüben után készítette Gönczi Pál. 1852 <https://www.regikonyvek.hu/aukcio/tetel/31-online-arveres-2020-11-01-20-00-vezerkonyv-a-novenytan-tanitasi-es-tanulasara-a-szerzo-kiadasa> (Letöltés dátuma: 2024. 04. 24.)
3. kép: A kép illusztráció. Forrás: fortepan.hu Fotó: Vértés Károly (1902) (Letöltés dátuma: 2024. 04. 24.)
4. kép: A kép illusztráció. Forrás: https://edu.ek.szte.hu/klebensberg-kuno-elete-es-munkassaga/nepiskolak_04/ (Letöltés dátuma: 2024. 04. 24.)
5. kép: Forrás: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=1163236507929853> (Letöltés dátuma: 2024. 04. 24.)
6. kép: Forrás: Őri Református Egyházközség
7. kép: Forrás: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=3612271712323096> (Letöltés dátuma: 2024. 04. 24.)
8. kép: Forrás: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=3604621059754828> (Letöltés dátuma: 2024. 04. 24.)
9. kép: Forrás: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2496540523896226> (Letöltés dátuma: 2024. 04. 24.)

Tudatosan a digitális világban – A Gazdasági Versenyhivatal fiataloknak szóló programjairól

Az e-kereskedelem hajnalán sokan hitték, hogy eljött a „tudatos fogyasztó” kora: aki minden információhoz könnyen hozzáfér, pillanatok alatt összehasonlítja az ajánlatokat, és nem lehet megtéveszteni. A valóság azonban ennél jóval bonyolultabb. A digitális térben a fogyasztóknak – különösen a fiataloknak – ma is számos, gyakran látható és kevésbé látható kihívással kell szembenézniük: manipulatív reklámokkal, megtévesztő alkalmazásokkal, adatkezelési visszaélésekkel. Arról, hogy fogyasztóként miként készülhetünk fel ezekre a helyzetekre, és hogyan kezeli ezeket a kihívásokat a Gazdasági Versenyhivatal (GVH), **dr. Szalatkay Juditot**, a GVH jogászatát kérdeztük, aki a **GVH Digitális Tudatosság Programjáról**, valamint **A jövő MI vagyunk** című mesterséges intelligencia témájú pályázatáról is mesélt.

Szöveg: **dr. Farkas Luca Ágnes** (Gazdasági Versenyhivatal)

Hogyan kapcsolódik a Gazdasági Versenyhivatal munkájához a digitális tudatosság fejlesztése?

Egyre több időt töltünk és egyre több pénzt költünk az online térben. Vásárolunk, kapcsolatot tartunk, informálódunk, játszunk, filmet nézünk, miközben minden műveletünk alatt folyamatosan érkeznek a reklámok, ajánlatok. Uniós tanulmányok szerint a fogyasztók legalább egyharmada úgy érzi, hogy a kereskedelmi trükkök hatására többet vásárolt az online környezetben, mint amit eredetileg tervezett vagy jóval hosszabban időzött el bizonyos oldalakon. Ez utóbbi kapcsán

gondoljunk csak a végtelen görgetés vagy az autoplay funkciókra, amelyek egyik lényege pontosan ez: minél tovább lekötni a figyelmünket. Az Európai Bizottság jelenleg is eljárást folytat több nagy online platformmal (pl. TikTok, Instagram, Temu) szemben, azt vizsgálva, hogy vajon tettek-e intézkedéseket a szolgáltatásuk addiktív tervezésével járó kockázatok mérséklésére és vajon szem előtt tartották-e a fiatalok védelmét.

Magyarországon is történnek aktív hatósági lépések. A Gazdasági Versenyhivatal egyik feladata a fogyasztók védelme, a megtévesztő reklámokkal, tisztességtelen

kereskedelmi gyakorlatokkal szembeni fellépés. A digitális világ előretörésével a nemzeti versenyhatóságnak is egyre gyakrabban kell webáruházakkal, online piacterekkel vagy platformokkal szemben eljárást folytatnia, miközben tudjuk, hogy a hatóságokhoz kerülő jogsértések (pl. szállásközvetítő oldalak, jegyértékesítő platformok, webáruházak, rejtett influenszer-reklámozási gyakorlatok) csak a jéghegy csúcsa. Ezért fogalmazódott meg bennünk, hogy közvetlenül forduljunk a fogyasztók felé, adjunk konkrét támpontokat arra nézve, hogy miként lehet felismerni és védekezni az ellen, ha a vásárlási döntéseiket tisztességtelenül befolyásolják és segítsünk tudatosítani, hogy milyen jogaik vannak, valamint egy vásárláskor vagy azt követően mit tehetnek, ha nem azt kapták (vagy nem annyit), amire számítottak.

Miért fontos, hogy a Gazdasági Versenyhivatal foglalkozzon a fiatalok védelmével a digitális térben?

A gyermekek védelme kiemelt jelentőségű a hatóság munkájában. A fogyasztóvédelem szempontjából ez a korosztály a sérülékeny fogyasztói csoportba tartozik, fiatalokuk és hiszékenyséjük miatt a jog erősebb védelmet biztosít számukra. Ne felejtjük, hogy ők a jövő – pontosabban már a jelen – fogyasztói: lehet, hogy saját bankkártyával még nem rendelkeznek, de szüleik felé bőven fogalmaznak meg igényeket. Internetfogyasztással nap mint nap kínálják magukról a személyes adatokat, amelyeket az online platformok felhasználnak, a hirdető pedig – megismerve preferenciáikat és érdeklődési körüket – személyre szabott tartalmakat, reklámokat küldhet nekik számukra. Ma már a fogyasztóvédelem elengedhetetlen részét képezi az adatbiztonság is. A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) 2023-as tanulmánya szerint a 8–15 éves korosztály közel 4 órát tölt képernyő előtt, de olvastam már számokat napi 7 óra képernyőidőről is. Egy friss uniós kutatás szerint a 10–15 éves korosztály 4/5-e játszik

videójátékokkal (vagy mobiljátékokkal), átlagosan hetente 10 órát, egyharmaduk több mint 15 órát, és ez csak tisztán a játékokkal eltöltött időre vonatkozó adat. Aki játszott már, tudja, hány reklám és pénzköltési lehetőség ugrik fel folyamatosan a képernyőn, ami mind-mind megannyi fogyasztói döntést jelent (megveszem/nem veszem meg, folytatom a játékot/kilépek). De említhetném az influenszer reklámjait is: a gyerekek legalább fele vásárolt már influenszer hatására, és még mindig sokuk számára nem egyértelmű, hogy az influenszer bejegyzései mögött sokszor anyagi érdekek állnak (gyakori és abszolút jogellenes, ha az influenszer nem jelöli a reklámjellegét). Az edukáció célja, hogy felhívjuk a gyerekek figyelmét ezekre a trükkökre, hogy elindítsuk bennük a gondolkodást, felismerjék a manipulálást, és gondolják végig, valóban szükségük van-e arra a vásárlásra vagy valóban érdemes-e letölteni adott applikációt.

Mit kínál a GVH Digitális Tudatosság Programja a diákoknak és az iskoláknak?

A Gazdasági Versenyhivatal 2024 januárjától hirdette meg nyilvánosan a Digitális Tudatosság Programját (*Legyél Te az okosAPP!* címmel), melynek keretében a hatóság munkatársai felkeresik a jelentkező iskolát, ahol egy vagy két tanórát tartanak az érdeklődő osztályok számára. A program célcsoportja a 10–15 éves gyerekek, és vidéki, budapesti iskolák egyaránt jelentkezhetnek, csak egy kivétitőt szoktunk kérni a fogadó osztálytól. A tanórákon beszélgetünk arról, hogy a személyes adat érték, amire vigyázni kell, nemcsak akkor, amikor szándékosan osztunk meg adatokat magunkról, hanem például egy-egy süti-beállítás elfogadásával vagy egy-egy szórakoztató tünő applikáció letöltésével is veszélynek tehetjük ki magunkat. Egy-két adatbiztonsági mankót is adunk (pl. jelszókezelés, fiókbeállítások, deepfake elterjedése miatti kételkedés abban, amit látunk vagy hallunk). Szóba kerül az online platformok működési logikája (reklámbevétel-alapú üzleti modell, „ingyenes” digitális szolgáltatások hamis ígérete), érintjük a mesterséges intelligenciát (pl. kiberbűncselekmények, adathalászat, személyiséglopás kapcsán) és annak a kereskedelembe való használatát (pl. ajánlórendszerek, személyre szabott reklámok útján). Felhívjuk a gyerekek figyelmét arra, hogy kritikusan álljanak a reklámokhoz, és átbeszélünk velük néhány tipikus online trükköt, amelyek az érzéseinkre vagy a tudatalattinkra hatóan manipulálnak minket számunkra hátrányos, de a kereskedő számára előnyös döntések, vásárlások, regisztrációk, alapbeállítások elfogadására vagy meghozatalára. Átvesszük, hogy online vásárláskor mire kell figyelni, milyen alapvető információkat kell kiderítenünk, mielőtt leadunk egy rendelést, illetve mit tehetünk a kárunk elhárítása érdekében (pl. elállási jogunk van akár a digitális szolgáltatások vásárlásakor is). Igyekszünk mindenhez gyakorlati példákat hozni, és törekszünk arra, hogy párbeszéd alakuljon ki köztünk és a gyerekek között.

A program illeszkedik a Nemzeti Aparenterhez, a digitális kultúra és az állampolgári ismeretek tárgyakhoz, gyakorlati tudást nyújtva a tankönyvi üzenetek mellé.

A Digitális Tudatosság Program során tapasztaltak alapján mik a legfontosabb tanácsok, tippek diákoknak?

A tapasztalatunk az, hogy egy osztályon belül könnyebben megnyílnak a gyerekek, és maguk is szívesen megosztják, milyen problémákkal szembesültek már. Nincs olyan osztály, ahol ne fordult volna elő fiókfeltörés, online csalás vagy rossz online vásárlási tapasztalat, és meggyőződésünk, hogy tudunk olyan hasznos tippekkel szolgálni, amik segítségével, kis odafigyeléssel a jövőben megelőzhetőek a kellemetlen élmények.

A fiókfeltörések kapcsán fontos hangsúlyozni, hogy nem az a megoldás, hogy annyiban hagyjuk és nyitunk egy új fiókot, hanem meg kell tenni mindent annak érdekében, hogy a fennhatóságunk alól kikerült fiókunkat törölje a platform (ha már nem tudjuk visszazerezni), nem szabad, hogy tudtunk nélkül azt tovább használják. Egészen kellemetlen meglepetések érhetnek akár sok-sok év múlva is. Megtörtént eset, hogy azért nem tudott valaki banki hitelt felvenni, mert kiderült, hogy ellopott személyiségén keresztül valaki ezt már megtette helyette. De az is aggályos, ha a profilommal küldenek olyan reklámokat, üzeneteket, amikhez nem adnám a nevemet. Egyre gyakoribb, hogy a gyerekeknek saját bankkártyájuk van – tehát még egyszerűbb, de alapvető biztonsági odafigyelés nélkül veszélyesebb lehet nekik az online vásárlás –, de többen számolnak be arról is, hogy mivel ügyesebben bánnak a technológiával, a szüleik helyett ők intézik az online fizetést.

A Digitális Tudatosság Program 2024 elején indult el hivatalosan. Milyen visszajelzéseket kaptak diákoktól és tanároktól?

Internethasználat – ez azért hálás téma, könnyű a gyerekek érdeklődését felkelteni már azzal is, ha bedobjuk a mesterséges intelligencia hívószót. Mindig örülünk annak, ha a gyerekek maguk kérdeznak, sok-

szor a szünetekben is megkeresnek minket saját vagy családtagjaik történeteivel. Rendszeresen szóba kerül, hogy vajon lehallgat-e minket a telefonunk, ami lehet, hogy így, ilyen formában nem igaz, azonban sok olyan alkalmazás van a telefonunkon, amiknek mi adjuk meg az engedélyt például a mikrofonunk vagy kameránk használatához. Ezeknek az engedélyeknek az egyik része természetes, de nem árt, ha végiggondoljuk, hogy biztosan szükséges-e az az adat az alkalmazás működéséhez.

Van olyan iskola, ahova már többszörre hívnak vissza minket, aminek örömmel teszünk eleget. Örömmel halljuk, hogy sok iskola rendszeresen hív meg vendégeket a digitális tudatosság, online biztonság vagy online bullying témában, hogy a gyerekek külsős szakemberek tanácsait is hallják. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy legyenek beszélgetések az adatbiztonságról, az online vásárlásról, és kapjon helyet ez is a gyerekek oktatásában, nevelésében.

Milyen szerepük van a szülőknek a digitális tudatosság erősítésében?

Nehéz helyzetben vannak a szülők. Egyrészt mi, felnőttek is nehezen látjuk át sokszor az online csapdákat és a biztonságot veszélyeztető helyzeteket, másrészt nem biztos, hogy olyan jól bánunk a technológiával. Másrészt dolgozik a gyerekekben a jól ismert, kimaradástól való félelem (FOMO) vagy a csordaszellem hatása, és szülőként nem könnyű szembeszállni „az osztályban mindenkinek van, csak nekem nincs” jellegű érvekkel. Fontos ezért, hogy a szülők és a tanárok is beszélgesse- senek erről, és akár osztályszinten – önkéntes alapon – fogadjanak el szabályokat (pl. meddig használható a telefon esténként). Fontos, hogy a felnőtteknek is képezniük kell magunkat. Sok hasznos podcast, cikk, számos kiváló hazai szakértő ad egyszerű támpontokat, ne sajnáljuk az időt arra, hogy tanuljunk tőlük. Jó, ha tudjuk, hogy minden platform szabályozza, hogy hány éves kortól lehet egyáltalán közösségimédia-fiókot létrehozni (13 év a minimumkorhatár, és ez egy szülői felügyeleti programmal be is tartható). Használjunk szülői felügyeleti programot – sokféle (akár ingyenes) program közül lehet választani, és szánjuk rá az időt, hogy beállítsuk a gyerek életkorának megfelelő szintre. Felmérések szerint a szülők jórésze aggódik a gyermeke internetezési szokásai (a nézett tartalom vagy az eltöltött idő) miatt, mégsem alkalmaz szülői felügyeleti szoftvert. Érdekes a már említett videójátékos tanulmány megállapítása: a gyerekek 70%-a örülne, ha lennének a videójátékokban korlátok, beépített jelzések, amik segítenék a játékban töltött idő vagy elköltött pénz tudatosítására. Elgondolkodtató, hogy sok szülő még a PEGI-besorolásokat sem ismeri és/vagy nem figyeli, hogy gyereke életkorának megfelelő játékot tölt-e le. Próbáljunk meg részt venni a gyerek szórakozási élményeiben, nézzünk meg néha közösen egy-egy shortot (felnőttként ez néha igazi kihívás), és ha már videójátékoznak, akkor játsszunk egy kicsit közösen velük, vagy legalább nézzük (és ne kizárólag kritikus- san), ahogy csinálják. Ha online vásárolunk, beszéljük át közösen a lépéseket, ne csak a bankkártyát tegyük

a gyerek elé. És a legfontosabb: elengedhetetlen, hogy beszélgessünk őszintén – mondjuk el, miért aggódunk, vagy hogy milyen veszélyekről tudunk mi, természetesen a gyerek életkorának megfelelő nyelven.

Mi a célja *A jövő MI vagyunk* pályázatnak és konferenciának?

A GVH pályázatot és konferenciát szervezett *A jövő MI vagyunk* címmel, mellyel arra szeretnénk ösztönözni a fiatalokat, hogy ne csak passzív felhasználói legyenek a mesterséges intelligenciának, hanem gondolkodjanak el annak előnyeiről és hátrányairól, és érezzék, ők is alakíthatják az MI jövőjét. A pályázat keretében a diákok 2025. november 15-ig mérhetik össze tudásukat és kreativitásukat kortársaikkal. A legjobbak értékes

díjakban részesülnek és részt vehetnek a konferencián, a Plakát kategóriában pedig közönségsvizast is tartunk a GVH hivatalos Facebook-oldalán. A győztes plakátot készítő diákok iskolája külön nyereményt kap, így érdemes bevonni az iskola azon diákjait is, akik esetleg maguk nem indulnak a pályázaton.

Hogyan lehet indulni *A jövő MI vagyunk* pályázaton?

Az érdeklődő diákok 2025. november 15-ig nyújthatják be pályaműveiket három kategóriában (Előadás; Rövid videó; Plakát).

Az Előadás kategóriában 7-8. osztályos, háromfős csapatok 8-10 perces kreatív prezentációit várjuk arról, hogyan van jelen a mesterséges intelligencia a mindennapjaikban és milyen hatását várják a jövőben. Az első három helyezett csapat bemutathatja előadását a 2026. év elején megrendezendő konferencián. Fontosnak tartjuk, hogy biztosítsuk a fiatalok számára az előadás lehetőségét, hogy érezzék, hogy a véleményük és a hangjuk számít, arra élőben is kíváncsiak vagyunk. A Rövid videó kategóriában 7-8. osztályos diákok egyénileg nevezhetnek 1-1,5 perces videókkal, három megadott – az MI jövőjére vonatkozó – kérdés egyikére válaszolva. A célunk az volt, hogy megismerjük a fiatalok gondolatait, elvárásait és reményeit a mesterséges intelligencia jövőjéről. Az első öt helyezett meghívást kap a konferenciára, ahol egy panelbeszélgetésben meg is oszthatja gondolatait a közönséggel. A Plakát kategóriában 5-6. osztályos, háromfős csapatok indulhatnak kreatív plakátokkal arról, hogyan jelenik meg az MI az iskolai életben, illetve hogyan képzelik el az MI szerepét a jövő oktatásában.

Bízunk benne, hogy a pályázati anyagokon keresztül, valamint a konferencia során is a fiatalokkal és oktatóikkal közösen gondolkodhatunk arról, hogyan formálja a mesterséges intelligencia azt a jövőt, amelynek mindannyian – „MI” is – részesei vagyunk.

A GVH munkatársai *A jövő MI vagyunk* című mesterséges intelligenciával kapcsolatos pályázatra 2025. november 15-ig várják a pályamunkákat. **A pályázati felhívás elérhető a GVH honlapján,** a jelentkezéseket és esetleges kérdéseket pedig a palyazat@gvh.hu e-mail-címre küldhetik az érdeklődők. A kapcsolódó konferenciára 2026 első felében fog sor kerülni.

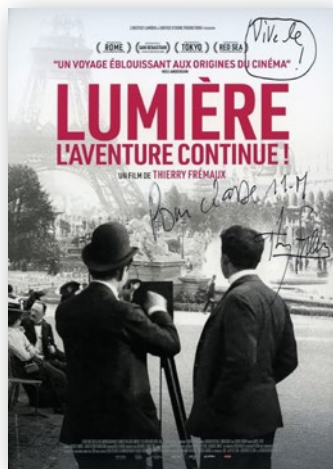
A GVH ingyenes Digitális Tudatosság Programjába folyamatosan jelentkezhetnek az érdeklődő iskolák. A jelentkezéseket és az esetlegesen felmerülő kérdéseket a Digitalis_tudatossag@gvh.hu e-mail-címen várják a szervezők.

Metszetek egy filmmaratonról

Örök érvényű alkotások felelevenítésével ünnepelte az NFI a filmművészet születésnapját: idén 130 éve vetítettek először mozgóképet élő közönség előtt. E jelentős jubileum mellett azonban a hazai filmes emlékezet jeles évfordulóira is gondoltak a szervezők, valamint egy sajátos körképet is kaptunk a kanadai filmipar jeles rendezőinek és producereinek segítségével a nagy nemzetközi együttműködések és általában a filmkészítés világáról. A felejthetetlen filmeket felejthetetlen beszélgetések toldották meg, amelyek közül kettőre szerkesztőségünknek is sikerült eljutni. Tudósításunk ekképp kettős feladatot szolgál: bemutatni a **8. Budapesti Klasszikus Film Maraton** (BKFM) programjait, valamint összegezni a két pódiumbeszélgetéssel egybekötött vetítésen szerzett tapasztalatainkat – a kedvcsinálás és a jövőbeni folytatás együttes reményével!

Szöveg: **Bodon Gergely Dávid**

Idén 130 éve, hogy először táthatta száját élő közönség mozgóképet-vetítésen: 1895. december 28-án kerítették sort a legendás Lumière-fivérek első filmjük bemutatására. Alig több, mint harminc ember előtt vetítették le a párizsi Grand Caféban *A munkaidő vége* című rövid (mindössze 46 másodperces) dokumentációjukat arról, ahogy a műszak végén hazaindulnak a Lumière-család lyoni gyárának munkásai. Noha mai szemmel a téma korántsem tűnik „nagy durranásnak”, felfoghatatlan jelentőségre tesz szert, ha belegondolunk: ez volt az a varázslatos 46 másodperc, amikor kitörve az állóképek statikusságából, elsőként kelt életre a nézők szívébe – akárcsak az alkotókéba. A mozgásrögzítés technológiája azonban nem csupán a tudományos és művészeti világban, a megjelenítés, a művészi reprezentáció elméletében és technikáiban, de a gondolkodástörténetben, az emlékezőskultúrában is forradalmi hatást gyakorolt.

E világtörténeti fordulóponton a nagy-névű testvérpár korai mesterműveinek felújításával és vetítésével emlékeztek meg a szervezők. A 2022-es filmmaraton alkalmával bemutatott *Lumière! – A kaland kezdete* című dokumentumfilm folytatásaként több mint 100, a testvérpárhoz köthető rövidfilm felhasználásával készült el 2024-ben a *Lumière!*

– *A kaland folytatódik* című átfogó alkotás, amelyet idén is levetítettek a nagyjéreműnek, a rendező és narrátor, *Thierry Frémaux*, a lyoni Lumière Intézet igazgatójának és a cannes-i filmfesztivál vezetőjének személyes jelenlétében és magyarázataival kiegészítve.

E jelentős jubileum mellett ugyanakkor nem feledkeztek meg a szervezők a 100 éve született *Makk Károly*ról sem, akiről felújított alkotásainak (így a *Liliomfi*, a *Megszállottak*, a *Ház a sziklák alatt*, vagy a Cannes-ban díjat nyert *Szerelem* című filmjének) vetítésein lehetett megemlékezni; de éppígy idén lenne 100 éves *Kovács András*, akihez például a *Nehéz emberek*, a *Hideg napok* vagy az *Extázis 7-től 10-ig* című kultikus alkotások köthetők. A filmes évfordulók mellett persze a szépirodalmi emlékezet is szóhoz jutott: a „Jókai 200” jegyében több olyan mozgóképes adaptációt is megtekinthettek az érdeklődők, amely a nagy magyar mesemondó írásait dolgozza fel.

Mindazonáltal három jeles kanadai filmes is meghívást kapott a programsorozat egyik csúcspontjaként rendezett közös pódiumbeszélgetésre: a „body horror” koronázatlan királyaként számontartott, sok más jelentős alkotása mellett *A légy*, az *eXistenZ*, valamint a *Karambol* című filmjeivel népszerűvé vált *David Cronenberg*, az *Eljövendő szép napok*, az *Ararat*, az *igazság fogságában*, valamint az *Emlékezz!* című nagysikerű alkotások rendezője, *Atom Egoyan*, továbbá *Robert Lantos*, az a kiváló producer, akinek ugyan hazánkban a *Hunyadi* című filmsorozat kapcsán csenghet ismerősen a neve, de az említett rendezők kultikus alkotásain túl számos nagy sikerű filmet segített révbe érni és nagyvá tenni. A pódiumbeszélgetés negyedik díszvendégeként pedig *Szabó Istvánt* köszönthette a közönség, akihez olyan filmklasszikusokat köthetünk, mint a *Robert Lantossal* együttműködésben készült *Csodálatos Júlia*, *A napfény íze*, vagy épp az Oscar-díjas *Mephisto*.

A fergeteges programsorozat összesen hét helyszínen: az Uránia Nemzeti Filmszínházban, az Art+ Cinema moziban, a Toldi Moziban, a Francia Intézetben, a Budapest Music Centerben, valamint az NFI Budakeszi úti vetítőtermében zajlott. Az említetteken kívül pedig idén sem maradhattak el a Maraton védjegyévé vált hangulatos szabadtéri vetítések a Szent István téren. A hatnapos program alatt összesen 122 vetítés, 26 diákvetítés, 6 kerekasztal-beszélgetés és 4 filmkoncert várta az érdeklődőket, a vetítések pedig szinte kivétel nélkül telt házzal zajlottak.

Ugyanakkor a program kísérőrendezvényei között is számtalan izgalmas program várta az érdeklődőket: például a szeptember 14-én *Filmmaratonra hangolva – Klasszikusok a vásznon* címen rendezett tematikus nap a Müpában, ahol többnyire gyermekeknek és családoknak szóló báb- és rajzfilmvetítésekkel (így például a *Móra Ferenc* meséjét feldolgozó *A didergő király* vagy a *Jókai Mór* történetét adaptáló *Szaffi* című animációs alkotásokon keresztül) lehetett csatlakozni a fesztiválhangulathoz. Ugyanezen a napon két nagyszabású filmkoncertet is tartottak: a Győri Filharmonikus Zenekar kíséretével vetítették a *Jókai Mór* azonos című regénye alapján Korda Sándor rendezésében készült *Az aranyember* című 1918-as némafilmet, de *Buster Keaton A generális* című nagysikerű némafilmjét is megtekintették az érdeklődők a Dohnányi Zenekar kíséretében.

Az említettekén kívül az idei BKFM további jelentős eseménye volt *Tüdős Klára*, az első magyar női rendező 1943-as, *Fény és árnyék* című, női sorsokat megjelenítő szerelmi melodráájának restaurált premiervetítése. A hazai filmalkotás történetének e jelentős alkotása nagy érdeklődést váltott ki a közönségből. Mindemellett a fesztivál utolsó napjaiban került sor egy, a magyar születésű *Joe Eszterhas* életművét bemutató szeánssra is: hat híres alkotása (az *Ö.K.Ö.L.*, a *Flashdance*, *A kicsorbult tör*, az *Elemi ösztön*, a *Showgirls*, valamint a *Hazudozni Amerikában* című filmje) került műsorra a maraton során. A fesztiválesemények sorában ugyancsak nagy érdeklődés övezte a Budapest Music Centerben rendezett, majd a Francia Intézetben is megismételt *A csend hangja* című filmzenei estét is, amely során a *Pathé Frères* által rendezett *Fantasztikus virágok*, valamint a Korda Sándor rendezte *Ábránd és valóság* című némafilmeket lehetett megtekinteni élőzenei kísérettel.

A színes programok közül két pódiumbeszélgetéssel egybekötött vetítésre is volt szerencséje ellátogatni szerkesztőségünknek. Szeptember 16-án délelőtt 10 órakor került sor Szabó István és Robert Lantos nagy sikerű, s most felújított formában közönség elé tárt filmje, a *Csodálatos Júlia* bemutatására. Az idős, 87 éves rendező maga is beült a vetítésre – különös élmény egy alkotóval együtt nézni a saját filmjét. Érkezésünkkor középiskolások hada fogadott. Nehéz volt elképzel-

ni, hogy férünk majd be ennyien a Toldi Mozi *David Lynch*nek emléket állító, családi vetítőtermébe. A nosztalgikus zsongáson azonban rögtön úrrá lett a programrend; kis eltéréssel két vetítés is kezdődött aznap reggel: a mi *Csodálatos Júliánk* és a szomszédos Balázs Béla terem *Szaffija*. Hamar átrendeződtek az iskolás csoportok, és telítődve az alternatív tanítási nap popkornszagával, mi is elfoglaltuk a helyünket.

A film elragadó volt – és csodálatunkra tanúi lehettünk a fiatal közönség átszellemült reakcióinak is: a csatatanókon kieresztett apró kacajok és a hatásszünetek feszült csöndje mind biztosítottak az új generáció még formálódó filmes műveltségének nyitottságáról. A vetítést követő beszélgetést ehhez mértén hatotta át egy sajátos, elmélyült jelenlét. A felkészült moderátor, *Seres Gerda* gördülékenyen igazgatta, tartotta medrében a beszélgetést, Szabó István nyugodt karaktere pedig különös patinát kölcsönzött a megfontolt válaszoknak. Rálátást nyertünk a *Csodálatos Júlia* és a rendező egy másik, Oscar-díjat nyert alkotása, a *Mephisto* közötti rezonanciapontokra, éppígy a két film által megjelenített két politikai miliő különbségeire és a bennük kibontakozó sorslehetőségek drámájára. A diákhallgatóság kérdéseire felelve azonban arra is választ kaptunk, hogy mi teszi a jó direktort: Szabó István elmondása szerint – noha „ez is csak egy foglalkozás” – túl a felkészültségen, alázatosságon, jellemismereten és meggyőzőerőn „*nagyon számít, ha elég sokat olvas az ember és odafigyel azokra, akik tanítan tudják*”.

Mint megtudtuk, az első nagy találkozása a filmmel egy gimnáziumi színdarab volt, amihez tanára egy kisebb szerep eljátszására kérte fel az akkor tizenhét éves Szabót. Töredelmesen bevallotta, „*mivel rossz színész voltam, picit volt a szerep, amit rám osztottak – ez a színházcsinálás azonban nagyon érdekelni kezdett*.” A gimnáziumból kikerülve ezért is döntött úgy, hogy a Semmelweis Egyetem mellett az (akkor még) Színház- és Filmművészeti Főiskola filmrendező szakára is benyújtja felvételi kérelmét. Mivel azonban itt hamarabb volt a felvételi vizsga, s egyből fel is vették, már nem tett próbát az orvosi egyetem felvételijén – amit elmondása szerint

a mai napig bán, hisz ahogy fogalmazott, „véremben van a gyógyítás”. Arra a közönségkérdésre, hogy vajon bolder lenne-e orvosként, így felelt: „Az egy nagyon nagy dolog – amikor kitolnak egy beteget a műtőből és ő felnéz az orvosra és lehet látni az arcán, hogy tudja, hogy életben marad, és örül.” E mély kötődés a gyógyításhoz Szabó István egész művészetét áthatja. Mint mondta:

„Eleve így készülök minden filmre, hogy egy filmet csak akkor szabad megcsinálni, ha élni segít; ha a történet valami olyasmit mutat, ami az embereknek segít örömet találni vagy szembenézni a saját életükkel – vagy ha azt mutatja a számukra, hogy nincsenek egyedül. Ez a legfontosabb – hogy azzal jöjjenek ki az emberek a moziból, hogy nincsenek egyedül.”

A kérdésre, hogy az orvos szülők hogy fogadták fiuk pályaválasztását, azzal kellett szembesülnünk, hogy még egy Oscar-díjas filmrendező is okozhat csalódást egy szigorú szülőpárnak. „Amíg éltek, rosszallás volt. Megpróbáltam megfelelni, és megpróbáltam a munkámat úgy végezni, hogy ők is érezzék, ugyanazt próbálom csinálni, amit ők, csak a magam módján.” A pódiumbeszélgetés végén pedig arra a kérdésre felelve, vajon okozott-e neki bármikor is problémát az idegen nyelvi közegben való érvényesülés, egy utolsó anekdotával mélyítette tovább a meg nem értett tehetség és a konzervatív családi légkör konfliktusának tragikumát:

„Egy osztrák rádió, az Österreich Eins kért tőlem egyszer egy beszélgetést. Ez egy olyan adó, ahol nagyon sok gyönyörű klasszikus zenét játszanak, és ezért anyám is sokszor hallgatta. Így lehetett, hogy egy alkalommal, teljesen véletlenül, meghallotta az én interjúmat. Hallgatta egy ideig, majd felhívott telefonon és anélkül, hogy bemutatkozott volna, csak annyit mondott németül: »Micsoda pofátlanság egy olyan nyelvet használni, amin az embernek fogalma sincs, hogy mi a nő, a hím és a semleges nem!« – és lecsapta a kagylót.”

E biografikus adalékok mentén jogosan merült fel a hallgatóságban a kérdés, hogy mégis miből tudott erőt meríteni, ha egyszer kitérése az orvoshagyományból ilyen viharossá tette szüleihez fűződő viszonyát. Szabó úgy felelt, „nem a család támogatásából merítettem, hanem abból, hogy a dolog nagyon érdekelt. Nagy sokára pedig azt is megtanultam, hogyan tudom ezt úgy csinálni, hogy az nekik is tetszen. Noha dicséretet soha egyet sem kaptam, a végén elfogadást, azt igen.”

A rákövetkező vetítésre szeptember 19-én 10 órakor került sor, a már ismert mozi azonos vetítőtermében: David Cronenberg *eXistenZ* című alkotását néztük – szintén a rendező kitüntető jelenlétében. A film határozottan az idősebb – a gimnázium végén járó és az egyetemista – korosztályt vonzotta inkább. Moderátorunk, Osváth Gábor producer, gyártásvezető fiatalos lendülettel vetette bele magát a beszélgetésbe, Cronenberg pedig közvetlen humorával tett tanúbizonyságot a fiatal közönség iránti érzékenységről, barátságosságáról. A kérdések özönében megtudtuk, hogy a „body horror” koronázatlan királya valamennyi alkotására kísérletező szemmel és nagy adag humorral tekint. Noha alkotásai sokszor tekintenek előre a jövőbe vagy tematizálnak technológiakritikai, akár transzhumanista kérdéseket,

a legkevésbé sem kívánnak valamiféle profetikus üzenetet vagy konzervatív szentenciát közvetíteni. A rendező ars poeticus kijelentése szerint:

„Az életet csak egy jó adag humorérzéssel lehet átvészeln. Meggyőződésem, hogy a humor az evolúció során afféle túlélési stratégiaként fejlődött együtt velünk. Mármint a film a conditio humana egy vizsgálati módja: annak vizsgálatát, értelmezését tűzi ki célul, mit is jelent emberként élni. Egy efféle vállalkozás pedig nem nélkülözheti a humort, ha pontosságra törekszik.”

A nézői kérdések megválaszolásával a rendező legkorábbi filmes élményeinek világába is betekinthtünk. Mint Cronenberg felelevenítette, gyermekkorában, amely még mentes volt a televíziók hegemoniájától, vetítőtermekben lehetett csak találkozni filmmel. Szülővárosában, Torontóban azonban ekkoriban csak két mozi fogadta a látogatókat: az egyikben csupa cowboy-történetet lehetett látni, míg a másik az ott élő nagy lélekszámú olasz közösségnek kedvezve csak olasz filmeket vetített – olasz nyelven. Már a fiatal Cronenberg sem fűtötte igazán a westernhangulat, így gyakran keltették fel érdeklődését az olasz moziplakátok. Egy alkalommal kifelé tartva egy, a fiatalságot lázba hozó westernről, Cronenberg szemtanúja volt annak, ahogy a szemközti olasz moziból könnyes szemekkel, megrendülten távoznak a főként idősebb korú nézők. Az élmény nagy hatást gyakorolt a leendő rendezőre: ekkor döbbsen rá először, hogy a mozi nemcsak tinédzserek szórakozása lehet, s hogy nem minden a pisztolyforgatós-kalandos történeteszöveg; a film megrendíteni is képes. A könnyes szemű olaszokat útjukra bocsátó alkotás, mint megtudtuk, *Federico Fellini La Strada* (Országúton) című filmje volt, amit Cronenberg csak évekkel később látott saját – ugyancsak bepárasodó – szemével.

Összegezve a 2025-ös BKFM-en szerzett tapasztalatainkat, megdöbbsenő volt résztvevőként rácsodálkozni arra a hihetetlenül széles programkínálatra, amivel a szervezők várták az érdeklődőket. Annyi kiváló beszélgetés, előadás és még több film vonzásában kellett amellet a néhány mellett dönteni, amire eljuthattunk, hogy minden választási lehetőség merő önkénynek tűnt. A kis szelet alapján azonban, amit sikerült megízlelnünk a maraton fesztiválforgatagából, tűkön ülve várjuk a folytatást – s őszintén reméljük, 2026-ban a témérdek kiváló program alkalmával akár Önökkel együtt hagyhatjuk elvárásolni magunkat a Nemzeti Filmintézet klasszikus filmmaratonján!

A múzeum mint terápia tér

A művészetbefogadás és a múzeumi foglalkozások szerepe a gyermekek érzelmi-pszichés fejlődésében

A múzeumok szerepének átértékelése a modern pedagógiai gyakorlatban és mentálhigiénés szemléletben egyre nagyobb hangsúlyt kap. Az egyes kiállítótér és múzeumok többé nem csupán a kulturális javak megőrzőiként és prezentálóiként funkcionálnak, hanem dinamikus, informális tanulási és terápia tereként is igénybe vehetők. E komplex szerepvállalás megértésének kulcsa abban a pszichológiai és strukturális különbségben rejlik, amely elválasztja a múzeumi közeget a formális oktatási rendszer, az iskola miliójától. Ez a különbség teremti meg ugyanis azokat az egyedülálló feltételeket, amelyek lehetőséget teremtenek az iskoláskorú gyermekek pszichés-kognitív fejlődésének holisztikus támogatásához.

Szöveg: **Bodon Gergely Dávid**

Egyik legkorábbi múzeumi élményemet egy paleontológiai kiállításon szereztem; elsős vagy másodikos lehettem, amikor édesanyám elvitt a Természettudományi Múzeumba, és először csodálkoztam rá egy letűnt kor flórájának és faunájának monumentális mementóira: csodálattal csüngtem a képtelenül idegen élőlények égis éré csontvázán és a sosem látott növények megkövült levélerezetein. Az élmény mérhetetlen távlatokra nyitotta rá addig meséken erősödött képzeletemet, de mást is köszönhettem neki – észrevétlenül mélyítette el bennem a csodálkozás és az elmélyült figyelem gyermeki erényeit. A múzeumi tér hamar a barátommá vált, így később az sem riasztott vissza, ha egy kiállítás nem ígért hatalmas csontvázakat vagy élethű maketteket; megtanultam bízni a saját figyelmemben, és hagytam, hogy magával ragadjon és nyitottá tegyen a kíváncsiság.

Így lehetett, hogy évekkel később a világtörténelem és a földtörténet külső távlatai után az érzelmek és a lélek belső horizontjára is rányitotta a szemem egy debreceni Munkácsy-kiállítás. A trilógia másképp monumentális darabjai között szívem szerint egy hétvégét is eltöltöttem volna; minden alakot és minden apró arcزدűlést igyekeztem emlékezetembe vésni. Lenyűgözött az a rengeteg finom jel, amivel a művész színekkel, fénnel és árnyékkal adott formát a csodálkozásnak, a fájdalomnak, a rémületnek, a beletörődésnek vagy a szinte kéjes kárörömmek. Úgy hiszem, előbb találkoztam az érzelmek valódi palettájával vásznak, mint hús-vér arcokat fűrkészve. És a gyengédség, a szeretet vagy épp a komoly, szinte feszült jelenlét művészi kifejezései éppoly természetességgel bújtak át az így szerzett élményekből reflexeim és modorom csak félig tudatos rezdüléseibe, mint pajtásaim szokásaiból vagy családom vérmérsékletéből.

Az eleven példákön túl tehát a művészetekkel való találkozás képes még igazán érzelmekre – az érzelmek felismerésére és kifejezésére – tanítani. Tanulás tárgya

ugyanis az ilyesmi, még ha nem is foglalkozik vele specifikus szaktárgy – ezért is fontos, hogy a pedagógiától ne idegenítsük el a nevelést mint kitüntetett pedagógiai célt. Az iskolapadban elsajátítható tudásnak és a nevelői attitűdből és példaállításból átszűrődő érzelmi nevelésnek azonban csak egy darabig képes közegéül szolgálni az iskola. Mint ahogy a most következő, szubjektív elemzésben igyekszem kifejtetni, nem csupán az eszközfeltételek, de az iskolai terek (a tanterem, padok és folyosók) belső logikája által szabályozott gyermeki jelenlét lehetőségeinek szempontjából is korlátokba ütközik egy szélesebb perspektívára tekintő nevelési igény.

Az iskoláknak – és még inkább az iskolásoknak – szükségük van a tantermen kívüli terek (például múzeumok, kiállítások, színházak, vagy akár természetvédelmi területek) nyújtotta pedagógiai lehetőségek kiaknázására, ami kapcsán nélkülözhetetlen az ilyesmire nyitott, képzett pedagógusok által biztosított felügyelet és támogatás. Pedagógiai szempontból azonban alapvető eltérés mutatkozik a múzeum és az iskola miliője, céljai között: míg az iskola szabályozott, célorientált, frontális tudásátadást és teljesítményértékelést tesz lehetővé, addig a múzeum egy olyan nyitott, javarészt önirányított, élményközpontú tér, amely a felfedezésre, a figyelem megzabolázására, lelassításra és általános reflexióra ösztönöz. A múzeum terében elhelyezett tárgyak, képek és installációk ennél fogva többek pusztán ismeretanyagok átadóinál: egy átfogó kulturális-érzelmi „ingermátrix” szövedékét alkotják, amelyen belül éppúgy lehetőség nyílik a személyes asszociációkra, mint a kreativitás kibontakoztatására. Ez az alapja annak, hogy a múzeum nem csupán egy másfajta pedagógiai potenciált, hanem akár gyógyító hatást is képes kifejteni.

A múzeumi miliő „lassúsága” különösen fontos az iskoláskorú gyermekek számára. A kötetlenebb időhasználat és a fizikai térben való sétálás, megállás és visszatérés lehetősége csökkenti azt a fajta teljesítményszorongást, ami nem egy esetben akaratlanul is áthatja az iskola tereit, a periodikus ritmusban nyüzsgőkongó termeket és folyosókat, valamint nagyobb teret is ad a figyelem önálló elmélyítésének. A múzeumok és kiállítások ugyanakkor egy sajátos aktív elemet is képesek belecsempészni a tanulás és az ismeretszerzés folyamatösszesébe: séta közben tanítanak gondolkodni,

ami egy egészen másfajta agyműködést és gondolatritmust segít kialakítani. A múzeumok ekképp sajátos kognitív terhelést idéznek elő: nem a „rapid”, minél rövidebb idő alatt történő információgyűjtést, hanem a töprengés szabadságát, az értelmezés és kategorizálás reflektív, metakognitív folyamatait erősítik a gyerekekben.

A művészi önkifejezés felfedezése és az érzelmek differenciált felismerése között erős pszichológiai kapcsolat áll fenn: amikor egy vonatkozó foglalkozás keretében a gyerekek képekkel, tárgyakkal vagy akár mozzanatokra bontott alkotói folyamatokkal találkoznak, szabályozott keretek között nyílik lehetőségük különféle érzelmi állapotok felismerésére és megnevezésére, de éppígy akár játékos átalakításukra is (az alkotás terapeutikus lehetőségeiről **korábbi cikkünkben** Agócs-Nagy Henrietta művészetterapeutával beszélgettünk). A művészet nyelvén kifejezésre jutó érzelmek felismerése nagyban képes elősegíteni a belső lelkiállapotokkal való magabiztos szembenézést és azok kifejezésre juttatását. A művészetpedagógia fejlődéslelektani aspektusaira érzékeny tanárok, kurátorok, oktatás- és művészeti programszervezők jóvoltából pedig egyre több múzeumi foglalkozásba és kiállítás-koncepcióba sikerül terapeutikus szempontokat is integrálni, ahogy egyre több helyen indítanak felnőtteknek és serdülőknek szóló művészetterápiás vagy önismereti csoportokat is – így például (fővárosi merítésben) a **Budapest Galéria** vagy a **Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM)** mellett a **Ludwig Múzeumnak** is már több mint tízéves gyakorlata van a pszichológiai fókuszú interaktív tárlatvezetésben.

A múzeumpedagógiai foglalkozások egyszerre több síkon képesek támogatni a gyermekek kognitív fejlődését: a megfigyelőképesség, a részletek és összefüggések észrevételének fejlesztése és az alapvető szókincs bővítése mellett egyaránt erősítik az analitikus-szintetizáló gondolkodást és a kreatív problémamegoldás készségét. Noha Európa-szerte egyre nagyobb teret kap a klinikai gyógy Módként is elismert, receptre írt művészetbefogadás, legtöbb esetben a múzeumterápia inkább preventív, rehabilitatív és rekreációs elemeket foglal magában. A művészetpedagógia pedig a maga speciális eszközeivel – így a történetmesélés, a dramatizálás, a műalkotás-elemző gyakorlatok vagy a különböző kreatív műhelyek eszköztárán keresztül – teszi lehetővé a gyermekek érzelmi kifejezőkészségének és

szociális készségeinek fejlődését. A vonatkozó szakirodalmak (így például *Koltai Zsuzsa A múzeumi kultúraközvetítés változó világa* című monográfiája) szerint a drámapedagógiai elemeket és a részvételi módszereket összekapcsoló programok például különösen hatékonyak abban, hogy a gyerekek csoporton belüli pozícióját, együttműködési mintáit és empátiás készségét fejlesszék. A művészetpedagógusok ilyen gyakorlatok révén biztonságos keretet teremtenek a személyes történetek megosztásához, ami elősegíti a közösségi identitás és a reflexív önismeret kialakulását.

A gyerekek érzelmi differenciáló képességét (vagyis az arra vonatkozó készségüket, hogy akár egészen finom érzelmi árnyalatokat is megkülönböztessenek és megnevezzenek) különösen fejlesztik a múzeumi foglalkozásokba beépített érzelmfelismerő és -elemző gyakorlatok. Ebből a szempontból például egy kép vagy tárgy kapcsán kulcsfontosságú megkérdezni: „Mit éreznek az ábrázolt alakok? Mit éreznél vagy tennél, ha ez történne veled?” Az ilyen és ehhez hasonló kérdések segítenek igazán a perspektívaváltás és az érzelmi rezonancia elmélyítésében. A megfelelő pedagógiai jelenlét mellett pedig a múzeum egyedülálló módon teszi lehetővé, hogy a gyerekek biztonságosan közelítsenek meg akár erősebb érzelmi tartalmakat anélkül, hogy túlzottan sebezhető helyzetbe kerülnének.

Ugyanakkor a felnőtt kísérők, tanárok és szülők számára is hidakat épít a múzeumpedagógia: ők abban szerezhetnek gyakorlatot, hogyan vezessék a gyerekeket kérdezéssel, hogyan adják meg a szabadságot a felfedezésre anélkül, hogy elvesztenék a tanulási célok fókuszát. A múzeumpedagógiai anyagok és szakemberek pedig egyre szélesebb eszköztárral és elméleti háttérrel rendelkeznek ahhoz, hogy megfelelő segítséget nyújtsanak a felnőtteknek abban, hogy ne egyoldalú információadagolóként, hanem támogató facilitátorként legyenek jelen a gyerekek mellett. Épp ezért a múzeumi programok felnőttekre gyakorolt hatása sem elhanyagolható: a múzeum mint a kultúraelsajátítás és -átadás kitüntetett helyszíne ugyanis nem csupán nyugtató, reflektív térként, de a gyermeki képzelettel való találkozás közvetítőközegéül is kiváló szolgálatot tesz. A múzeumlátogatás nagyban képes csökkenteni a stresszt, segíthet a perspektívaváltásban, valamint társas szinten is erősítheti a családi vagy csoportos kötődést – márpedig ezek a hatások a gyere-

kek elsődleges környezetéül szolgáló felnőttek mentális jóléte szempontjából sem elhanyagolható előnyök.

A csoportvezető felnőttek részéről ugyanakkor különösen fontos az empatikus, türelmes attitűd, hiszen elsődlegesen az ő viselkedésük és érdeklődésük alapján képesek a gyerekek modellezni a kulturált múzeumi viselkedést: ha a kísérő kíváncsi, reflektív és nyitott, a gyerekek is könnyebben vesznek fel hasonló attitűdöt. Ha pedig a felnőttől lerí az érdektelenség és az unalom, a gyerekektől sem lesz idegen a disztrahált figyelem és a renitens viselkedés. Ezért is fontos, hogy a felnőttek is felkészülten vegyenek részt a gyerekeknek szánt foglalkozásokon – nem csupán az előzetes tájékozódás, hanem az általuk példázott, reprezentatív jellegű figyelem számításba vételének értelmében is.

Az erre alkalmas kiállítóterben végezhető, valamint a múzeumlátogatás alkalmával szerzett élményekre épülő vizuálispercepció-gyakorlatok (vagyis a figyelem tudatos irányítása a kiállított anyagok egyes részleteire, aspektusaira, ezek felidéztetése vagy akár képzeletbeli variálása, átszínezése), a „képnapló”-írás (a látottak irodalmi és rajzeszközöket ötvöző kreatív feldolgozása) vagy épp a közös történetalkotás, meseszöveg egy kiválasztott kiállítási tárgy kapcsán kiváló példái lehetnek a gyerekekkel közösen végzett műhelymunkának. Az említett integratív gyakorlatok azáltal fejtenek ki egyfajta holisztikus fejlesztőhatást, hogy egyszerre képesek megmozgatni a gyermekek analitikus, elemzői látásmódját és emotív, érzelmi reflexivitását.

Mindent egybevetve azt mondhatjuk, a múzeumok és kiállítóterek olyan különleges közeget kínálnak, ahol a tanulást, a rekreációt és a terapeutikus regenerációt célzó különféle módszerek egymást kiegészítve lehetnek jelen. Az iskoláskorú gyermekek számára a múzeum egyszerre funkcionálhat kognitív tréningterület, érzelmi labor vagy kreatív műhely gyanánt – feltéve, hogy a látogatást empatikus, reflexív felnőttkíséret és szakmailag megalapozott pedagógiai keret támogatja. A múzeumok és iskolák együttműködése, valamint a szakmai hálózatok (művészetterapeuták, pedagógusok, múzeumi szakemberek együttes) bevonása kulcsfontosságú ahhoz, hogy a múzeumi élmények hosszú távon is pozitív hatást fejtsenek ki a gyermekek pszichés-kognitív fejlődésére.

Források:

Koltai Zsuzsa (2011): *A múzeumi kultúraközvetítés változó világa*. A múzeumi kultúraközvetítés pedagógiai és andragógiai szempontú vizsgálata. Budapest, Gondolat.

Takács Anett (2013): A művészeti nevelés jó gyakorlatai hazai múzeumokban – Múzeumpedagógia, a pedagógusok nélkülözhetetlen eszköztára. In: *Gyermeknevelés* 1. 2.

Kállay Eszter (é.n.): Lehet-e a múzeum terápiás tér? Gondolatok a „vitrinszemléletű” és a „problémamegoldás-szemléletű” múzeumlátogatókról. *MúzeumCafé* 44.

A HÓNAP TÉMÁJA

Pedagógia a múzeumban

A művészet nemcsak tárgyakat, hanem embereket is formál

Egy múzeum falai között nemcsak a kortárs és klasszikus művészet, hanem az élményszerű tanulás is otthonra találhat a művészetpedagógia segítségével. Ennek egyik legmeghatározóbb hazai alakja **Schopp Ildikó**, a Múcsarnok művészetpedagógusa, aki a művészet és az emberi kapcsolódás metszéspontjában végzi munkáját. Interjúnkban arról mesél, hogyan születnek a Múcsarnok foglalkozásai, miként formálhatja a művészet az önismeretet és a közösségi élményt, illetve miért tartja fontosnak, hogy a múzeumi tér menedék és inspiráció legyen a mindennapok rohanásában. Szó esik a digitális eszközök szerepéről, a pedagógusokkal való együttműködésről, valamint arról is, milyen kihívásokkal néz szembe ma a múzeumpedagógia – és merre tart ez a hivatás a következő évtizedben.

Szöveg: **Szabó Dániel**

Hogyan került kapcsolatba a művészetpedagógiával? Mi vonzotta ebben a hivatásban?

A művészetpedagógia számomra az a terület, ahol minden érdeklődésem és tapasztalatom találkozik. Sokáig nem is tudtam, hogy ez a hivatás létezik: eredetileg díszletszobrászként dolgoztam, a szobrászat jelentette számomra a kiindulópontot. Az élet azonban másfelé vezetett, végül szociálpedagógus lettem. Egy szerencsés pillanatban jelentkeztem a Múcsarnokban meghirdetett pedagógus-továbbképzésre, és onnantól tudtam, hogy megtaláltam a saját utamat.

A művészethez való kapcsolódás már korábban is erősen jelen volt az életemben. Óvodákban és általános iskolákban tartottam foglalkozásokat, főként a szobrászathoz kapcsolódva. Agyaggal dolgoztunk, formáltunk, alakítottunk és mindezt mesei keretbe ágyaztam: a gyerekek úgy tapasztalhatták meg az anyag alakíthatóságát, mintha egy történet szereplői lennének. Ez a játékos, mégis mély élmény mutatta meg számomra, hogy a művészet nemcsak tárgyakat, hanem közösségi tapasztalatot is teremt – és ez vonzott igazán.

Mit gondol, mi a művészetpedagógia legfontosabb feladata a mai társadalomban?

Nagyon jó, hogy a kérdés így szól: „a mai társadalomban”, mert most különösen aktuális a művészetpedagógia szerepe. Úgy látom, a művészetpedagógusok, múzeumpedagógusok abban a helyzetben vannak, hogy enyhíthetik azt a szorongást, amit a mindennapi negatív, sokszor bántó kommunikáció teremt körénk. Ez a feszültség megjelenik a kifáradásban, az ingerlékenységben és abban is, hogy egyre kevésbé törekszünk egymás megértésére.

A művészettel való foglalkozás ezzel szemben önismertet ad, kiszakít a rutinból, és megnyitja a gondolkodás szabadságát – ez pedig felszabadító élmény. Egy jól

sikerült művészetpedagógiai foglalkozás éppen ezt kínálja: lehetőséget arra, hogy saját gondolatainkat megfogalmazzuk, megosszuk másokkal, és így közelebb kerüljünk a művek befogadásához. Ha mindenhez még saját alkotás is társul, az élmény még mélyebb: a résztvevő nemcsak befogadóként, hanem alkotóként is jelen van, ami erősíti az önkifejezést, csökkenti a szorongást és mentálisan is megerősít. A képzőművészeti alkotások értelme akkor teljes, ha van közönség, amely kíváncsi rájuk és képes saját gondolatait hozzájuk kapcsolni.

Ha egy új kiállítás nyílik, milyen lépések vezetnek el addig, hogy elkészüljön egy teljes művészetpedagógiai program? Hogyan dől el, hogy melyik művet vagy történetet emeljék ki a foglalkozások során?

Egy új kiállításra való felkészülés mindig a ráhangolódással kezdődik. Lehetőség szerint előre megnézem a kiállítandó munkákat, majd sok időt szánok arra, hogy alaposan megismerjem a művészt. Átolvasom a tárlathoz kapcsolódó szövegeket, kísérő anyagokat, könyvtári és internetes forrásokat, és ha talállok, megnézek interjúkat vagy videókat is. Ez hosszadalmas, időigényes folyamat, de elengedhetetlen ahhoz, hogy kialakuljon bennem egy kép a kiállítás egészéről, az üzenetéről.

Ha ez már megvan, akkor kezdem el végiggondolni a korosztályokra hangolt programokat: kinél milyen kapcsolódási pontokat találhatok, hogyan lehet a befogadás élményét személyessé tenni. Fontosnak tartom, hogy legyen benne szabad felfedezés, irányítottabb közös megfigyelés és legtöbbször valamilyen alkotó tevékenység is. Ez azonban nem a kiállított művek másolását jelenti, hanem inkább egy olyan vizuális lenyomat létrehozását, amely a látogatókban a kiállítás élménye nyomán születik meg.

Az alkotói rész a résztvevők számára egyfajta belemerülés: a kiállítótéri hatások, információk és megélések

” A művészet nemcsak tárgyakat, hanem közösségi tapasztalatot is teremt. ”

feldolgozása. Jó esetben ez már szinte meditációvá válik, amely egyben személyes emlékké is rögzül. Osztályoknál különösen szép együtt látni az elkészült munkákat, mert ezekből egy egészen sajátos, közös „osztálykép” rajzolódik ki.

Milyen szerepet játszhat ma a digitalizáció és az interaktív technológia a művészetpedagógiában?

Ez szerintem kiállítástól és csoporttól függ. Az indokolatlan technológiai eszközök beemelését – pusztán azért, mert most nagyon előtérben van a digitalizáció – nem tartom jónak. Csoportfoglalkozásokon kifejezetten hátrányt jelenthet, mert elvonja a figyelmet, és gyakran nincs annyi eszköz, hogy mindenki kipróbálhassa. Emiatt sokszor versengés alakul ki, ami eltereli a résztvevők figyelmét, és kibillentli a csoportdinamikát.

Egyéni látogatóknál vagy családok esetében viszont akár jól is működhet. Attól, hogy életünk nagy részét digitális eszközökön keresztül intézzük, nem feltétlenül kell a múzeumi tereket is megtölteni velük. Ez akár tudatos „digitális detox” is lehet, ami segít abban, hogy a látogatók az *itt és most* élményére hangolódjanak, és arra figyeljenek, amit a valós térben, nem pedig a virtuálisban látnak.

Mivel tudja kiegészíteni az iskolai oktatást egy múzeumi foglalkozás? Hogyan tudnak együttműködni a pedagógusokkal, hogy a kiállítások illeszkedjenek a tantervekhez?

Néhány éve erős trend volt, hogy a kiállításokhoz kapcsolódó foglalkozások illeszkedjenek az iskolai tananyaghoz, ezzel is segítve a pedagógusokat abban, hogy a kiállításlátogatás indokolt és hasznos legyen. Én viszont annyira fontosnak tartom a művészettel való ismerkedést mint önálló, építő, gazdagító, az életre felkészítő tapasztalatot, hogy nem tartom ideálisnak, hogy a múzeumi foglalkozás csupán egy – bár iskolán kívüli, de mégis az iskolai elvárásokhoz igazított – 90 perces tanóra legyen.

Természetesen ez sokkal árnyaltabb kérdés: vannak olyan tárlatok, ahol a kapcsolódás a tananyaghoz magától adódik, de például a kortárs kiállítások esetében ez nem mindig ilyen egyértelmű. Ugyanakkor azt is gondolom, hogy szinte minden tantárgyhoz lehet kapcsolódási pontot találni egy-egy kiállítás felfedezése során – csak ne váljon a tantermi óra alternatív, kihelyezett verziójává.

Ideális esetben a diákok azt tanulnák meg a múzeumi foglalkozások során, hogy a kiállításokat hogyan használhatják később az életükben – például kikapcsolódásra, feltöltődésre, inspirálódásra. A hangsúlyt tehát arra helyezném, hogy a látogatók biztonsággal és

jártassággal használják a múzeumokat a saját jóllétük és fejlődésük érdekében. Ahogyan színházba vagy koncertre járunk, ugyanúgy természetes lehessen a múzeumlátogatás is.

Hogyan segíthet a művészetpedagógia a hátrányos helyzetű vagy speciális nevelési igényű gyerekeken?

A művészetpedagógia támogatni tudja a hátrányos helyzetű vagy speciális nevelési igényű gyerekeket – ugyanúgy, mint a neurotipikus látogatókat. A kiállítótér demokratikus tér, amely mindenkire szól: a látogató hozza magával a saját tudását, tapasztalatait a világról és a műveken keresztül kérdéseket fogalmaz meg, megállapításokra jut. A megosztások révén létrejön az egymástól tanulás, a más nézőpontok megismerése, valamint a felfedezés öröme, ami minden résztvevő számára elérhető.

A foglalkozások során az egyéni megfigyelésekből, a kiscsoportos közös gondolkodásból és megosztásokból születnek meg azok az egyéni alkotások – vizuális lenyomatok –, amelyek egy együtt töltött, feltöltő és megerősítő időszak emlékei.

Melyek a legnagyobb kihívások, amelyekkel ma a múzeumpedagógia szembesül?

A művészetpedagógia olyan tevékenység, amelyben a bevonódás folyamatos és nem köthető szigorúan munkaidőhöz. A foglalkozások konkrét megvalósítását többórnyi előkészítés előzi meg – és itt most csak a fizikai jelenléttel járó feladatról beszélek. Maga a foglalkozás nincs jól „beárazva”: sokkal komplexebb folyamat annál, mint amit a látogatók ebből a foglalkozás ideje alatt érzékelnek.

Emellett nem tartom jó gyakorlatnak, hogy sok kolléga arról számol be, hogy több, egymástól eltérő munkaterületet is el kell látnia. Nincs elegendő forrás a munkatársak megfelelő bérezésére, így gyakran összevont munkakörökben látják el a múzeumpedagógiai feladatokat.

Milyen tanácsot adna fiatal szakembereknek, akik most szeretnének erre a pályára lépni?

Azt tanácsolnám, hogy szerezzenek minél több önismeretet, legyenek nagyon nyitottak, rugalmasak és mindenekelőtt kíváncsiak azokra, akik hozzájuk érkeznek. Ez egy csodálatos hivatás. Sokszor nehéz, de minden találkozásban benne van a lehetőség, hogy valakit inspiráljunk, megerősítsünk, vagy épp mi magunk tanuljunk valami fontosat általuk.

Hogyan látja a következő 5–10 év fejlődési irányait a szakmában?

Úgy gondolom, a következő években azok a művészetpedagógiai kezdeményezések lesznek igazán értékesek, amelyek képesek közösséget építeni, párbeszédet teremteni, és megtartani az emberi kapcsolódás élményét a digitalizált világban.

Ahol az embernek szabad máshogy gondolkozni – művészetről és fiatalokról

Éliás Tamás képzőművésszel

Fotó: Fudella Annabella

Éliás Tamás kortárs képzőművész alkotásai nem látványos gesztusokra, hanem a csendes megfigyelésre építenek: arra, hogyan tud jelen lenni a néző egy adott pillanatban és mit kezd a neki adatott idővel. A debreceni Medgyessy Gimnázium mozgókép és animációkészítő szak után a Magyar Képzőművészeti Egyetem Intermédia tanszékén végezte tanulmányait. A digitális környezet tapasztalata nála nem ellenpont, hanem kiindulópont: lehetőség arra, hogy a gyors ingeráradat mögött meglássuk az emberi szándékot, a gondolatot és a személyes átélés lehetőségét. Beszélgetésünkben pedagógiai, művészeti és létélménybeli szálak kapcsolódtak össze – azt keressük, miként tanítható a figyelem és hogyan lehet a művészetten keresztül érzékenyebb kapcsolatot kialakítani a világgal.

Szöveg: Szabó Dániel

Milyen élmények formálták a gondolkodásodat a képzőművészetről? Volt olyan meghatározó pedagógus, művész vagy kiállítás, ami irányt adott neked?

Több pedagógus is volt: általános iskolától az intermédiáig. Ahogy ez általában lenni szokott, csak utólag ismerem fel, ki hatott rám igazán és mivel. Vanak visszacsengő szavak, mondatok, amelyek gyakran eszembe jutnak. Leginkább a debreceni tanulmányaim voltak rám nagy hatással, itt indultam el igazán a képzőművészet felé, de az intermédiát tanszéken folytatott tanulmányaimat mégis hangsúlyosabbnak mondanám. Szerencsés vagyok abból a szempontból, hogy szinte akármelyik iskolába is jártam, valaki mindig volt ott, aki a művészet felé terelgetett már egészen kis kortól kezdve. Kiállítással is hasonlóan vagyok, közhely lenne azt mondani, hogy mindegyik egyformán hatással van rám, de minden kiállításról haza tudok vinni valami számomra értékeset vagy inspirálót.

Alkotóként hogyan látod: miért lehet fontos a mai fiataloknak a kortárs művészet és miért érdemes velük párbeszédet kezdeni akár egy művészetpedagógiai foglalkozás keretében?

Nem mondanám, hogy kötelezően fontos. Én azt vallom, hogy az fontos, amit az ember fontosnak akar tartani. Viszont egy fiatal még nem feltétlen tudja, számára mi lehet az, ami fontos. Ezért érdemes őket több különböző tevékenységgel/foglalkozással megismertetni, hogy maguk tudjanak választani, és meglepődünk rajta, de többen fognak a kortárs művészet felé fordulni, ha megismerik azt. A fiatalok nagyon újítónak gondolkoznak és van egy sajátos hozzáállásuk vagy látásmódjuk a világhoz, ami mindig friss. A kortárs művészet

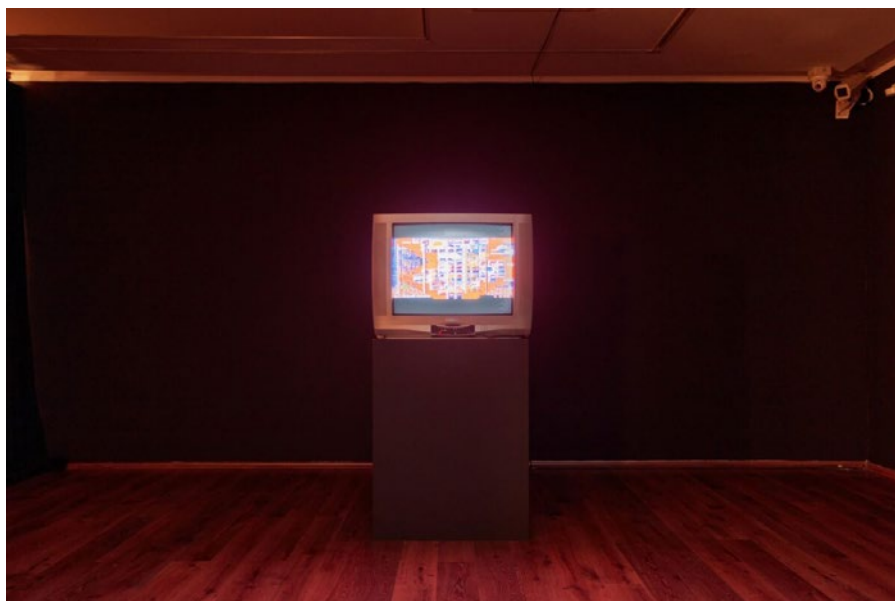
megismerésén keresztül megtanulhatják kifejezni a saját gondolataikat vagy megismerni a világnak egy olyan szeletét, ahol az embernek szabad máshogy gondolkozni, ami fiataloknál talán kifejezetten fontos, és ez elég „addiktív” tud lenni.

Szerinted a kortárs művészet milyen módon segíthet a kritikai gondolkodás, az önreflexió vagy akár a társadalmi érzékenység fejlesztésében?

Ma Magyarországon, nem tudom, hol máshol hallhat egy gyerek társadalmi problémákról a neki megfelelő szinten, mint az iskolában, egy múzeumban vagy múzeumpedagógiai foglalkozáson. Vannak fontos témák, problémák és én személyesen a jelenlegi polarizált világunkból leginkább a diskurzust hiányolom. Tehát ha azt szeretnénk, hogy az utánunk következő generáció nyitott legyen a társadalmi diskurzusra, akkor valamilyen módon meg kell tanítani rá, és be kell nekik mutatni a társadalmi problémákat. A foglalkozásokon a fiatalok kérdéseket tehetnek fel, saját véleményét alkothatnak, vitázhatnak, talán ezek fejlesztik leginkább a kritikai gondolkodást. A művész gyakran tesz fel kérdéseket, amelyek válaszait a nézőre bízta, vagy lehet, hogy egyáltalán nincs is kész válasz, csak a kérdés számít, mindenestre önálló gondolkodásra ösztönzi a látogatót.

Munkáid gyakran a képrombolás, értékpusztulás motívumait járják körül. Milyen reakciókat kapsz a fiatalabb közönségtől?

Többször kaptam már azt a visszajelzést fiataloktól, hogy unalmas. Ami számomra tulajdonképpen pozitív dolog, mert a lassúságot vagy monotonitást szándékos eszközként használom. A mobilunkon bármikor

Fotó:
Biró Dávid

előkapathatjuk a TikTokot, Instagramot és ömlenek ránk a gyors, rövid, hangos videók. Én arra ösztönözném a nézőt, hogy néhány percre lassuljon le és figyeljen meg apró részleteket, vagy merüljön el a helyzetben. Nem gondolom, hogy aki például valóban elmerült egy-egy videóban, unalmasnak találná; én egy másik ritmust kínálok a nézőnek.

Hogyan tapasztalod: a digitális technikákkal készített munkáid könnyebben vonzzák be azokat, akik nem jártasak a kortárs művészetben?

Igen, azt mondanám, hogy több, nem „művészetközeli” embertől is kaptam már visszajelzéseket, akik olvastak róluk, vagy találkoztak velük a szociális médiában. Így, ha csak ez alapján beszélek, akkor azt mondanám, hogy könnyebben vonzzák be. Talán azért van így, mert nagyon sok időt töltünk képernyők előtt, legyen az mobil vagy számítógép, és a digitális munkák így nem tűnnek olyan idegennek valaki számára, aki nem jár galériákba vagy múzeumba, mintha ugyanezt látná a white cube-ban. Persze ennek az is a következménye, hogy jobban el is tűnnek a munkák a szociális média tengerében.

Látsz különbséget abban, ahogy egy középiskolás, egy egyetemista vagy egy „klasszikus” múzeumlátogató közelít a műveidhez?

Azt az alapvető különbséget látom leginkább, hogy a fiatalabbak és a múzeumba nem látogatók többször teszik fel a „Hogyan?” kérdéseket: Hogyan készült? Milyen technikával? Mit használtam? stb. Bár sokszor esik szó hasonlóról, a „klasszikus múzeumlátogatóval” vagy művésszel is. Ők inkább a „Miért?” kérdésekre fókuszálnak.

Milyen előnyeit és veszélyeit látod annak, hogy a digitális technológiák ennyire beépülnek a művészet- és művészetpedagógiai világba?

Bár főként digitális munkákat készítek, igyekszem tudatosan használni a digitális eszközöket/platformokat.

Sok időt töltök kijelzők előtt, de fontos az „offline” élet. Vannak olyan digitális lehetőségek, amelyek elősegítik a tanulást, vagy hasznos eszközök lehetnek a tanulás során. Nem gondolom, hogy a művészetben, vagy a művészetpedagógiában különösebb problémát okozna a digitális technológiák beépülése. Azt hiszem, ezekben a közegekben ismertebb ezeknek a tudatos használata. Az analóg és a digitális megoldások kombinációját tartom a megfelelő útnak.

Szerinted a kortárs művészetnek van „nevelő” felelőssége? Vagy ez inkább a néző dolga, hogy értelmezzen, tanuljon belőle?

A kortárs művészetnek általában nem hiszem, hogy lenne ilyen felelőssége, inkább a munkákra mondanám ezt. Sok mű tájékoztató jellegű, kísérleti, játékosabb vagy provokatívabb. Ha azonban társadalmi, politikai vagy etikai kérdésekkel foglalkozik, akkor lehet egy „nevelő” dimenziója. De itt is inkább arról van szó, hogy lehetőséget teremtsz a gondolkodásra, nem arról, hogy kész válaszokat ad.

Milyen társadalmi vagy kulturális kérdéseket feszegetsz, amik – akár tudatosan vagy tudat alatt – reflektálásra ösztönözheti a befogadót? Illetve van olyan kiállításötleted, ami kifejezetten fiatal közönségre, tanulócsoportra fókuszálna, ha minden lehetőség adott lenne?

Számomra a család/családi problémák, egyéni mentális problémák meglehetősen fontosak. Mostanában különösen érdekel a digitális privát szféra, a megfigyelési társadalom témája, és hogy ez hogyan hat vissza az egyén életminőségére, mentális egészségére.

Jelenleg nincs célzottan csak fiatalokra fókuszáló konkrét ötletem, de elgondolkodtató volt a beszélgetés. Talán elkezdhetnék fiatalokat bevonni egy kísérleti, digitális-analóg átmenetet vizsgáló projektbe.

„Külön mederben, temérdek átfolyással”

A múzeumi terekben zajló munka két kulcsfontosságú szereplője a kurátor és a művészetpedagógus, akik bár szoros együttműködésben felelnek egy jól működő múzeumi foglalkozás kivitelezhetőségének biztosításáért, felelősségi köreikben mégis jelentős különbségeket találunk. E feladatkörök elkülönítése mentén azonban annak is nyilvánvalóvá kell válnia, hogy céljuk a pedagógia vonatkozásában nem lehet más, csak közös: hidat építeni a műalkotások és a közönség közé, biztosítva, hogy a kiállítások üzenete a szakmai hitelesség mellett pedagógiai megalapozottsággal, élményszerűen jusson el a célcsoportokhoz. Mindehhez pedig elengedhetetlen a párbeszéd, amelynek eredményeként a passzív befogadás helyét az aktív részvétel, a felfedezés szabadsága és a párbeszédes jelentésképzés veheti át.

Szöveg: Bodon Gergely Dávid

Noha a múzeumpedagógiai foglalkozástervezés és a kurátori munka igen közel esnek egymáshoz, annál is fontosabb, hogy világos különbséget tegyünk köztük. Nagy általánosságban azt mondhatjuk, hogy míg a kurátor a kiállítások és gyűjtemények szakmai, konceptuális háttéréért és tartalmáért felel, a pedagógus a látogatók ismeretének bővítésére és az élményszerzés gyakorlati aspektusaira fókuszál. Egy művészetpedagógus legfőbb feladata ennek megfelelően a múzeumi terekben és a bennük prezentált kiállítási anyagokban rejlő pedagógiai potenciál felismerése és kinyerhetővé tétele különböző interaktív, gyakorlati, projektorientált eszközökkel. Ehhez mérten kell egy jó pedagógusnak előrukkolnia az adott korosztály vagy célcsoport igényeinek leginkább megfelelő foglalkozásokkal és feladatokkal. Ebben a szellemben szervez például tematikus tárlatvezetéseket, workshopokat, arra törekedve, hogy minden általa elérhető pedagógiai és projektmenedzseri eszközzel segítse a múzeumi tartalmak minél kreatívabb csoportos vagy egyéni feldolgozását. Egy foglalkozás épp ezért elképzelhetetlen az oktatási intézményekkel való szoros kapcsolat és a pedagógusok aktív, akár továbbképzés keretében megvalósuló bevonása, felkészítése nélkül.

A kurátor és a tanár közös célja, hogy a kidolgozott foglalkozásokon a diákok minden lehetőséget és eszközfeltételt megkapjanak ahhoz, hogy kitörve a passzív befogadói státuszából, aktív résztvevőként kapcsolódjanak be a foglalkozásba, a felfedezés és a fejlesztő szándékú, de nem „iskolaszagú” párbeszéd jegyében.

E cél a kurátor azáltal tudja szolgálni, hogy biztosítja a kiállítás szakmai alapját és üzenetét, míg a múzeumpedagógus adaptálja és közvetíti ezt az üzenetet a különböző látogatói csoportok felé. Ahogy Czékmany Anna múzeumpedagógus, a Petőfi Irodalmi Múzeum (PIM) Felnőttképzési Főosztályának vezetője fogalmaz egy vonatkozó interjújában:

„Az alapvető, hogy a múzeumpedagógus mélyen tájékozott az adott témában/témákban, amiről beszélget, vagy amit keretez a foglalkozás során, azonban egy »hagyományos« múzeumpedagógiai foglalkozásnak – szerintem – nem az az elsődleges célja, hogy hiteles információkat adjon át, hanem hogy valami perspektíva-váltás történjen: akár a csoporton belül, akár a múzeummal, akár a témával szemben. Az elsődleges cél, hogy azt éljék meg a résztvevők, akikkel jó eséllyel ilyen keretrendszerben többet nem találkozunk, hogy itt kérdezhettek, véleményt alkothattak, magukat vagy egy társukat valahogy máshogy pillanthatták meg, egyáltalán, hogy jól érezték magukat.”

A múzeumpedagógiai foglalkozás eszerint tehát az ismeretbővítés mellett a felfedezés szabadságából, az önismeret és a csoportkohézió együttes elmélyítéséből, valamint a véleményalkotás bátorságának megízleléséből meríti jelentőségét és értelmét.

Mindezek után érdemes néhány szót a kurátori feladatkör megvilágítása is. Egy kurátor feladatai egyaránt kiterjednek a kutatás, a rendezvényszervezés, a mediálás és a gyűjteménykezelés mentén szerveződő valamennyi részproblémára. Egy jó kurátortól először is elvárható, hogy mélyrehatóan ismerje az általa gondozott gyűjteményt vagy a készülő kiállítás tematikáját, és ennek alapján saját látásmódjára hagyatkozva egyedi, mégis jól megvalósítható víziót alkosson a leendő kiállításról. Fontos, hogy e vízió megfelelőképp kapcsolódjon a kiválasztott műtárgyakhoz és hogy egy világos narratíva köré építse azok befogadását.

Egy kurátor ennél fogva egy kiállítás teljes megvalósításában részt vesz, a dizájntól a katalógus összeállításáig. Munkáján nem kevesebb múlik, minthogy sikerül-e hidat emelni a műalkotások és a közönség közé – mindent lehetőleg a befogadás- és kritikátörténet, valamint a vonatkozó legrelevánsabb kutatási eredmények által képzett összefüggésrendszer tükrében (akár hűen ahhoz, akár szembemenvén azzal); ezek alapján határozható meg ugyanis egy átgondolt kiállítás üzenetének és mondanivalójának fő csapásiránya, gerince. Szép hasonlattal világítja meg a kurátori feladatkör lényegiségét *Zsikla Mónika*, a Q Temporary kiállítóhely főkurátora, amikor szakmáját a következőképp jellemzi:

„A kurátori munkát a karmester tevékenységéhez tudnám hasonlítani, aki egy zenekari mű esetében pontosan ismeri a ritmusképletet, hallja, ha hamis a brácsás vagy csúszik a zongora, tudja a darab történetét, születésének körülményeit, sőt gyakran ő maga is képes lenne bizonyos hangszereken eljátszani a művet. A karmester a zenekar minden rezdülését érzékeli és koordinálja. A kurátori munkafolyamat is pont ennyire összetett.”

A művészetek és művészeti terek által ellátott feladatok és igények folyamatos bővülésének fényében a kurátorok is egyre fontosabb szerepet töltenek be a kiállítások szürke eminenciáiként, hiszen ők teremtik meg azt a környezetet, amelyben a művek hatásosan és érthetően léphetnek interakcióba a látogatókkal. A kiállítási tér elrendezése, a művek sorrendje és a kiegészítő anyagok formátuma, elhelyezése, közérthetősége mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a művek üzenete és szándéka világos és élményszerű legyen. A kiállítási anyaghoz kapcsolódó mélyebb kontextus és információs háttér megvilágításával pedig a közönség is mélyebb kapcsolatot képes teremteni az alkotásokkal.

Épp ezért döntő szerepet játszik egy kurátor abban, hogy egy általa gondozott kiállítás különféle oktatási programok által is adaptálható legyen, és a fiatalabb közönség figyelmét is képes legyen megragadni a közérthetőség és élményszerűség által. Egyedül a kurátor és a művészetpedagógus szoros együttműködése révén képes találkozni a tudományos munka a célcsoportok igényeivel. Ahhoz, hogy a végeredményt egyaránt jellemezze a szakmai hitelesség és a pedagógiai megalapozottság, már a tervezési fázisban érdemes figyelembe venni az iskolai tanterveket, hogy a kiállítás témái kapcsolódjanak a tanév ritmusához és a diákok

tantervi előrehaladásához. A kurátor ennek érdekében akár olyan tematikus fókuszpontokat is elkülöníthet a kiállítási anyagban, amelyek nem csupán vizuálisan ragadják meg a befogadó diákcsoport figyelmét, de konceptuálisan jól kapcsolódnak egy-egy pedagógiai szempontból is releváns témához – pluszpont, ha az adott műalkotás vagy installáció adaptálhatónak bizonyul a pedagógus által körvonalazható foglalkozásokba.

Az adaptálhatóságot mindenekelőtt a különféle interaktív elemek képesek szavatolni: nem árt, ha a kurátor egy látványtervező bevonásával olyan interaktív elemekről (például érintőképernyős felületekről, infografikákról, makettekről vagy rekonstrukciókról) is gondoskodik, amelyek megkönnyítik a diákok tapasztalati úton történő tanulását. E cél érdekében pedig már a kiállítás térbeli elrendezésének tervezésekor is fontos figyelembe venni az iskolai csoportok befogadói, térinterakciós és beltéri közlekedési lehetőségeit, úgy alakítva az útvonalat, hogy az ne egymástól izolált, s ekképp összefüggéstelen pontokon, hanem egy egységes kontextus stációin, logikus sorrendben haladva vezesse végig a diákokat a tárlaton – lehetőleg elkerülve a zsúfoltságot.

Lévén a kiállítások manapság már kevésbé a magányos műélvezet, hanem egyre inkább a rácsodálkozás, a közös, párbeszédes jelentésképzés közegei, fontos, hogy a művészek se vesszenek el elefántcsonttornyaikban, hogy a kiállításszervezők is előbújjanak vízióik és tervezőasztaluk félhomályából és a pedagógusok is a gyermekzsivaj üdeségével merjenek belépni a kiállítási terek kimért közegébe. E külön mederben, ám temérdek átfolyással iramló világok találkozásából pedig talán valamennyien gazdagodhatunk. A múzeumkultúra és a köznevelés párbeszédéhez ezért mindenekelőtt a kiállítás- és oktatásszervezés szereplőinek dialóguskészségére van szükség; arra, hogy művészek, kurátorok és pedagógusok anélkül érezzék magukénak az egyéni és közösségi ismeretszerzésre és értelemadásra vonatkozó lehetőségek megteremtésének felelősségét a gyermekek számára, hogy bármelyik fél alárendelné a maga igényeit a másik érdekeinek. Így nyerhet talán új és mélyebb értelmet a művészeti nevelés és kínálhatják fel a művészetek közvetítő közegei egy közösségben értelmet nyerő önfejlesztés lehetőségét.

Források:

Koltai Zsuzsa (2018): [Javaslatok múzeumpedagógiai jó gyakorlatok megvalósításához](#) In: *Tudásmenedzsment*, 2018. november, 19. évf. 2. sz.

Joó Emese (2016): [Kiválasztók és kiválasztottak – részvétel és együttműködés a múzeumpedagógiában](#) In: *Replika 100*, 2016/5. szám

Ilyés Krisztinka (2025): [A múzeum nem a kinyilatkoztatás, hanem a felfedezés tere](#) In: *MNMKK/Hírek*, 2025.

Takáts Fábián (2021): [A kurátori munkát a karmester tevékenységéhez tudnám hasonlítani](#) In: *Kultmag/Dunszt*, 2021.

[Mi a szerepe egy kiállítás kurátorának?](#) In: *Művész Magazin*, 2024.

Kulturális ajánló

Összeállította:
Szabó Dániel

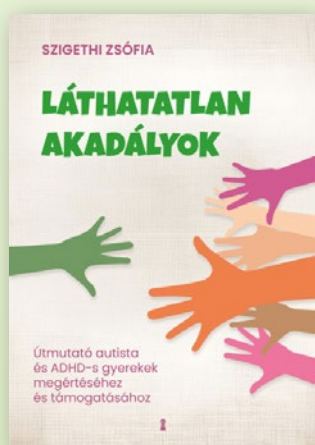
► KÖNYV

Szigethi Zsófia: Láthatatlan akadályok – Útmutató autista és ADHD-s gyerekek megértéséhez és támogatásához

Kulcslyuk Kiadó Kft., 2025

A könyv azoknak a szülőknek szól, akik szeretnék jobban megérteni és támogatni autista vagy ADHD-s gyermeküket. Pedagógusoknak, segítő szakembereknek, akik eltérő idegrendszerű működésű gyerekekkel és felnőttekkel is foglalkoznak, és gyakorlati megoldásokat keresnek. Valamint mindazoknak, aki nyitott szívvel megismernék a neurodiverzitás kihívásait és szépségeit.

Olvasmányos stílusban, mégis tudományos alapossággal mutatja be, mit jelent neurodiverz emberként élni egy neurotipikusokra szabott világban, amely tele van láthatatlan, de nagyon is érezhető akadályokkal. Érzéketlenül világítja meg a szokatlan viselkedések mögötti okokat, és kipróbált stratégiákat kínál a mindennapi kihívások kezelésére. A diagnosztikától az akadálymentesítésig, a jutalmazási rendszerektől a társas készségek fejlesztéséig minden lényeges témát érint – kutatásokkal és gyakorlati példákkal alátámasztva. Külön fejezet foglalkozik az AuDHD-val, vagyis az autizmus és ADHD együttes előfordulásával, segítve az összetett igények megértését is.

► PROGRAM

Orchidea- és broméliakiállítás a Vajdahunyadvárban

Dél-Amerika csodálatos növénykincsei, a papucsorchideák ragyogó megjelenésükkel, feltűnő virágaikkal bizonyítékai annak, hogy még mindig lehet találni nagy virágú orchideákat a szubtrópusi erdőségekben. A Magyar Orchidea Társaság ezeket a szépségeket választotta az őszi kiállításá vezérnövényének. Ezek a különleges orchideák több száz évvel a felfedezésük után is még mindig tartogatnak számunkra meglepetéseket. Színük a smaragdzöld, a csillogó kávébarna és a vaníliásárga változataiban pompázik, de találunk a fajok között élénkpiros és pinkszínűt is. Szirmaik gyakran pettyesek vagy szépen csíkozottak. Mint a legtöbb orchideafajt, a dél-amerikai papucsorchideákat (Phragmipedium) is többször, többféle módon keresztezték egymással a tudósok, és így még szebb, még változatosabb színvilágú, a mesterséges viszonyokat jobban elviselő egyedek jöttek létre.

Látogatóinknak ezeket a csodás virágokat több más ősszel nyíló orchideával együtt mutatjuk meg a Magyar Orchidea Társaság őszi kiállításán. (kép és szöveg: mezogazdasagimuzeum.hu)

Online jegyvásárlás ezen a [linken](#) érhető el.

► KÖNYV

Rudolf Steiner: A szabadság filozófiája | Lazi Könyvkiadó Kft., 2025

Rudolf Steiner osztrák polihistor, filozófus, író, a Waldorf-pedagógia atyja, egy új világnézeti irányzat, az antropozófia megalkotója. Az antropozófia kifejezés a görög „antropos” (ember) és a „sophia” (bölcsség) szavak összetételéből ered, jelentése: az „ember bölcssége”. Egy megismerésen alapuló, tudományos módszerekkel felépített sajátos világképet takar ez a kifejezés, amely egyesíti magában az ókori Kelet bölcsségét és a modern Nyugat tudományos gondolkodását. Lényege abban áll, hogy azokat az érzékfeletti tapasztalatokat is valóságnak fogadja el, amelyeket a tudomány a maga technikai eszközeivel nem tud mérni vagy igazolni, így nem is ismer el.

Rudolf Steiner egy alkalommal arra a kérdésre, hogy „mi marad meg a műveiből ezer év múlva”, azt válaszolta: „Csak *A szabadság filozófiája* fog fennmaradni. De abban minden benne van. Ha valaki az ott ábrázolt szabadságot megvalósítja, akkor megtalálja az antropozófia egész tartalmát.”

► FILM

Az utolsó viking

dán fekete vígjáték, 116 perc, 2025

Anker 15 év után szabadul a börtönből, ahol rablásért ült. A pénzt annak idején a testvére, Manfred ásta el, és egyedül ő tudja, hol van. De Manfred azóta egy olyan mentális betegséggel küzd, ami miatt mindent elfelejtett, azt is, hova rejtette el a zsákmányt. És ha mindez nem lenne elég gond, Manfred meg van róla győződve, hogy ő valójában *John Lennon* a Beatlesből. A testvérek visszatérnek gyermekkoruk lakóhelyére, hogy megtalálják a rablásból származó pénzt. Manfred emlékeinek visszaszerzéséhez pedig megpróbálják összehozni a Beatlest és két olyan embert találnak, akik azt hiszik magukról, hogy ők Paul McCartney és Ringo Starr. ([Urania-nf.hu](https://urania-nf.hu))

► KIÁLLÍTÁS

Vihar előtt. Tajvan a múlt és jelen határán | Ludwig Múzeum

A kiállítás különös hangsúlyt fektet az aktuális tendenciákra és azokra a művekre, amelyek bemutatják Tajvan tudományos és technológiai fejlődését, valamint azt a történelmi és társadalmi-politikai háttérrel, amely Tajvan sajátos identitását és mai dinamikus, nyitott társadalmát formálta. A kiállítás 20 meghívott művész munkáin keresztül vet fel olyan aktuális témákat, mint az őslakosok öröksége, a természet, a hagyományok, a környezetvédelem, a gyarmatosítás kulturális hatásai, a 19–20. század viharos történelme és traumái, a modern demokrácia és a tajvani identitás kialakulása, a modern társadalom értékei és kultúrája vagy Tajvan a jövőben: modernizáció, gazdasági fejlődés, új technológiák.

További információ ezen a [linken](#) érhető el.

► SZÍNHÁZ

Tarnóczi Jakab – Varga Zsófia: Rekviem | Katona Színház

Lehet-e eleget élni? Marad-e utánunk valami? Hogyan befolyásolják döntéseink a minket követő generációk életét? Minek és kinek kell megváltoznia ahhoz, hogy jól tudjunk együtt élni? Mi az, amit csak akkor veszünk észre, amikor a másik már nincs többé? Mi számít igazán? Lehet-e nem meghalni?

A *Rekviem* egy többgenerációs magyar családtörténet, melynek középpontjában nőalakok állnak: egy nagy formátumú nagymama, a hozzá nehezen kötődő lánya és menyje, valamint a külföldről hazatérő unoka. A család és a körük szerveződő közösség életének három olyan időszakaszába nyerünk betekintést, melyeket a születés és a halál motívumai határoznak meg.

Az előadás *Tarnóczi Jakab* és alkotócsapatának közös kísérlete arra, hogyan lehet a színház nyelvén beszélni egy ország közérzetéről, idegállapotáról, mikroközösségeiről – és arról, hogy vajon lehet-e még hinni valamilyen közös jövőben. A Katona József Színház társulatára írt előadás *Máté Gábor* igazgatói időszakának utolsó bemutatója.

A lényeg a körítésben rejlik: a román sarmale és a szerb pljeskavica

A világnapok, nemzeti és nemzetiségi ünnepek számontartása mellett a népszokások, konyhatradíciók ismerete is kulcsszerepet játszik a társadalmi hídépítésben, az egymás mellett élő, akár egymásnak otthont adó népek és kultúrák találkozásában. Hazai Ízek című rovatunk sajátos gasztronómiai hagyományain keresztül mutatja be az egyes szomszédos népek, velünk élő nemzetiségek, valamint azon országok kultúráját és szokásait, ahol nagy lélekszámban élnek honfitársaink. Ezúttal a román és szerb konyha kerül terítékre.

Szöveg: **Bodon Gergely Dávid**

Noha a román és a szerb konyha azonos balkáni gyökerekkel rendelkezik, mindkettőnek megvannak a maga egyedi, jellegzetes vonásai. Románia gasztronómiáját mélyen meghatározzák a kultúra római korig visszanyúló dák gyökerei, valamint a szláv, a bizánci, a török, de éppígy a történelmi magyarság felől érkező impulzusok is. A térség remek mezőgazdasági feltételeinek köszönhetően a román konyhakultúra sokat merít a paraszti hagyományokból, éppígy a természetadta szezonális lehetőségeket kiaknázó kistermelői szemléletből.

A román mămăligă, vagyis a kukoricamálé – amit az erdélyi magyarság puliszkaként, esetleg gancaként, talján barátaink pedig mint polentát ismernek – például már a XVI–XVII. század óta közkedvelt alternatívája a kenyérnek és méltó párja az erdélyi-román csorbáknak (savanyú leveseknek), valamint különféle ünnepi, szafatos-töltött étkeknek – mint amilyen például a sarmale, vagyis a töltött káposzta.

Szerbia gasztronómiáját szintén mélyen áthatja a történelmi pásztor- és falusi gazdálkodás, az oszmán hódoltság és a környező szláv népek kulturális hatása. A legkülönbébb módokon elkészített füstölt-sós húsok és tejtermékek (mint a kajmak vagy a pavlaka) dominanciája a régre visszanyúló állattenyésztési hagyományokra vezethető vissza. Emellett az oszmán jelenlét a balkáni régiókban az egzotikusabb fűszerek használata mellett a grillezés és parázson sütés szeretetét is elültette. A különböző vegyítésű darált húsból készült, vaslapon sült csevapok és pljeskavicák koszorújában azonban bőven akad hely a számtalan variációban előforduló ajvárnak és más sültzöltség-alapú krémeknek, amelyek külön-külön, de akár a húsokat kiegészítve is remek bevezetést kínálnak a nemzet gasztrókultúrájába.

A két ország változatos domborzatának és éghajlatának megfelelően régióként más-más konyhatradíciókkal rendelkezik. Románia északi, észak-nyugati része (Erdély és a Kárpátok) értelemszerűen más alapanyagokat és technikákat használ, mint a Román-alföld vagy a Fekete-tenger partvidéke. Míg a tenger közelsége a halasabb, mediterrán jellegű fogásoknak kedvez, az északibb, észak-keleti régiókban főként a gabona

és a különféle tejtermékek használata dominál. Szerbiában éppígy kiváló adottságokat biztosít a Dinári-hegységrendszerben végződő alföldi síkság a nagyobb testű, vörös húst adó állatok (disznó- és marhafélék) tenyésztéséhez, míg a hegyvidékeken inkább a birka- és kecskepásztorok leleleményessége formálta a helyi specialitások körét. Mindkét gasztronómia esetében látszik azonban, hogy a megélhetéshez kötődő, könnyen tárolható – sózott, füstölt, erjesztett – élelmiszerek hagyománya eresztett igazán mély gyökeret.

Na de mi is a különbség a román mics és a szerb csevap között? Hogy a lehető legfantáziátlanabb választ adjuk, igazándiból semmi. Vagyishogy minden más, ami a hús mellett a tányérra kerül. Maguk a grillhúsok nagyjából hasonló vegyítékben készülnek birka, sertés és marha darált húsból, és bár mindkét nemzet büszke a maga regionális, helyi fűszerezési, hússütési szokásaira, ember legyen a talpán, aki tálalás előtt, pusztán a húsokat szemlélve-ízelve különbséget tud tenni egy tradicionális csevap és mics között. Merthogy mindkettő: a szerb csevap is csak a mellé tépett, pirult balkáni lepénykenyérrel, a lepinjával, és az elmaradhatatlan ajvárral alkot szimbolikus egységet, ahogy a román mics is csak a hozzá álmodott tradicionális fokhagyma-mártogatóssal, a muzsdéjjal válik kerek egészzé.

Ha úgy ítéljük, főzés előtt mossuk át a leveleire szedett savanyú káposztát vagy áztassuk be éjszakára egy tál hideg vízbe. Olajon pároljuk üvegesre a felkockázott hagymát és a fokhagymát, majd szórjuk hozzá a rizst, és lassú kevergetés mellett hagyjuk, hadd álljon össze az alap. Egy keverőtálban dolgozzuk alaposan össze a darált húst, az apróra vágott petrezselymet és kaprot, valamint a hagymás-rizses keveréket. Sózzuk-borsozzuk ízlés szerint!

Ezt követően a vegyítékből formázzunk szemünknek kedves méretű golyókat, és töltsük meg velük a káposztaleveleket: helyezzük a töltelékét a levél közepére, hajtsuk be a végeket, és óvatosan csavarjuk fel, hogy szép kis batyukat kapjunk. Ezután rétegezzük kis töltött káposztáinkat és az apróra vágott kolozsvárit egy kizsírozott, magas falú tepsibe, jénai tálba vagy öntöttvas edénybe.

Hozzávalók négy adag román sarmaléhoz:

- 50 dkg darált sertéscomb;
- 15 dkg füstölt (kolozsvári) szalonna;
- ½ fej savanyú káposzta (leveleire szedve);
- ½ csésze nyers rizs;
- 1 hagyma;
- 3 gerezd fokhagyma;
- ½ csokor friss kapor;
- ½ csokor friss petrezselyem;
- 5 dl paradicsomlé;
- só, bors ízlés szerint;
- 2 evőkanál olaj.

Ha végeztünk a káposztatabatyú-szalonna rétegek lera-kásával, öntsük fel a készülő finomságot a paradicsomlével (ha nem lepi el, szükség esetén pótoljunk utána kis vízzel vagy pár korty fehérborral), majd lefedve, 190 fokra előmelegített sütőben hagyjuk összeérni egytálétkünket. Nagyjából 2 óra kell neki fedő alatt, majd még 1–1,5 óra fedő nélkül, amíg szépen megpuhul és megpirul a teteje.

Az elkészült káposztát fogyasszuk frissen, melegében, tejföllel – és ha a teljes élményre vágyunk, juhtúrós puliszkával, mámmaligával! Tegyük minden húsunkat egy keverőtálba, és szórjuk hozzájuk a szódabikarbónát, a sót, majd keverjük össze alaposan. Ezután reszeljük le a hagymát, és tegyük azt is a többi alapanyaggal együtt a húskeverékhez. Keverjük rajta egy utolsót, és legalább két órán át hagyjuk egyvelegünket hűsölni a fridzsider mélyén.

Ha letelt a pihenőidő, formázzunk pogácsának való gombócokat a masszából, majd lapítgassuk szét őket nagyjából 12–13 cm átmérőjű, 1 cm vastagságú húsogácsákra. Ezután öntsünk olajat egy forró serpenyőbe és fektessük bele szépen egymás mellé a húsogácsákat. Ügyeljünk rá, hogy mindkét oldaluk legalább 3–4 percig süljön.

Mindeközben be is tehetjük 20 percre a paprikákat egy 200 fokra előmelegített sütőbe, majd az idő lejártakor hámozzuk meg és magozzuk ki őket, lötytyintsünk rájuk kevés balzsamecetet. Ezután vágjuk szemrevaló darabokra a hagymát, és pirítsuk le a még forró, szaftos serpenyőben a félbeszelt zömléket.

Hozzávalók négy adag szerb pljeskavicás szendvicshoz:

- 600 g darált marhahús;
- 300 g darált sertéshús;
- 200 g darált bárányhús;
- 1 tk. szódabikarbóna;
- só, bors;
- 100 g hagyma;
- ½ tk. pirospaprika;
- 50 ml alaplé;
- ½ tk. kakukkfű;
- olaj a sütéshez; majd pedig az összeállításhoz;
- 4 db kápia paprika;
- 1 ek. balzsamecet;
- 1 fej lila hagyma;
- 4 db buci.

Ha mindennel megvagyunk, helyezzük a bucikba a még friss, pirult pljeskavicákat, kenjük meg őket kevéske vajjal, valamint a lágyra puhult, sült paprikakrémmel és szórjuk rá az apróra vágott hagymát. Így kapott szendvicseinket fogyasszuk egészséggel, barátaink körében!

Források:

<https://femina.hu/recept/roman-toltott-kaposzta-sarmale-recept/>

https://hu.wikipedia.org/wiki/Rom%C3%A1n_konyham%C5%B1v%C3%A9szet

<https://izekesillatok.hu/receptek/sarmale-roman-toltott-kaposzta/>

<https://streetkitchen.hu/street-kitchen/pljeskavica/>

<https://divany.hu/offline/2020/05/12/csevap-mics-kulonbseg/>

<https://pokerfood.hu/blog/csevap-mics-plyeszavica>

https://hu.wikipedia.org/wiki/Szerbia_kult%C3%BAr%C3%A1ja#Gasztron%C3%B3mia

Kristóf Károly és az első magyar keresztszórejtvény

A keresztrejtvény (vagy régiesen keresztszórejtvény) mára az egyik legismertebb és legkedveltebb szókitaláló játékká vált. Az, hogy pontosan hol és mikor született meg, nem tudjuk. A magyar keresztrejtvény története azonban ennél könnyebben nyomon követhető, hiszen „születési dátumaként” általában 1925. január 22-ét tartják számon, ugyanis ezen a napon jelent meg az első hazai „keresztszórejtvény” a **Ma Este** című képes hetilap 43. oldalán. A feladvány szerzője **Kristóf Károly** volt (születési nevén **Löbl Sámuel**), aki számos művészeti tevékenység mellett újságíróként is dolgozott. Nézzük, hogyan alakult a keresztrejtvény története a kezdetektől egészen napjainkig.

Szöveg: Szabó Dániel

Már a 19. században is jelentek meg nyelvi vagy szórejtvények: akrosztichonok, betűjátékok, verskezdeti betűk szavakat alkotó formája. Ezek azonban nem voltak rácsos elrendezésűek, nem használtak fekete négyzeteket és nem feltétlenül kínáltak mindkét irányban átlapolódó szavakat. A modern, maihoz hasonló keresztrejtvény formájának kialakulása gyakran az amerikai *Arthur Wynne* nevéhez kötődik, aki 1913. december 21-én tette közzé az első keresztrejtvényszerű feladványt a *New York World* vasárnapi mellékletében. Wynne munkája – noha kezdetben egyszerűbb szerkezetű volt – gyorsan népszerűvé vált, amit más újságok hamar át is vettek.

A játék terjedését segítette, hogy olvasmányos, szellemi kapcsolódást kínáló rovatként jól illeszkedett a napi sajtóhoz. Az első feladványok után a keresztrejtvény fokozatosan beépült az újságok, magazinok hasábjai-ba mint állandó rovat vagy melléklet. Európában, így Magyarországon is az 1920-as évek közepétől kezdve terjedt el.

A keresztrejtvény népszerűvé válása több tényezőnek volt köszönhető. Elsősorban egyszerre volt szórakoztató és intellektuális kihívás, hiszen nem csupán passzív befogadást kívánt az újságolvasótól, hanem aktív gondolkodást, szókinsz bővítést, valamint az összefüggések felfedezését. Ebből következik a fokozott olvasói részvétel, ugyanis a lap olvasói beküldhették a megfejtést; sorsolásokat tartottak, díjakat adtak, ami növelte az elköteleződést az újság iránt. Emiatt elindult egyfajta verseny és lapszámnövekedés. A kiadók versengtek, kinek van jobb, érdekesebb, nehezebb vagy látványosabb feladatsora, amivel az olvasókat meg tudják nyerni. Ezek mind hozzájárultak az egységesebb szabályrendszer kialakulásához, mivel az idők során létrejöttek azok a konvenciók (fekete négyzetek, átfedő szavak, ismétlődések elkerülése, szótagszabályok stb.), amelyek a ma ismert keresztrejtvényt is jellemzik.

Idővel persze sok variáns jelent meg: skandináv típusú keresztrejtvények (amelyek nem fekete-fehér blokkokkal, hanem sorozatosan kitöltött mezőkkel dolgoznak), különféle logikai, szóösszekötő variánsok, tematizált feladványok, szójátékos kitekintések és ma már a digitális platformokon megjelenő online keresztrejtvények. Magyarországon a keresztrejtvény olvasói rovatként hono-

sodott meg, és az idők során külön rejtvenykiadványok, rejtvenyújságok (például a *Füles*) váltak meghatározóvá.

Az első magyar feladvány – bár nem volt tökéletes konstrukció – úttörő szerepet játszott: megalapozta a magyar rejtvenykultúrát. Magában a rejtvenyben 25 vízszintes és 18 függőleges meghatározás szerepelt. A mező 10 × 10-es volt, amelyben 17 fekete négyzet húzódott. A rejtveny nem volt tökéletes: nem minden függőleges sor tartalmazott értelmes szót – csak azok, amelyekhez szám volt rendelve. Közléskor Kristóf Károly cikkben ismertette az amerikai rejtvenydivatot és magyarázatot is adott arra, hogyan kell keresztszórejtvényt megfejteni. A nyereség is figyelemre méltó volt, a helyes megfejtők között egy mahjongkészletet sorsoltak ki. A megfejtést és a nyertesek nevét két héttel később közölték. A kezdeti időszakban még „keresztszórejtvény” néven szerepelt, később rövidült csak „keresztrejtvény” kifejezésre. A *Ma Este* után hamarosan más lapok is követték a példát. Két héttel az első után már *Az Újság* is közölt keresztrejtvényt, amelynek készítője a később ismert rejtvenykészítő, *Grätzer József* volt.

Egy anekdota szerint a kész feladványt Kristóf Károly egy kávéházban akarta kipróbáltatni egy ismeretlennel, aki azonban nem lelkesedett érte. A fiatalemberről, aki a kávéházban versesköteteket árult, később kiderült, hogy *József Attilának* hívják. A legenda szerint a költőt megpróbálták rávenni a megfejtésre, de ő azt mondta:

„Van nekem elég rejtveny az életemben!”

Bár ez a történet némi romantikus túlzással él (továbbá nehezen ellenőrizhető), a források többsége említi és részévé vált a magyar keresztrejtvénymítosznak.

Az első feladvány megjelenése nem hozta azonnal az osztatlan sikert, a közönség reakciója vegyes volt. Néhány olvasó számára idegen, furcsa volt az új típusú feladvány. Kezdetben nehézségeket okozott a még kiforratlan konstrukció, ami merőben eltért a mai szabályoktól és zavart okozhatott a megfejtőkben, valamint a meghatározások is bizonytalanabbak voltak. A népszerűsítéshez olyan ösztönzők kellek, mint a díjak, a közlés és visszajelzés lehetősége, valamint a megfejtés közzététele. Egyes források szerint maguk a feladványok is tartal-

maztak bizonyos hibákat, vagy legalábbis elnagyolt részleteket. Mindezekkel együtt a feladvány felkeltette az érdeklődést és más lapok számára is minta lett.

A kezdeti nehézségek után fokozatosan külön rovatok, rejtvénylapok, kiadványok terjedtek el, és a keresztrejtvény mint jelenség több irányba bontakozott ki. Magyarország egyik legmeghatározóbb rejtvénymagazinja a *Füles* volt, ami 1957-ben indult és hosszú évtizedeken át maradt népszerű kiadvány. Klubok és versenyek alakultak, majd váltak rendszeressé, így a rejtvényfejtés nemcsak otthoni, hanem közösségi tevékenységgé alakult. A magyar rejtvényfejtők nemzetközi versenyeken is részt vettek, például a logikairejtvény-fejtő világbajnokságokon. Magyarország többször ért el dobogós helyezést, versenyzőink egyéniben világbajnoki címet is elértek. A magyar rejtvénykultúra sikerét jelzi, hogy ma Magyarországon több száz kiadvány létezik, amelyek nemcsak klasszikus keresztrejtvényt, hanem sokféle logikai és szóvariánst is kínálnak. A magyar rejtvényfejtőket nemzetközi szinten is elismerik: Magyarország már több alkalommal adott otthont a logikai és rejtvényfejtő világbajnokságnak, és értünk el kiemelkedő eredményeket (pl. *Madarassy Pál* egyéni világbajnokságon).

A klasszikus konstrukció mellett megjelentek skandináv típusú rejtvények, tematikus feladványok, szókeresztek, szójátékos kihívások, logikai és kombinatorikus feladványok is. Az idők során kialakultak a ma bevett konvenciók: fekete négyzetek, közös betűk, ismétlések elkerülése, a meghatározások stílusa (pl. rövidített, egyértelmű definíciók) és szókincsmegkötések. Az internet megjelenésével pedig a sok papíralapú rejtvény mellett online feladványok és applikációk is elérhetővé váltak, ezzel új, fiatalabb közönségrétegeket is bevonva.

Az idei centenárium kapcsán több rendezvény, verseny és esemény is tiszteleg a régi hagyomány előtt. A **Rejtvényfejtők Országos Egyesülete (ROE)** versenyeket hirdetett a jubileum tiszteletére. A centenáriumi versenyeken többféle kategóriában – klasszikus keresztrejtvény, logikai feladványok, szójátékok, sudoku – mérhetik össze tudásukat a résztvevők. Az ünnepi év során több vidéki helyszínen is tartanak keresztrejtvényfejtő eseményeket. Ám az ünnepségek és versenyek nem csupán nosztalgikus gesztusok; alkalmat adnak arra, hogy felhívják a figyelmet a magyar nyelvi játékok értékére, nyelvünk sokszínűségére és a nyelvhasználók kreativitására.

A keresztrejtvény – bár egyszerűnek tűnő forma – magyar viszonylatban is képes volt mélyen befolyásolni a játékos gondolkodás, az olvasói részvétel és a kulturális közösség formálódását. A száz év során a magyar keresztrejtvény nem pusztán egy olvasói rovat maradt: külön kultúrája született, rejtvénykiadókkal, fejtőversenyekkel, nemzetközi részvétellel. Az első feladvány – bár nem tökéletes konstrukciója – mérföldkő volt, amely megnyitotta az utat a későbbi minőségi fejlődés előtt. Az évtizedek során a szabályok finomodtak, a feladványtípusok gazdagodtak és az olvasók – amatőrök és szakemberek egyaránt – komoly tudással és lelkesedéssel kapcsolódtak be. A magyar keresztrejtvény százéves jubileuma így nem csupán múltidézés, hanem élő ünneplése annak, hogy a nyelv, a gondolkodás és a játékoság miként fonódik össze a kultúrában.

Lássuk, olvasóink meg tudják-e fejteni az első magyar keresztzójéjtvényt:

1	27		2				3		
4						5		6	
		7						33	
8		29		9				10	
				11					
26			12	13	31	32			34
14	28			15			16	17	
18	19		30				20		35
21	22					23			
		24			25				

Vízszintes

1. Egy fővárosi színház. **2.** Szórakozóhely. **3.** Laknak benne. **4.** Érc. **5.** Uri Játék. **6.** Állat. **7.** Színházi kellék. **8.** Külföldön sikert aratott magyar színmű. **9.** Embert utánozó figura. **10.** Háziállat. **11.** Ismert budapesti filmszínház. **12.** Keleti népfaj. **13.** Fogoly. **14.** Társasvállalat rövidítése. **15.** Görög férfiszépség. **16.** Szerb város. **17.** Expresszionista művészeti lap. **18.** Orosz folyó. **19.** Az első ember párja. **20.** Fényforrás. **21.** Állat. **22.** Budapesti kávéház. **23.** Kérdőszócska. **24.** Budapesti star. **25.** Elem.

Függőleges

1. Magyar színpadi író. **9.** Női név. **11.** Időjelző. **18.** Aki örökké vonz. **19.** Földmíves szerszám. **20.** Indulatszó. **21.** Harmadik személy. **23.** Feltételes szócska. **26.** Férfi. **27.** Északi katolikus nemzet. **28.** Golyós játék. **29.** Testrész. **30.** Menyasszony neve. **31.** Kellemetlen meglepetés. **32.** Ugrádozó lény. **33.** Kínai cserjéből készült ital. **34.** Gazdasági intéző. **35.** Görög isten.

Források:

[100 éve jelent meg az első magyar keresztrejtvény](#)

[100 éves a magyar keresztrejtvény](#)

[A 100 éves magyar keresztrejtvényt ünneplik a rejtvényfejtők](#)

[Nem aratott osztatlan sikert az első magyar keresztrejtvény](#)

[Fejtsd meg az első magyar keresztrejtvényt 1925-ből!](#)

[100 éve jelent meg az első magyar „keresztzójéjtvény”](#)

[A verseny, amelyen a rejtvényfejtők csapnak össze](#)

Iránytű

Összeállította:
Bodon Gergely Dávid

Educatio Kiállítás 2026

A **2026-os Educatio Kiállítást** január 8. és 10. között, csütörtöktől szombatig rendezik meg a Hungexpón. Az eseményen a pályaválasztás előtt álló középiskolások személyesen is találkozhatnak a hazai egyetemek képviselőivel, valamint számos külföldi felsőoktatási intézmény standján is tájékozódhatnak. A belépés díjmentes, de előzetes regisztrációhoz kötött, amely október végétől lesz elérhető az **Univerzum.hu** applikációban mind egyéni látogatók, mind csoportok számára.

Az idei tanévben is igényelhető ingyenes laptop ötödikeseknek és kilencedikeseknek

Az idei tanévben az ötödikes és kilencedikes diákok jogosultak ingyenes laptopra, amelyet a KRÉTA rendszeren keresztül, szülői közreműködéssel lehet igényelni az alábbi módon.

Miután a szülő belépett a KRÉTA rendszerbe, válassza ki a menüből az „**Eszköz ügyintézés**”, majd az „**Eszköz igénylése**” lehetőséget. A megjelenő űrlapon a szülő adatait kell megadni, mivel ő veheti át a laptopot az iskolában. Ezután el kell fogadni az Általános Szerződési Feltételeket és az adatvédelmi tájékoztatót, legvégül pedig a „**Regisztráció benyújtása**” gombbal lehet véglegesíteni az igénylést. A sikeres regisztrációt követően az iskola értesítést küld az átvétel pontos idejéről és módjáról.

Fontos: az ingyenes laptopok igénylésének határideje **december 31.**

A diákok a végzősök által leadott, majd felújított készülékeket kapják meg, amelyek korszerűen és biztonságosan működnek. A kiosztott eszközök típusai megegyeznek az előző években használtakkal: **Asus BR1100F**; **Dell Latitude 3140**; **Lenovo 300w Gen4**; és **HP Pro x360 Fortis 11 G11**.

Középiskolai nyílt napok

Sok intézmény már októberben és novemberben megnyitja kapuit az érdeklődők előtt, míg más helyeken csak január-februárban lesznek betekintő órák, valamint online vagy személyes tájékoztatók. A **Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat** egy részletes listában összegzi, hogy mely fővárosi gimnáziumok, technikumok, szakképző iskolák és szaggimnáziumok mikor várják a diákokat, szülőket. A 2025/26-os tanév nyílt napjainak folyamatosan frissülő listája elérhető az **eduline.hu** oldalán.

Idén is beküldhetik munkájukat a kreatív diákok a Richter TETT-mesepályázatra

Ötödik alkalommal hirdették meg a Richter TETT – Te és a természettudományok – mesés történetek pályázatát, amelynek célja, hogy a diákok fantáziájuk segítségével közelebb kerüljenek a tudomány világához. A program a Richter Gedeon Nyrt. kezdeményezésére, több szakmai és kulturális szervezet együttműködésével valósul meg. A pályázatra olyan alkotásokat várnak, amelyekben az irodalom és a természettudományok szervesen kapcsolódnak össze. A zsűri az írói készséget, a kreativitást és a történet kibontakozását értékeli.

A pályázati műveket a <http://www.tettmesepalyazat.hu/> weboldalon lehet beküldeni.

A pályázat határideje: **2025. november 12.**

A legjobb pályaművek bekerülnek a Richter TETT-könyv új kötetébe, valamint értékes tárgyi és utalvány formájában kiosztott díjakban részesülnek. A kezdeményezés az elmúlt években országos sikerré vált: több mint 2500 pályamunka érkezett közel 700 iskolából, és 432 alkotás már meg is jelent a program antológiáiban. A pályázat fontos célja, hogy erősítse a diákok és pedagógusok együttműködését, és játékos, alkotó módon segítse a természettudományos gondolkodás megszerettetését. A zsűri kiemelt figyelmet fordít a tudományos hitelességre és a nyelvi igényességre, a szervezők pedig remélik, hogy a TETT továbbra is inspiráló platform marad a fiatal tehetségek kibontakozásához.

További információ:

www.tettmesepalyazat.hu

Elindult a nevezés a 35. Országos Tudományos és Innovációs Olimpiára (OTIO)

A megmérettetésre 14 és 20 év közötti középiskolás diákok jelentkezhetnek egyéni vagy kétfős csapatban. A verseny a természettudományok, matematika, környezetvédelem és technológiai fejlesztések iránt érdeklődő fiatalok számára kínál lehetőséget, hogy ötleteiket, kutatásaikat és fejlesztési projektjeiket bemutassák. Újdonság, hogy a **budapesti forduló** mellett **Debrecenben**, **Győrött**, **Kaposváron**, **Miskolcon**, **Szegeden** és **Veszprémben** is rendeznek válogatókat. A legjobbak mentorált felkészítő programban vehetnek részt, majd a döntőn mutathatják be projektjeiket, ahol több mint 5 millió forint összdíjazás és értékes szakmai lehetőségek

várnak rájuk. A legkiemelkedőbb versenyzők nemzetközi innovációs megmérettetésekre is továbbjuthatnak. Az Innovációs Szövetség idén egy **motivációs kisfilmmel** is igyekszik ösztönözni az érdeklődőket jelentkezésre.

A verseny háromfordulós: a területi válogatók után a kiválasztott pályázók négy hónapon át dolgozhatnak ötleteik kidolgozásán, mentorok és szakmai képzések segítségével. A jelentkezési határidők várostól függően október 7. és november 17. között alakulnak. A zsűri a kreativitást, tudományos értéket, kidolgozottságot és prezentációs készséget értékeli. A döntő egy kiállítással egybekötött esemény lesz, ahol a projektek versenyeznek az értékes díjakért: a legjobb pályázatok 200–500 ezer forintot, a dicséretesek 100 ezer forintot nyerhetnek, a legeredményesebb iskolák és tanárok pedig jelentős támogatásban részesülnek. A három első helyezett az EU Fiatal Tudósok 2026-os döntőjén képviselheti Magyarországot, és további rangos nemzetközi versenyekre – többek között az USA-ba és Svédországba – is eljuthatnak.

További információ az otio.hu honlapon.

ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS
ÉS INNOVÁCIÓS OLIMPIA

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Lelkesedsz a tudományért? Hiszel az innovációban? A te utad az újítások és a felfedezések irányába vezet? Büszkeséggel tölt el, amikor Karikó Katalinról vagy Krausz Ferencről hallasz? Talán már meg is született benned az a gondolat, amellyel hatással lehetnél a jövőre? Akkor itt a helyed a 35. Országos Tudományos és Innovációs Olimpián!

Kiket várunk?
Ha 2005. szeptember 1. és 2012. augusztus 31. között születél, középiskolás vagy, és még nem kezdted felsőoktatási tanulmányokat, nevez egyénileg vagy két fős csapatban, akár a határon túlról is!

Mivel lehet pályázni?
Bármilyen tudományos, műszaki, informatikai, környezetvédelmi vagy matematikai ötlettel, fejlesztéssel, kutatással!
A lényeg: legyen innovatív, megvalósítható és valós problémára reagáló.

Díjazás
A legjobbak 200.000–500.000 Ft pénzjutalomban részesülnek, de már a döntőbe került projektek is 100.000 Ft jutalmat kapnak.
A dobogósok emellett pluszpontokat is szerezhetnek a felsőoktatási felvételnél!
És ez még nem minden: a legeredményesebb diákok nemzetközi versenyeken, szakmai utakon vehetnek részt – akár a Nobel-díj átadási ünnepségén vagy a Regeneron ISEF-en, az ifjúsági tudományos és innovációs versenyek USA-ban megrendezendő világbajnokságán!

Kattints ide és nevez a területi válogatókra:
otio.hu
Ha ezekről lemaradnál, pályamunkádat add be legkésőbb **2025. december 8-ig.**

Pályázatok

Összeállította: **Szabó Dániel**

Kapaszkodók a mentális egészség megőrzéséhez – a Barankovics István Alapítvány videóösszé-pályázata diákoknak

Az alapítvány negyedik alkalommal hirdeti meg kreatív videóösszé-pályázatát magyarországi és határon túli 7–8. és 9–12. osztályos diákok számára. A pályázat célja, hogy a fiatalok bemutassák nemzedékük mentális kihívásait, és megfogalmazzák saját megoldási javaslatukat.

A szervezők 3 fős csapatok és egy mentor jelentkezését várják. A pályamű lehet:

- Videóösszé (3–4 perc);
- Podcast (5–6 perc, videós formában);
- Riport (3–4 perc).

Témakörök: mentális egészségmegőrzés, a szorongások okai és feloldásai, a közösségi média hatásai, társas feszültségek, bullying, kimondatlan fájdalmak, mit tehetünk mi, támogatás és megoldások.

Díjak:

- Fődíj: az első helyezett általános és középiskolás csapatok, valamint a közönségszíj díjas csapat utazása Brüsszelbe.
- További díjak: technikai eszközök, bemutatkozási lehetőség, különdíjak.

Határidők:

- Pályaművek leadása: 2025. november 10.
- Közönségszavazás: 2025. november 20–25.
- Eredményhirdetés: 2025. november 28.
- Díjátadó: 2025. december 6. (Párbeszéd Háza, Bp.)

A pályázat elektronikus formában, Google Drive-on keresztül nyújtható be a részletes kiírásból letölthető jelentkezési lapon keresztül. Előzetes szándéknyilatkozat kitöltése ajánlott, de nem kötelező.

Részletes pályázati kiírás és témaleírások

NAGY MADARAS színező pályázat óvodásoknak és kisiskolásoknak

A Gyermekjóléti Alapítvány és az Országos Mécs László Irodalmi Társaság pályázatán (hazai és határon túl élő) óvodások és 1–2. osztályos kisdiákok vehetnek részt a szülők beleegyezésével.

A pályaművek beküldése: A mellékelt teljes rajzlapot színezzétek ki szépen (a hátteret nem szükséges), majd adjátok oda az óvó néninek, tanítóknak vagy a szülőknek, akik a színezéseket .jpg fájlként küldjék el.

Határidő: 2025. november 30.

Jelentkezési űrlap és a színező

Minden beérkezett alkotást – 2025. december 1-jétől – megjelentetünk népszerű **Facebook-oldalunkon**.

Nyeremények: Mesekönyv, színes ceruza, matrica, további négy győztes klassz matricákat nyer.

Az alapítvány bármiféle szponzorációt, támogatást, jutalomfelajánlást szívesen és szeretettel fogad!

Csukás meseposta

Ha szeretetek fogalmazni, levelezni, és rajzolni, akkor küldjétek nekünk leveleket vagy hanganyagokat a CSUKÁS MESEPOSTA című műsorunkba!

- Rajzolhatsz a családról és a barátaidról. Üzenhetsz is nekik a rádión keresztül!
- Küldhetsz egy fotót a kedvenc könyvedről.
- Tervezhetsz bélyeget vagy borítékot a CSUKÁS MESEPOSTA számára.
- Megfogalmazhatod, hogy számodra milyen a jó mese, sőt, elküldheted kedvenc mesédet a rádión keresztül valakinek, aki közel áll a szívedhez.
- Felvehetsz egy rövid hangfelvételt a kutyád ugatásából, a macskád nyávogásából, a madárkád csicsergéséből. Egy néma kaméleonod van? Akkor küldj róla egy rövid videót, ahogy éppen a színét változtatja!
- Ha most tanulsz írni, le is másolhatod nekünk egy lapra a kedvenc versedet.

A műveket a **csukasmeseradio@mtva.hu** címre, vagy a **Csukás Meserádió, 1037 Budapest Kunigunda út 64.** postai levelezési címünkre várjuk. A borítékon vagy az üzenet tárgyában mindenképp tüntesd fel a műsor címét: CSUKÁS MESEPOSTA.

A beküldött leveleket István bácsi, a mesepostás felolvassa a műsorban vagy a hanganyagokat bejuttatjuk a műsorban.

A művek beküldésének időtartama: 2025. április 26. napjától visszavonásig

Részletes pályázati feltételek

TE ÉS A TERMÉSZETTUDOMÁNYOK
mesés történetek

2025

Természettudományos mese- és történetíró pályázat

ÁLTALÁNOS ISKOLÁS ÉS KÖZÉPISKOLÁS DIÁKOKNAK

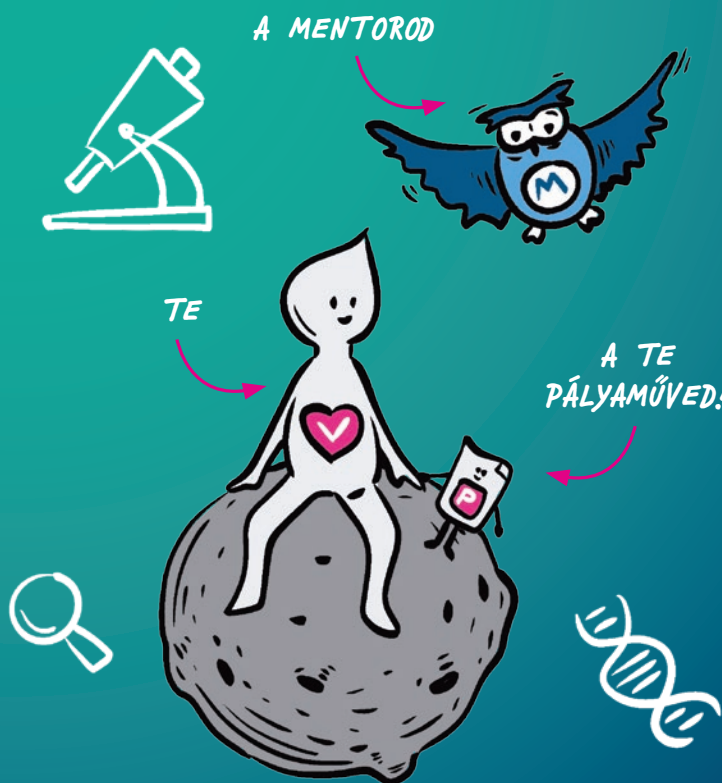
Beküldési határidő: 2025. november 12., éjfélig

Küldd be nekünk
természettudományos
történetedet! A legjobb
írások bekerülnek a TETT-
könyvbe, és elnyerhetik
a 300 ezer forint értékű
fődíjat is!

A részletekért látogass el
erre az oldalra:

www.tettmesepalyazat.hu

  @tettmesepalyazat

RICHTER GEDEON
Az egészség a küldetésünk

A Természettudományos Oktatásért
Szabó Szabolcs Emlékére Közhasznú Alapítvány
Charitable Foundation for Natural Sciences Education in Memoriam Szabó Szabolcs

DÖBRENTÉY ILDIKÓ – LEVENTE PÉTER

OKTATÁSI
HIVATAL

A Richter TETT-mesepályázat szakmai együttműködő
partnere a Szabó Szabolcs Alapítvány,
fővédnökei Döbrentey Ildikó és Levente Péter.
A pályázat eszmei támogatója az Oktatási Hivatal.

Régebbi lapszámainkat, cikkeinket megtalálják a

folyoiratok.oh.gov.hu
weboldalon

OKTATÁSI
HIVATAL